

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΑ

30 Ἀπριλίου 1908

ΕΤΟΣ Η' ΤΕΥΧΟΣ 182

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΤΟΥΑΡΤ ΜΑΙΖΟΝ Πρόλογος εἰς τὴν ρωσικὴν ἐκδοσὶν τῆς «Φλωρεντινῆς Τραγωδίας».

ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΑ «Φλωρεντίνη Τραγωδία» μετὰφρ. Ἀγαθ. Κωνσταντινίδη.

ΜΙΧΑΗΛ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Στὸ κοιμητήρι τῆς ἀγάτης, ποίημα.

Α. Μ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ (Καθην. τοῦ Πανεπιστημίου) Στὸ Ἑρρίκος Κάμπελλ-Βάννερμαν.

ΔΗΜ. Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ Πατῆς εἰδωλολάτρης, διήγημα, τέλος.

Ι. ΧΡΥΣΑΦΗ Ἡ Γυμναστική.

ΚΑΜΙΑ ΜΠΕΛΑΙΓΚ Εἰδώλια μουσικῶν, Χάυδν.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Λόγοι καὶ Ἀντίλογοι ὑπὸ Π. Νβ.

Τὰ βιβλία ὑπὸ Γρηγ. Ξενοπούλου καὶ Π. Ζητουνιάτη.

Ἀρχαιολογικὰ ὑπὸ *

Μουσικὴ ὑπὸ Θ. Ι. Σακελλαρίδη.

Ἐκθέσεις, Καλλιτεχνικὴ Ἑταιρία ὑπὸ Κίμωνος Μιχαηλίδη.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ Κωνστ. Ξένος. — Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν ὁσίων τοῦ Ἀβέρωφ. — Ἀπὸ τὰ περιοδικὰ καὶ ἡμερησίας. — Ὀλιγόστιχα. — Ἀλληλογραφία. — Νέαι ἐκδόσεις.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης ἐκτὸς τοῦ κειμένου. — Στὸ Ἑρρίκος Κάμπελλ-Βάννερμαν. — 3 εἰκόνες ἀπὸ τὴν Ἐκθεσὶν τοῦ Ζαπτείου: Ε. Θωμοπούλου, Θ. Πάλλη, Σ. Λασκαρίδη.

Ἀθῆναι, ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35

Ἐκαστὸν τεῦχος Δραχ. 1,20

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣΗΣ ΤΩ 1886

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΑΧ. 5.000.000

Τμήμα Τραπεζικόν. — Συνάλλαγμα. — Έκδοσις έπιταγών (chèque). — Πιστωτικά έπιστολαί. — Εισπράξεις. — Δάνεια επί ένεχύρω Χρεωγράφων. — Προεξοφλήσεις. — Καταθέσεις. — Φύλαξις τίτλων καί τιμαλφών.

Τμήμα Ταμιευτηρίον. — Ταμιευτήριον 4 % — Μηνιαία καταθέσεις ανατοκιστικά.

Τμήμα Χρηματιστηρίον. — Αγοραπωλησίαι χρεωγράφων. — Χρηματιστικά έντολαί.

Τμήμα Έμπορίον. Προμήθειαι έμπορευμάτων. — Αντιπροσωπείαι οίκων. — Πληροφορίαι έμπορικά. — Δέματα κατειργασμένα βυρσοδεψείου Μοσχάτου.

Γενικόν Πρακτορείον έν Έλλάδι του Γαλλικού «Rhenix» ασφαλείας κατά του πυρός καί τής ζωής.

ΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

3 1/2 % απόδοσις εις πρώτην ζήτησιν.

4 % » μετά τρεῖς μήνας.

4 1/4 % » μετά έξ μήνας.

4 1/2 % απόδοσις μετά έν έτος.

5 % » μετά δύο έτη.

5 1/2 % » μετά τρία έτη καί πλέον.

Διά καταθέσεις εις χρυσόν κατά 1/2 % δλιγώτερον.

Τά κομψότερα **Σακάκια** από τά έκλεκτότερα Άγγλικά καί Γαλλικά ύφάσματα εις τό μέγα έμπορορραπτικόν κατάστημα :

ΣΩΚΡ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Όδός Σταδίου 12. (Έναντι Βουλής).

ΑΝΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΟΣ ΑΛΗΘΕΙΑ

έκφεύγονσα μετά θαυμασμού
έκ του στόματος δλοκλήρον τής μεγίστης πελατείας
του Ύποδηματοποιείου

Ζ. ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΥ

ΟΔΟΣ ΠΡΟΑΣΤΕΙΟΥ ΑΡ. 10

Ότι ούδέποτε άπενεμήθη δικαιότερον βραβείον από τό **Χρυσούν Βραβείον** τής τελευταίας Διεθνούς Έκθέσεως, δοθέν εις τό Κατάστημα **ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΥ**.

ΔΙΟΤΙ

τά ύποδήματά του, γόβες, σκαρπίνια, μπότες καί ή έν γένει εργασία του φέρει

Σφραγίδα τής Τελειότητος

ύπό έποψιν κομψότητος καί στερεότητος.

ΛΑΡΥΓΓΟ - ΩΤΟΛΟΓΟΣ

ΙΑΤΡΟΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

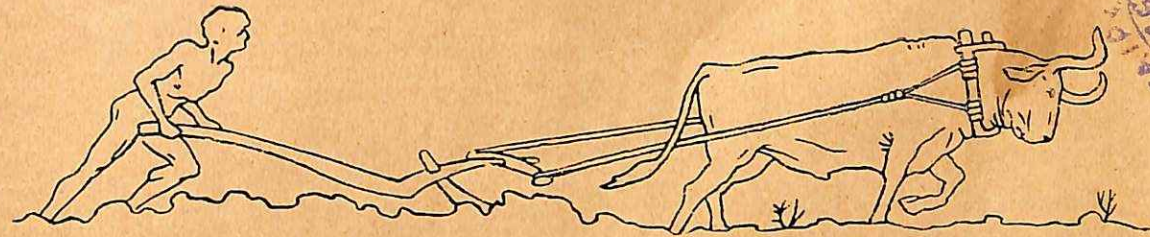
Πλατεία Αγίου Γεωργίου 4.

Άκριβώς έμπροσθεν του Συλλόγου Παρνασσού
καί τής εκκλησίας άγ. Γεωργίου (Καρύτση)

Ώραι επισκέψεως 10—12 π. μ. 3—5 μ. μ.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΑΟΡΙΤΗΣ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Η' 30
ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1908

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΡΩΣΙΚΗΝ ΕΚΔΟΣΙΝ ΤΗΣ «ΦΛΩΡΕΝΤΙΝΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ»,

Παράδοχοι λεπτομέρειαι, συνδεόμεναι μετά της «Φλωρεντινής Τραγωδίας», μονοπράκτου έργου του μακαρίτου Όσκαρ Ουάιλντ το πρώτον παρασταθέντος υπό της Λέσχης του Φιλολογικού Θεάτρου, εν Λονδίνω τη 10^η Ιουνίου 1906.

Το χειρόγραφον ελχεν ύπεξαιρεθῆ εὐθύς μετά την ὑπό του συγγραφέως ἀποπεράτωσίν του, καὶ μόλις πρό τινος χρόνου ὁ φίλος καὶ ἐκτελεστής τῆς φιλολογικῆς κληρονομίας του Όσκαρ Ουάιλντ Ροβέρτος Ρόσε, κατόρθωσε νὰ καταρτίσῃ τὸ κείμενον τῆς «Τραγωδίας» ἐκ τῶν σχεδιασμάτων.

Ἴδου τίνι τρόπῳ περιγράφει ὁ κ. Ρόσε τὴν τύχην τῆς «Φλωρεντινῆς Τραγωδίας»:

Τὸ δράμα τοῦτο ἐγράφη διὰ τὸν κ. Τζώρτζ 'Αλεξάντερ, ἀλλ' ἔνεκα περιστάσεων τινῶν οὐδέποτε ἐδόθη παρ' αὐτοῦ πρὸς παράστασιν. Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1895 ὁ Όσκαρ Ουάιλντ ἀπετάθη πρὸς με μετὰ τὴν παράκλησιν νὰ μεταβῶ εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ λάβω ἅπαντα τὰ χειρόγραφα τοῦ έργου του. Μόλις εἶχε κηρυχθῆ εἰς κατάστασιν πτωχέσεως, ἐγὼ δὲ ἐφθάσα εἰς τὴν οἰκίαν του λεπτὰ τινα τῆς ὥρας πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαστικοῦ κλητῆρος. Βεβαίως αἱ ἐπιστολαὶ καὶ τὰ χειρόγραφα τοῦ Ουάιλντ δὲν θὰ ἀπεγράφοντο, ἀλλ' ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὸ οἰκὴμά του, ἀνεκάλυφα ὅτι ἡ «Φλωρεντινὴ Τραγωδία» καὶ μαζὶ μετ' αὐτὴν δύο ἄλλα χειρόγραφα ἀνεκδότων δραμάτων καὶ ἔμμετρον «Πορτραῖτο τοῦ W. H.» εἰς τὸ ὅποιον εἰργάζετο τότε ὁ Όσκαρ Ουάιλντ, μυστηριωδῶς εἶχον ἐξαφανισθῇ.

Κάποιος, προφανῶς, μ' ἐπρόλαβε.

Ὁ κλέπτης δὲν ἐστάθη δυνατὸν ν' ἀνακαλυφθῇ καὶ δὲν ἠδυνήθημεν μέχρι τοῦδε νὰ ἴδωμεν τὰ χειρόγραφα τῆς «Φλωρεντινῆς Τραγωδίας», τὸ «Πορτραῖτο τοῦ W. H.» καὶ τὸ ἕτερον τῶν δύο δραμάτων — τὴν «Δούκισσαν τῆς Παδούης». Ἐκ παραδόχου συμπτώσεως τὸ χειρόγραφον τοῦ δευτέρου δράματος, — τραγωδία ἐνθυμίζουσα κάπως τὴν «Σαλώμην», — εὐρέθη ὑπὸ φίλου τινὸς τοῦ Ουάιλντ εἰς παλαιοπωλικὸν κατάστημα ἐν Λονδίνω τῷ 1897. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο ἀπεστάλη εἰς τὸν συγγραφέα εἰς Παρίσιους, ἀλλ' οὐδεὶς πλέον ἤκουσεν περὶ τούτου. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ουάιλντ ἐν Παρίσι τοῖς τῷ 1900, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὸ εὑροῖν. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν «Δούκισσαν τῆς Παδούης» ἡ ἀπώλεια δὲν ἦτο τοσοῦτον αἰσθητή, καθόσον ἡ πεντάπρακτος αὕτη τραγωδία παρεστάθη πρό τινος ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἐσώθη παρ' ἐμοὶ τὸ ἐκτύπωμα τῆς «θεατρικῆς» ἐκδόσεως.

Ἄλλ' ἐπανερχομαι εἰς τὴν «Φλωρεντινὴν Τραγωδίαν». Ἦκουσα περικοπὰς αὐτῆς ἐξ ἀναγνώσεως, ἐγνώριζα καλῶς τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸ ὕψος τῆς, ἐπὶ πολὺ

ὅμως εἶχα χάσει πᾶσαν ἐλπίδα νὰ τὴν ἐπανεύρω. Ἐσχάτως μόνον, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ουάιλντ, ἔτυχεν νὰ ἐξετάσω καὶ τακτοποιήσω πλήθος ἐπιστολῶν καὶ ἐγγράφων, παραδοθέντων μοι παρὰ τῶν πληρεξουσίων τοῦ Ουάιλντ. Μεταξὺ τούτων εὑρον ἀπομονωμένα φύλλα πρωτογράφων σχεδιασμάτων δράματός τινος εἰς τὸ ὅποιον ἀνεγνώρισα τὴν «Φλωρεντινὴν Τραγωδίαν». Περιυλλέξας ἐπιμελῶς ὅλας τὰς περικοπὰς, κατόρθωσα νὰ συναρμολογήσω τὸ πλεῖστον μέρος τῆς «Τραγωδίας». Ἐν τούτοις δὲν κατορθώθη ν' ἀνευρεθῶσιν αἱ πρῶται πέντε σελίδες καὶ μία ἀκόμη, καίτοι ἐκατοντάδες τινὲς στίχων τοῦ Ουάιλντ διεσώθησαν. Ἡδὴ ἡ ἐλλείπουσα πρώτη σκηνὴ ἐγράφη ἐκ νέου ἀπὸ μνήμης παρὰ τοῦ κ. Στέρτζ-Μούρ, καὶ ἡ «Φλωρεντινὴ Τραγωδία» κατορθώθη νὰ δοθῇ ἀπὸ σκηνῆς πρὸ τῶν ἀγγλῶν θεατῶν κατὰ πρῶτον ἐν Κίγγς Χόλ εἰς τὸ Κόβεντ-Γάρδεν, τὴν Κυριακὴν τῆς 10^{ης} Ιουνίου 1906.

Ἐν τῇ γερμανικῇ ἐκδόσει τοῦ «De Profundis» ὁ Όσκαρ Ουάιλντ μεταξὺ τῶν κρατίστων αὐτοῦ, πλήρων χρωμάτων καὶ μουσικῆς ἔργων του, γραμμένων παρ' αὐτοῦ μετ' ἰδιάζοντος θελήτηρου, ξεχωρίζει τὴν «Σαλώμην», τὴν «Φλωρεντινὴν Τραγωδίαν» καὶ «La Sainte Courtisane». Τὸ τελευταῖον ἔργον, δρῶν πρόσωπον τοῦ ὁποίου εἶνε ἡ Μαρία Μαγδαληνὴ, προδήλως ἀπωλέσθη ἀνεπιστρεπτί: τὰ λοιπὰ ὅμως δύο, ἅτινα ὁ συγγραφεὺς μετὰ δικαιολογημένης ὀξυδερκειᾶς θέτει εἰς ἴσην μοῖραν, ἀποτελοῦσι τὸ κορυφωμα τῆς δραματικῆς δημιουργίας του.

Ὅπως εἰς τὴν «Σαλώμην», καὶ εἰς τὴν «Φλωρεντινὴν Τραγωδίαν» κυρία δρᾶσις εἶνε ἡ καταστροφή τοῦ δράματος. Ἄν συγγραφεὺς τῆς «Τραγωδίας» ἦτο ἕνας Σούδερμαν, Μπριὲ ἢ Πίνερο, δὲν θὰ ἀπόκνον κατὰ τὸ τέλος τῆς μονομαχίας, μεταξὺ τοῦ λυσσαλέου συζύγου καὶ τοῦ κούφου ἐραστοῦ, νὰ βάλουν τὸν σύζυγον νὰ πλήξῃ τὴν σύζυγον διὰ τοῦ αἰμοβαφοῦς ἐγχειριδίου, ἢ, καλλίτερον, ν' ἀνοίξῃ σιωπῶν τὴν θύραν καὶ νὰ τὴν ἀποδιώξῃ. Εὐτυχῶς, ὁ Ουάιλντ ὑπῆρξε καλλιτερος ψυχολόγος. Ὁ Σιμόνε του, ἐπανακτῶν τὴν Μπιάνκαν του διὰ τῆς χύσεως τοῦ αἵματος, τὴν σφίγγει ἐπὶ τοῦ στήθους του, κύπτων ἐνθουσιασθῶς πρὸ τῆς καλλονῆς, τὴν ὁποίαν, νομίζεις, τώρα τὸ πρῶτον παρατηρεῖ, ὑπὸ τὸ φέγγος τοῦ φλογεροῦ πάθους τοῦ ὑπ' αὐτοῦ φονευθέντος λατρευτοῦ.

Τοῦτο εἶνε λογικώτατον, καίτοι ὁ θεατὴς ἴσως μένει κατὰπληκτος ἐκ τῆς ταχύτητος μεθ' ἧς ἐκτυλίσσεται ἡ δρᾶσις καὶ ἐκ τῶν κατ' ἐπανάληψιν ἀντηχουσῶν τελειωτικῶν ἀναφωνήσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἀποδίδεται τὸ πρὸς τὴν δύναμιν καὶ τὴν καλλονὴν ἐγκώμιον. Ἀλλὰ

μήπως και η «Σαλώμη» δεν τελευταία επίσης δι' αναφανήσεως; Ἡ μήπως ἡ ἐξέλιξις τῶν γεγονότων εἶνε ταχύτερα παρὰ εἰς τὴν μεγαλοπρεπὴ σκηνήν, ὅπου ὁ Ριχάρδος Γ' παρὰ τὸν τάφον τοῦ βασιλέως Ἐρρίκου γίνεται κύριος τῆς χειρὸς τῆς Λαίδης Ἀννας;

Δὲν εἶνε περιττὸν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ τελευταία σκηνή, ἡ προσενηύσασα ἀγανάκτησις εἰς τὸ κοινὸν καὶ τοὺς κριτικούς τοῦ Βερολίνου, ἐν Λονδίῳ ἐπροξένησεν ἰσχυροτάτην ἐντύπωσιν καὶ οὐδεμίαν προδικάζουσα διαμαρτυρίαν.

Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ θεατρικοῦ τούτου ἔργου, προσαρμοσθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Τ. Στέρτζ Μουρ εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς ἀπόσπασμα, τὸ διασωθὲν ἐκ τοῦ πρωτοτύπου κειμένου τοῦ Οὐάιλντ, ἐρμηνεύθη ὀλίγον ὑποθετικῶς. (Τὸ κείμενον τοῦ Οὐάιλντ ἀρχεῖται μὲ τὴν ἐμφά-

νισιν τοῦ Σιμόνε). Καὶ ἐν τῇ μεταφράσει δὲ αὐτῇ πρέπει νὰ εἶνε αἰσθητὴ ἡ διαφορὰ ὡς πρὸς τὴν δύναμιν καὶ τὴν εὐστροφίαν τοῦ στίχου. Ἡ σκοτεινὴ, ἡ ἀπαισία ἀτμοσφαῖρα, ἡ περικαλύπτουσα τὴν σκηνὴν κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Σιμόνε, παρατηρεῖται ἀμέσως.

Ἡ «Φλωρεντίνη Τραγωδία» δὲν ἡδυνήθη μέχρι τοῦδε νὰ ἐκτιμηθῇ κατ' ἀξίαν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐπειδὴ δὲν ἐδημοσιεύθη ἀκόμη, παρεστάθη δὲ μόνον ἀπὸ ἐρασιτέχνων. Ἀλλ' ἐν τούτοις εἶνε ἔργον τὸ ὁποῖον προώρυσται νὰ ζήσῃ παντοεινὰ, μ' ὅλας τὰς ἐπικρατούσας προλήψεις καὶ ιδιοτροπίας τῶν γούστων. Εἶνε μία μεγαλοπρεπὴς πλοκὴ τραγικότητος καὶ πάθους, καίτοι οὐχὶ ἁμοιῶς μελοδραματισμοῦ, ἀλλ' ὅμως ἐντελῶς ἐλευθέρᾳ τῶν λίαν ἐλαφρῶν ἐκείνων γραμμῶν, αἵτινες χαρακτηρίζουσι τὰς κωμωδίας τοῦ Οὐάιλντ.

[Λονδίνον, Δεκέμβριος 1906]

ΣΤΟΥΑΡΤ ΜΑΙΖΟΝ

ΦΛΩΡΕΝΤΙΝΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ *

Εἰς ΠΡΑΞΙΝ ΜΙΑΝ — ΥΠΟ ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΔ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΓΟΥΙΔΟ ΜΠΑΡΔΗ φλωρεντίνος πρίγκιψ. — ΣΙΜΟΝΕ πρᾶματευτής. — ΜΠΙΑΝΚΑ γυναῖκα του. — ΜΑΡΙΑ ὑπηρέτρια.

Ἡ σκηνὴ εἰς τὴν Φλωρεντία

Ἡ σκηνὴ παριστᾷ δωμάτιον ἐνὸς παλαιοῦ σπιτιοῦ τῆς Φλωρεντίας, μὲ κρεμασμένα στοὺς τοίχους χαλιά, μὲ θύραν ποὺ βγαίνει στὸν ἐξώστην. Τραπέζι στρωμένον διὰ πτωχὸν δεῖπνον. Ἀργαλειὸς, ἀνέμη, σεντούκια, καρέκλες, σκαμνιά. Κατὰ τὸ ἀνοιγμα τῆς αὐλαίας, μπαίνει ἡ Μπιάνκα μὲ τὴν ὑπηρετρίαν τῆς Μαρίας.

ΜΑΡΙΑ — Λουλούδι — χωρὶς ἄλλο εἶνε ἀπὸ τὸν ὁμορφὸ τὸν ἄρχοντα Γουίδο-Μπάρδη, ποὺ στίς φλέβες του γαλάζιο ρέει αἷμα.

ΜΠΙΑΝΚΑ — Ποῦ σ' ἐδέχθηκε;

ΜΑΡΙΑ — Πῶς — ποῦ μ' ἐδέχθη; Στὸ παλάτι του, στὴν πλούσια σάλα του, ποὺ σ' ὅλους τῆς τοὺς τοίχους εἶνε δλόγυμνα ζωγραφισμένα γυναικεῖα σώματα, ποὺ κοκκινίζουν νὰ γυρίσῃς νὰ κυττάξῃς, μὰ αὐτός, σὰν ἄρχοντας ποὺ εἶνε, δὲν παρατηρεῖ.

ΜΠΙΑΝΚΑ — Καὶ πῶς μποροῦσες σὺ νὰ ξέρῃς, ἂν κανένας ὑπηρετῆς του δὲν ἦταν ἀπὸ τοὺς συνηθισμένους;

ΜΑΡΙΑ — Καὶ πῶς ξέρω πῶς στὸν οὐρανὸ Θεὸς ὑπάρχει; Τί, δὲν ἔχουν μήπως κ' οἱ ἀγγέλοι Κύριον; Ἔτσι κ' ἐμπρός του, ὅσοι ἤτανε ἐκεῖ, τὸν προσκυνοῦσαν ὅλοι μὲ βγαλμένα τὰ καπέλα καὶ ὡς τὸ μαμαρόνιο πάτωμα ἄγγιζαν τὰ φτερά. Κ' εἶπε ψυχρά, ὅπως συνήθως ὁμιλοῦν σὲ ἀνθρώπους ὁποῦ δὲ θὰ ξαναῖδουν: «Ἡ δέσποινά σου τὸ λοιπὸν μοῦ ἐπιστρέφει τὸ πουγγί

* Ἀπαγορεύεται ἡ παράστασις ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ μεταφραστοῦ.

καὶ μὲ αὐτὸ καὶ τὶς σαράντα χιλιάδες; Αἶ, καλὰ, πενήντα ἴσως; Ὅρισε ἐὸν τιμὴ γιὰ ν' ἀγοράσω τὴν ἀγάπῃ της».

ΜΠΙΑΝΚΑ — Σαράντα χιλιάδες εἶχε μέσα;

ΜΑΡΙΑ — Ξέρω μονάχα πῶς χρυσάφι εἶχε καὶ πολὺ.

ΜΠΙΑΝΚΑ — Ἐκεῖνος εἶνε. Ἄλλος ποῖος νὰ δώσῃ τόσα μποροῦσε;

ΜΑΡΙΑ — Αὐτὸς εἶνε, καλέ, αὐτός, ὁ Ἀρχοντάς μας, ὁ Γουίδος, ὁ Γουίδο-Μπάρδη.

ΜΠΙΑΝΚΑ — Καὶ σὺ τί εἶπες;

ΜΑΡΙΑ — Ποῖος; Ἐγώ; «Ἡ κυρία μου, τοῦ εἶπα, τὸ χρυσάφι οὔτε γύρισε νὰ τὸ ἴδῃ, καὶ τὸ πουγγὶ δὲν τ' ἀνοίξε καὶ οὔτε τὰ φλουριά τὰ μέτρησε. Μὲ ρώτησε μονάχα, ἄρχοντα, ἂν εἰσθε νέος, ἕμπορος καὶ γιὰ τὶς καμιζόλες ποὺ φορεῖτε, γιὰ τὶς κάλτσες ὁποῦ στὰ σεβαστὰ τὰ πόδια σας φορεῖτε». Καὶ ἐγὼ ὑπόκλισι τοῦ κάνω...

ΜΠΙΑΝΚΑ — Καὶ ἐκεῖνος τί σοῦ εἶπε;

ΜΑΡΙΑ — Ἐγὼ ὅλο καὶ τὸν προσκυνοῦσα. Καὶ ἐκεῖνος μ' ἐρωτᾷ: «Δὲν ἔχει ἄλλον ἐραστὴ ἐκτὸς ἀπὸ τὸ γέρο τὸν παρᾶξενό τὸν ἄνδρα της, ἢ νὰ τὸν ἀγαπήσῃ αὐτὴ μπορεῖ; Θεέ μου! Νὰ τὸν ἀγαπήσῃ!»

ΜΠΙΑΝΚΑ — Αἶ, λοιπόν;

ΜΑΡΙΑ — Λοιπὸν ἐγὼ τὸν ἔκαμα ὑπόκλισι, νά, ἔτσι δά, καὶ εἶπα: «ἄρχοντά μου, μηδ' αὐτόν, μηδὲ ἐσᾶς, καὶ μηδὲ ἄλλονε κανένα. Εἰσθε, ἄρχοντά μου, πλούσιος καὶ εὐγενής, κ' ἐκεῖνη πλούσια ἂν δὲν εἶνε, εἶνε ὅμως τίμια γυναῖκα.

ΜΠΙΑΝΚΑ — Τὴν ἀνόητη! Καὶ μήπως ἔτσι ἐγὼ σ' ἔμαθα νὰ πῇς;

ΜΑΡΙΑ — Μὰ ἐγὼ δὲν εἶπα ἔτσι, εἶπα μοναχά: «Δὲν ἀγαπᾷ τὸν ἄνδρα της, οὔτε κανένα ἄλλον» ἴσως ὅμως ἂν βρισκότανε κανεὶς νὰ τῆς ἀρέσῃ,

θὰ μποροῦσε νὰ τὸν ἀγαπήσῃ. Εἶνε δὰ καὶ βαρεμός, μονάχη της στὸν ἀργαλειὸ νὰ κάθεται. Ἄς ποῦμε, πλούσια δὲν εἶνε, δὲν εἶν' ὅμως καὶ φτωχή, μὰ εἶνε νέα, ἄρχοντά μου, καὶ σεῖς νέος... [Χαμογελᾷ].

ΜΠΙΑΝΚΑ — Λοιπὸν; Ἐπειτα;

ΜΑΡΙΑ — Ἀμέσως... Ἐγὼ μόλις ἔδειξα πῶς χαμογέλασα μ' αὐτὰ τὰ λόγια μου πῶς εἶνε τάχα νέος. Τοῦτο τοῦ καλᾶρεσε καὶ μοῦ πῆ: «Αἶ, καλὰ, μοῦ λέγει, ἂν μοῦ κατεβῇ στὸ νοῦ μου σήμερα τὴ νύχτα θαναρῶ νὰ χαιρετήσω τὴ δική σου, — τὴ δική μας πιδ' σωστά, — σὺ ἔτσι νὰ τῆς πῇς! πῶς εἶπα: τὴ δική μας — τὴν ἐράσιμον κυρίαν — συμφωνεῖ νὰ μὲ δεχθῇ;» Τοῦ λέγω τότες «Ναί». — «Λοιπὸν ὅταν περάσω ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρά της, κάτι τι σημάδι ἂς μοῦ ρίξῃ πῶς μὲ δέχεται». — Αὐτὸς θὰ εἶνε τώρα πρὸ πολλοῦ ἐδῶ. Κυττάξτε ἀπ' τὸ μπαλκόνι! Πρὸ πολλοῦ θὰ εἶνε πιδ' ἐδῶ. Καὶ πράγματι, εἶνε ἐδῶ! Τὸν βλέπετε;

ΜΠΙΑΝΚΑ — Μὰ τί σημάδι; Ἄ, νά! Αὐτὴ τὴν κορδελίτσα μου μὲ τὴν πόρπη, τί καλὰ! Μαρία, σὺ νὰ εἶσαι ἐδῶ κοντά, μὴν ἔμπης ὅμως ἂν δὲν σὲ καλέσω. Τώρα πηγαινέ, καὶ στεῖλε ἐδῶ τὸν ἄρχοντα. Σὲ τόσες μέσες δέσποινες ὀνομαστές, μπόρεσε νὰ διαλέξῃ, καὶ ἐλκύσθῃκε ἐν τούτοις... Πῶς φοβοῦμαι!... Τάχα νᾶνε ἔρωτας ποὺ τότε σέρνει πρὸς ἐμένα, ἢ περίσσεια δύναμι τοῦ νεαροῦ του πάθους; Περί τούτου πρόκειται! Ἀχ, καὶ νὰ μ' ἀγαποῦσε, θὰ μποροῦσα, καθὼς ἡ ἀρχόντισσες κυρίες, νὰ ἐκδικηθῶ τὸν ἄνδρα μου μαζί του, ποὺ στὸ κάλλος τῆς γυναικὸς του μένει τυφλός. Ἄν ἴσως ὅμως... μόνον, σὰν τὴ μέλισσα εὐχαριστῇται τῶν φτωχῶν τῶν λουλουδιῶν τὰ κεφαλάρια νὰ γυρίξῃ....

[Ἡ Μαρία ἀνοίγει τὴν θύρα, εἰσάγει τὸν Γουίδο-Μπάρδη καὶ φεύγει].

ΜΠΙΑΝΚΑ — Ἀρχοντά μου, ἐμάθετε θαρρῶ πῶς ἔχομε στὸ σπῖτι ἕνα πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἠθέλατε νὰ τ' ἀγοράσετε. Ἄν καὶ ὁ ἄνδρας μου ἀπουσιάζει αὐτὴ τὴν ὥρα, ἦταν ὅμως τυχερὸ καλὰ νὰ ξέρω τὴν τιμὴ τῶν βελουδένιων, τῶν μεταξωτῶν κ' ὅλων τῶν ὑφασμάτων. Ἐπροτείνετε σαράντα χιλιάδες, μάλιστα πενήντα, ἔτσι εἶνε, ὑποθέτω... δι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Τότε βέβαια θὰ εἶνε αὐτὸ — τὸ θαῦμα τῆς ὑφαντικῆς ποὺ ἔφερε πρὸ ἡμερῶν ὁ ἄνδρας μου, μεταξωτὸ τῆς Δαμασκοῦ ἀπὸ τὴ Λούκκα μὲ ἀσημοκέντημα καὶ ὅλο ρόδα, ρόδα. Καὶ δὲν εἶνε ἄλλο, παρὰ αὐτὸ ἀφοῦ μὴ τέτοια ἐδώσατε τιμὴ. Θὰ σᾶς τὸ φέρω ἀμέσως. Περιμένετε.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Ἄ, ὅχι, ὅχι! Ὁ, σὺ, θαυμαστότερο ἀπ' ὅλα τὰ ὑφάσματα, πιδ' τεχνικὸ ἀπὸ τῆς Λούκκας ὅλα τὰ μεταξωτά, ἐγὼ ὑπ' ὅψιν μου δὲν εἶχα τοὺς δαμασκηνοὺς μανδύας, ποὺ μὲ γογγυτὰ οἱ ὑφανταὶ ὑφαίνουν. Καὶ ἂν ἴσως ἡ ἀξία τῶν πενήντα χιλιάδες εἶνε, ἐγὼ ντρέπομαι ποὺ

ἠθέλα νὰ πάρω ἄλλο ὕφασμα ποῦ κ' ἑκατὸ χιλιάδες εἶνε λίγο.

ΜΠΙΑΝΚΑ — Χιλιάδες εἶπετε ἑκατό; Ὁ, ἄρχοντά μου, ὁ φτωχὸς ὁ ἄνδρας μου μὲ τὸ ποσὸν αὐτὸ προθύμως θὰ σᾶς ἐπουλοῦσε ὅλα ὅσα ὑπάρχουν μὲς στὸ σπῖτι μας ἐδῶ. Καὶ μόνη ἡ ἰδέα γιὰ τὰ τόσα χρήματα τὸ νοῦ σαστίζει ὁλονῶν ποὺ ζοῦν σ' αὐτὸ τὸ σπῖτι.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Εἶνε ἱκανὸς νὰ τὰ πουλήσῃ ὅλα, ὅσα βρισκονται στὸ σπῖτι, κ' ὅσους κατοικοῦν ἐδῶ, κ' αὐτοὺς νὰ τοὺς πουλήσῃ;

ΜΠΙΑΝΚΑ — Ὁ, ναί, ὅλα κ' ὅλους, ἄρχοντά μου ἀγαπητέ, ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ του! Γι' αὐτόν, ἕνα βελουδο, μεγαλειότερη ἀξίαν ἔχει ἀπὸ μιὰ γυναῖκα, καὶ θὰ ἔδινε ἴσως τὴ μισὴ τιμὴ γιὰ μιὰ γυναῖκα, παρὰ ὅσο θὰ ἐπλήρωνε γιὰ ἕνα ἀργυροκεντημένο ὕφασμα.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Ὁ, τότε δὲν θ' ἀργήσω νὰ συμβιβασθῶ μαζί του.

ΜΠΙΑΝΚΑ — Λεῖπει τώρα. Εἶνε πιθανὸν νὰ ξεφυχήσῃ ἔξω. Εἰμπορῶ ἐγὼ νὰ σᾶς τὰ δείξω ὅλα ὅσα ἔχομε τὰ κυττάζετε, κ' εὐθὺς ὀρίζετε σὲ κάθε εἶδος τὴν τιμὴ.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Σὺ, Μπιάνκα, — εἶσαι σὺ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ποὺ ἠθέλα νὰ ἀγοράσω!

ΜΠΙΑΝΚΑ — Τότε, ἄρχοντά μου, λάβετε τὸν κόπο μὲ τὸν ἄνδρα μου νὰ κάμετε τὶς συμφωνίες. Νὰ πουλήσω ἐγὼ — θὰ ἦτον πιδ' πάρα πολὺ γιὰ μένα συχαμένο. Καληνύκτα, ἄρχοντα, πολὺ λυποῦμαι, ποὺ δὲν ἦταν τυχερὸ τὴν Ἐκλαμπρότητά σας, ὅπως ἠθέλα, νὰ ὑπηρετήσω.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Ὁχι, ὅχι! Ἐδῶ νὰ μείνω ἐπίτρεψέ μου καὶ συγχώρησέ με γιὰ τὸ πρόσωπο ποὺ ἔπαιξα, σὰν πρόστυχος πρᾶματευτής, ποὺ προσπαθεῖ νὰ κατεβάξῃ πάντα τὴν τιμὴ, καὶ τὸ ἐμπόρευμα τὸ τίμιο τὰ πάρη πιδ' φθηνά!

ΜΠΙΑΝΚΑ — Κανένας λόγος περισσότερο νὰ μένετε ἐδῶ, δὲν βλέπω νὰ ὑπάρχῃ.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Σὺ, σὺ εἶσαι ἡ αἰτία, θεσπεσία Μπιάνκα, σὺ, ὁποῦ καμιά νὰ συγκριθῇ μαζί σου δὲν μπορεῖ, σὺ μόνη εἶσαι ἡ αἰτία ὁποῦ μένω ἐδῶ! Σὺ εἶσαι ὅλης τῆς ζωῆς μου ὁ σκοπός, γιὰτὶ ἐγὼ ἐπλάσθηκα νὰ ἀγαπῶ κάθε ὥραῖον.

ΜΠΙΑΝΚΑ — Καὶ νὰ τ' ἀγοράζετε, ἀφοῦ πουλεῖται.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Σκληρά! Μὲ ἐδικαίεισαι. Ἐγὼ λέγω: ν' ἀγαπῶ ἐσὲ ἐπλάσθην, ἂν καὶ σὺ νὰ πωληθῇς δὲν εἰμπορεῖς, ὅπως δὲν εἶνε δυνατόν ποτὲ νὰ πουληθοῦν τὰ φτερωτὰ τὰ πνεύματα ποὺ ἀνάμεσα εἰς τοὺς πλανήτας εἶνε κ' ὀλοτρόγυρα φωλεύουν τῆς σελήνης.

ΜΠΙΑΝΚΑ — Ἐσυνήθισες μὲ χρήματα νὰ παίρνῃς τὴν ἀγάπῃ ἢ, ὀρθότερα, ὅ,τι μπορεῖ νὰ πουληθῇ μ' αὐτὸ τὸ ὄνομα, ποὺ θᾶναι δύσκολο νὰ φαντασθῇς τὸν ἔρωτα χωρὶς τιμὴ. Τὸν ἔρωτά μου ἐγὼ δὲν τὸν πουλῶ, ἂν κ' εἶμαι πουλημένη.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Πάλι αἰνίγμα τὸ ἔξυπνό σου πνεῦμα

μου προβάλλει, διὰ νὰ συγχίση τὸ δικό μου καὶ περιπαίξῃ πύλι.

ΜΠΙΑΝΚΑ—Τώρα, ἄρχοντα, περὶ τοῦ γάμου μου μιλῶ, περὶ τῆς ἄτιμης ἐκείνης ἀγορᾶς, ποὺ ὁ ἄνδρας μου μ' εἰγόρασε, γιὰ νάχη νὰ καυχᾶται γιὰ τὴν ἀγορά!

ΓΟΥΙΔΟΣ—Ὁ τιποτένιος κατεργάτης! Τὸν μισῶ.

ΜΠΙΑΝΚΑ—Καὶ ὅμως ἦτον πιδ τεχνίτης ἀπὸ σέ, τὸ πῶς καὶ ποιὸν νὰ καταφέρῃ ἤξευρε: σ' ἐμένα οὔτε λέξι διὰ χρήματα δὲν εἶπε, ὅμως τοῦ πατέρα μου τ' αὐτιά ἀνάγκασε ν' ἀκούσουν τὸ κουνδούνισμα τῶν νομισμάτων, καὶ σὲ μένα μοναχὰ γιὰ ἔρωτα ἀληθινόν, ἐλεύθερον καὶ ἐν-τιμον μιλοῦσε.

ΓΟΥΙΔΟΣ—Ὡ λαμπρά μου Μπιάνκα, τῆς ψυχῆς σου τὸ καθάριο φῶς, τὸ πνεῦμα σου τὸ ἀκτινοβόλον τὴν αἰσχύνῃ μου ἀποκάλυψαν τῶν τρόπων μου καὶ σὰν σκιά ἀνάγκασαν νὰ ἐξαφανισθῇ ἐκείνο ὅπου ἤμουν πρὶν καὶ νὰ γινῶ ὅ,τι εἶμαι τώρα.

ΜΠΙΑΝΚΑ—Ἄς φανερωθῇ λοιπὸν αὐτό, ἄρχοντα, ποὺ ἔρριχνε σκιά, καὶ ἄς μὴν ἐπιστρέψωμε σ' ἐκεῖνο, ἀφοῦ ἐπρόκειτο περὶ σκιάς. Καὶ εἶνε δυνατόν ποτε ἡ δύναμις, ὁ ἔρως, ἡ νεότης νὰ συγχίζονται ἀπὸ ψευδῇ σκιά, ὥστε νὰ λησμονοῦν τὸν ἑαυτὸν τους καὶ νὰ εἶν' ἀδύνατον νὰ ἐπιστρέψουν πλέον;

ΓΟΥΙΔΟΣ—Ἡ εὐγένεια εἶνε ἐδῶ, καὶ ὅχι στὴν Αὐλήν. Ἐκεῖ πούλιες χρυσές, ἐδῶ φεγγάρι, ποὺ μετὰ τὴν γλυκειά του ἐμορφιά τὴν νύκτα μεταβάλλει σὲ ἡμέρα. Μόνο δυνατότερη κατόρθωσαν εἰς τὴν ψυχὴ μου δῖνα νὰ μοῦ διεγείρουν ἡ χρυσές ἐκεῖνες πούλιες, ποὺ ἡ γυαλάδα των δὲν εἶνε τώρα τίποτε ἐμπρὸς στοῦ φεγγαριοῦ τῆς λάμψι.

ΜΠΙΑΝΚΑ—Τὸ χρυσάφι ἐγὼ ἀρνήθηκα, χωρὶς νὰ λογαριάσω ἂν νὰ μετὰ πλανέσουνε μποροῦν τὰ εὐτελῆ τῆς πούλιας λόγια.

ΓΟΥΙΔΟΣ—Πρὸς τί, ὦραία Μπιάνκα, ἡ φιλονεικία μας; Πρὸς τί; Νά, κύττα, ἔφερα μαζί μου τὸ λαγοῦτο μου! Κλείσε λοιπὸν τὴν πόρτα. Θὰ δειπνήσωμε στοῦ φεγγαριοῦ τῆς λάμψι, παίρνοντας παράδειγμα ἀπὸ τὰ βασιλόπουλα ἐκεῖνα τῆς Περσίας, ποὺ τραπέζι ἐστρωναν στοὺς κρεμαστοὺς τῆς Βαβυλῶνος κήπους. Ἐρῶ ἕνα τραγοῦδι ἐγὼ, ποὺ τὴν ψυχὴ ἀνυψώνει στὰ οὐράνια, ψηλότερα ἀπὸ τοὺς κρεμαστοὺς ἐκείνους κήπους.

ΜΠΙΑΝΚΑ—Μὰ μπορεῖ νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ ἄνδρας μου. Δὲν εἶνε τόσο ἀσφαλὲς ἐδῶ τὸ μέρος.

ΓΟΥΙΔΟΣ—Μὰ σὺ εἶπες, πῶς αὐτὸς θὰ ξενυχτήσῃ ἔξω.

ΜΠΙΑΝΚΑ—Καὶ ὅμως βέβαιον δὲν εἶνε. Εἶπε μόνο, πῶς μπορεῖ νὰ ξενυχτήσῃ ἔξω. Καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν ἤξευρε, κ' ἤθελε νὰ μοῦ στείλῃ τὴ γρητὰ τῆς θεῖας μου νὰ μοῦ κάμῃ συντροφιά τῆς νύχτας, ἂν ὁ ἴδιος δὲ θὰ μποροῦσε νὰ γυρίσῃ. Μὰ ἡ θεὰ δὲν ἤρθε.

ΓΟΥΙΔΟΣ—[Ξαφνίζεται]. Τί εἶν' ἐκεῖ;

[Ἀκροάζονται. Ἀκούεται ἐλαφρὰ ἡ φωνὴ τῆς Μαρίας ποὺ λογοφέρνηι μετὰ κάποιον].

ΜΠΙΑΝΚΑ—Ἡ Μαρία εἶνε μετὰ καμιά γρητὰ μαλώνει γιὰ κουσέγια.

ΓΟΥΙΔΟΣ—Μοῦ ἐφάνη κάτι ἄλλο· ἦτον ἀνδρική φωνή.

ΜΠΙΑΝΚΑ—Ἐσώπασαν. Εἶνε βραχνές συνήθως ἡ γρητὰ. Καὶ ὅμως, ἄρχοντα, εἶνε καιρὸς νὰ φύγετε.

ΓΟΥΙΔΟΣ—Καὶ μπορῶ νὰ φύγω νὰ σ' ἀφήσω, Μπιάνκα; Ἡ ἐμορφιά σου στὴν ἀρχὴ ἐμάγευσε τὸ βλέμμα μου, κ' ἐνέπνευσε στὰ μάτια μου τὴν τρέλλα τοῦ πόθου. Τώρα καὶ τὸ πνεῦμα σου. Τὸ ἐλεύθερο ἄρωμα τοῦ λουλουδιοῦ ἐκείνου, ποὺ καὶ μπουμπούκι ὄντας, ἦτο πλέον τέλειον, μετὰ διατάσσει τώρα νὰ ξεχάσω τί ἤμουν. Ἐκεῖνος ποὺ τοῦ λουλουδιοῦ τὸ φύλλο ἀγαποῦσε, τώρα πῶς νὰ φύγῃ νὰ τ' ἀφήσῃ; Ἐως σήμερα δὲν ἤμουν παρὰ πλούσιος τῆς Φλωρεντίας πρίγκιψ· τώρα, μοναχὰ ἐρωτευμένος, ποὺ θὰ ἤθελε τὸν κόσμον νὰποφύγῃ καὶ τὴν λάμψι τῆς Αὐλῆς ν' ἀφήσῃ καὶ νὰ πάῃ νὰύρη καταφύγιο στὸ Μπελοσγουνάρδο ἢ στὸ Φιέζολε, ὅπου τὰ ρόδα θὰ μποροῦσαν νὰ σκευάσουν ἄφθονα τὴ μαρμαρόχτιστη τὴ βύλλα, ποὺ οἱ τοῖχοι τῆς θὰ ἀπαντοῦσαν μ' εὐχὴν ἀντίλαλο στὰ γέλια τοῦ Δεκαήμερου, κ' ὅπου καὶ τὸ γέλιο σου θὰ ἀντηχοῦσε ἐπίσης τόσον εὐθυμα. Εἶπέ μου ν' ἀγαπήσῃς ἂν μπορῆς, — καὶ τότε μ' ἕνα φίλημα ἄφωνο μετὰ τὴν καρδιά μου βάλε το τὸ «Ναί».

ΜΠΙΑΝΚΑ—Ἀγάπη, εἰπέ μου, τί θὰ εἶπῃ;

ΓΟΥΙΔΟΣ—Ἀγάπη;—ἁρμονία, ἔνωση δύο καρδιῶν, δύο πνευμάτων, δύο ψυχῶν εἰς ὅλας τὰς σκέψεις, τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ἐλπίδας.

ΜΠΙΑΝΚΑ—Παρόμοιοι ἐρωτευμένοι θὰ μποροῦσαν βουβοὶ νὰ εἶνε, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ποὺ αἰσθάνονται καὶ σκέπτονται τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια, τί θὰ εἰμποροῦν ὁ ἕνας εἰς τὸν ἄλλον νὰ μεταδώσῃ;

ΓΟΥΙΔΟΣ—Ἀγάπη... ἡ ἀγάπη εἶνε συνάντησις δύο κόσμων μετὰ σὲ μιὰ ἀτέλειωτη ἀμοιβαιότητα.

ΜΠΙΑΝΚΑ—Ὁ ἄντρας μου ἔλεγε: παζάρι εἰς τὰ σύνορα ποὺ ἡ Ἀνατολὴ κ' ἡ Δύσις ἀνταλλάσσουν ἐμπορεύματα.

ΓΟΥΙΔΟΣ—Λοιπὸν ἀφοῦ εἶν' ἔτσι, ἐγὼ λέγω—ἡ ἀγάπη εἶνε καὶ ἀγάπη, καὶ φιλήματα καὶ σφικτοαγκαλιάσματα καί....

ΜΠΙΑΝΚΑ—Καὶ ὁ ἄνδρας μου τὰ ἴδια λέγει εἰς τὸ τέλος τῆς βδομάδος, ὅταν στὸ κατὰστικό του κλείσῃ τοὺς λογαριασμούς.

ΓΟΥΙΔΟΣ—Τὸ πνεῦμα μου μετὰ τὸ δικό σου δὲν ταιριάζει, ὅπως δὲν ταιριάζεις σὺ στὸν γέρον ἄνδρα σου. Μὰ ἔρῳ ἐγὼ, πῶς ἡ νεότης μου, τὸ πάθος καὶ ἡ δύναμις ταιριάζουν περισσότερο στὴν εὐθυμῇ καὶ λαμπερῇ σου ἐμορφίᾳ παρὰ οἱ ἐργασίαι ἢ ἐλεεινὴ καὶ τὰ γεροντικὰ τὰ χρόνια.

ΜΠΙΑΝΚΑ—Περιφῆμα τὸ εἶπες τοῦτο. Ἐγὼ

νομίζω πῶς αὐτὸς τὸ θράσος δὲν θὰ εἶχε γιὰ νὰ σὲ κυττάξῃ, ὅπως δὲν τολμοῦν τὸν ἥλιο ἢ κουνκουβάγες νὰ κυττάξουν. Εἶνε μία τερατομορφὴ αὐτὸς σκιά, ποὺ τὸ ὠραῖο ἀνάστημά σου θὰ ἔρριχνε στὸ δρόμο, σὲ σωρὸ ἐπάνω κοπριάς. Κι' ἂν τύχαινε νὰ πέσῃ ἡ σκιά αὐτὴ σὲ ἴσιο μέρος, πάλι πιότερο θὰ ἐμοιάζε μετὰ σχῆμα ἀνθρώπινον παρὰ αὐτὸς.

ΓΟΥΙΔΟΣ—Πραματευτὴς ποὺ ζῇ μ' ἀνησυχία γιὰ τὸ κέρδος, γίνεται χωρὶς νὰ θέλῃ φοβητοῦς ἄθλιος: πάντα ἡ φροντίδες τοῦ ἀπορροφῶν τὴν ψυχὴ εἶν' ἡ ψυχὴ των σκοτεινῇ ἐκείνων ὅπου εἶνε σὲ κλονιστὴ καὶ μόνο μέσα ἀπὸ τὰ κάγκελα μποροῦν νὰ κυττάξουν καὶ φθονοῦν τὴ ζωὴ καὶ τὴ χαρὰ τῶν ἄλλων. Φαγὶ νὰ ἀπολαύσουν δὲ μποροῦν: ὁ νοῦς των εἶνε πάντα ἀσχολημένος μετὰ τὸ τί στοιχίζει.

ΜΠΙΑΝΚΑ—Ἐγὼ στὰ μάτια του δὲν εἶμαι παρὰ κόρη τοῦ πατέρα μου, καὶ μιὰ κοπέλλα, ποὺ ἔμαθα μοναχὰ νὰ ὑφαίνω. Ποτέ του δὲν ἐσκέφθηκε, μοῦ φαίνεται, πῶς ἔχω πρόσωπο καὶ τέτοιο πρόσωπο, ποὺ ἀπ' ὀπίσω μου τοὺς καβαλιέρους ποὺ ἀπαντῶ, νὰ στρέφουν ἀναγκάζει νὰ μετὰ βλέπουν.

ΓΟΥΙΔΟΣ—Ὡ! ἡ νύχτα σου εἶνε σκοτεινότερη παρ' ὅ,τι τὴν ἐνόμιζα, ἄστρο μου λαμπρό!...

ΜΠΙΑΝΚΑ—Αἰώνια περιμένει, περιμένει κάτι κακό, σκυθρωπὸς καὶ ψιθυρίζων μέσα του καὶ μετὰ γλυκὸ ποτὲ σ' ἀνθρώπους δὲ μιλεῖ. Καὶ ὅταν ἀντικρῦσαι ἄποτε τὸ βλέμμα του μετὰ κυριεύει τρόμος, γιὰτὶ ἔρῳ πῶς μετὰ τὸ τί κοστίζουνε τὰ ροῦχα ποὺ φορῶ.

ΓΟΥΙΔΟΣ—Λησιμόνησέ τον, φύγε ἀπὸ τὴ ζωὴ αὐτὴ, ἐλευθερώσου, —ἐξέσχισε σὰν πεταλοῦδα τὴν ἀράχνη ποὺ σοῦ ἔχει περιπλέξει τὴν καρδιά καὶ ἔλα νὰ φωλιάσωμε μαζί σὲ κισσὸ μέσα ἀπὸ ρόδα κόκκινα, ποὺ μόνο θ' ἀγαποῦμε, κ' ἡ ζωὴ ποὺ πέρασε ἔως τώρα θὰ μᾶς φαίνεται σὰν ὄνειρο, σὰν ὄνειρο βαρὺ καὶ φοβερὸ ποὺ πνέει αὐγὴ νέας ζωῆς.

ΜΠΙΑΝΚΑ—Νομίζεις δὲν θὰ ἔφευγα;

ΓΟΥΙΔΟΣ—Μὴν κάνης ἐρωτήματα, μὴ χάνης τὸν καιρὸ σὲ σκέψεις κ' ἀποφάσεις! Στους λόφους πᾶμε, ποῦναι καταστόλιστοι ἀπὸ λουλούδια, ἀπὸ ρόδα κόκκινα, κ' ἂν ζοῦν οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, ποὺ στὰ ἄσχημά μας ὄνειρα μᾶς κυνηγοῦσαν, θάναι μακρὰ γιὰ νὰ μᾶς βλάψουν, θὰ μᾶς φαίνονται ὡσὰν τὰ στάχνα τὰ λεπτὰ ποὺ τρέμουν ἀπὸ τὸ φτερούγιασμα πουλιοῦ. Ἡ φωνὴ των ποὺ ἀντηχοῦσαν τόσο δυνατὰ, στὴν ἀκοή μας δὲν θὰ φθάνουν· θὰ τοὺς βλέπωμε ἀπὸ μέσα ἀπὸ ρόδινα σπηλιὰς στὴς πράσινες πλαγιὰς τῶν λόφων, θὰ ρωτᾶ ὁ εἰς τὸν ἄλλον: ὅλα αὐτὰ ποὺ βλέπομε, δὲν εἶνε τάχα μιὰ ζωγραφιά, καὶ ἡ ζωὴς κάποιων ἐκεῖ, στὴν λάσπη μέσα καὶ στὴν σκόνῃ, τάχα πνίγονται μετὰ μανία ἢ μιὰ τὴν ἄλλη ὅπως ἄλλοτε; Θὰ ἔλθῃς λοιπὸν, Μπιάνκα;

ὦ, θὰ ἔλθῃς; [Θόρυβος στὴ σκάλα]. Μὰ τί εἶνε αὐτὸς ὁ θύρρυβος;...

[Ἀνοίγεται ἡ θύρα. Ὁ Γουίδος καὶ ἡ Μπιάνκα ἀποχωρίζονται ταραγμένοι. Μπαίνει ὁ Σιμόνε].

ΣΙΜΟΝΕ—Ἐδῶ εἶσαι, γυναῖκα; Δὲν θὰ ἔκανες ἀμάρτημα, ἂν εὐγαίνες τὸ νοικοκύρη νὰ δεχθῇς... Νά, πάρε τὸ μανδύα μου! Ἡ, ὅχι, πρῶτα πάρε τὸ φορτίο τοῦτο, —δὲν εἶν' ἄλλαφρό. Τίποτε νὰ πουλήσω δὲν ἠμπόρεσα, μονάχα τὸ μανδύα μετὰ τὴ φόδρα ἀπὸ γουνναρικὸ στὸ γυῖο τοῦ καρδινάλι. Νὰ τότε φορέσῃ ἐλπίζει ὅταν ὁ πατέρας του ἀποθάνῃ, καὶ νομίζει γλήγορα πῶς θ' ἀποθάνῃ. Ποῖος εἶν' ἐκεῖ; Αἶ, βλέπω ἐδῶ ἔχεις μουσαφίρη! Χωρὶς ἄλλο, θάναι συγγενής. Θὰ γύρισε ἀπὸ ξένα μέρη πρὸ ὀλίγου, καὶ στὸ σπῆτι μπῆκε, χωρὶς νὰ βρεθῇ νὰ τὸν ὑποδεχθῇ ὁ νοικοκύρης. Συμπαθήσατέ μου, σὰς παρακαλῶ. Εἶνε ἀλήθεια, πῶς τὸ σπῆτι ποὺ δὲν ἔχει νοικοκύρη, σὰν νὰ εἶνε πρᾶγμα ἄδειο, πρόστυχο, ὅ,τι εἶνε τὸ ποτήρι χωρὶς τὸ κρασί, ὅ,τι εἶνε τὸ θη-κάρι χωρὶς τὸ σπαθί, ὅ,τι εἶνε ἕνας κήπος χωρὶς ἥλιο, ποὺ λουλούδια δὲν ὑπάρχουνε. Κουνιάδε, σὰς παρακαλῶ μετὰ συμπαθᾶτε.

ΜΠΙΑΝΚΑ—Οὔτε κουνιάδος εἶναι, οὔτε συγγενής.

ΣΙΜΟΝΕ—Οὔτε κουνιάδος, οὔτε συγγενής; Περίεργο! Καὶ ποῖος εἶνε λοιπὸν, ὅπου μετὰ τόση εὐγένεια εὐαρεστήθη τὴ φιλοξενία τῆς διὰς μας νὰ δεχθῇ;

ΓΟΥΙΔΟΣ—Γουίδο-Μπάρδη εἶνε τὸνομά μου.

ΣΙΜΟΝΕ—Πῶς; Τοῦ ἄρχοντα τῆς Φλωρεντίας τοῦ μεγάλου ὁ υἱός; ποὺ τὰ παλάτια του τὰ σκοτεινὰ βλέπω τὴ νύχτα, μετὰ στοῦ φεγγαριοῦ τῆς λάμψι, σὰν νὰ πλέουν μέσα σὲ ἄργυρο ἀπὸ τὰ παραθύρια τῆς καλύβας μου αὐτῆς; Σὰς προσκυνῶ, ὦ ἄρχοντα, κ' ἀκόμη μιὰ φορὰ σὰς προσκυνῶ! Ἐλπίζω, ἡ γυναῖκα μου νὰ μὴν ἐπρόφθασε πολὺ νὰ σὰς κουράσῃ μετὰ τὴ φλυαρία της, ποὺ εἶνε ἔμφυτο εἰς τὴς γυναῖκες!

ΓΟΥΙΔΟΣ—Ὡ, ὅχι! Ἡ ἀξιόλογος γυναῖκα σας, ὅπου προστὰ τὴν ἐμορφίαν της σβύνουν τ' ἄσπρα, καὶ τὴ λάμψι της τὴ χάνει ἡ φαρέτρα τῆς Ἀρτέμιδος, μετὰ τόση φιλοφρόνησι μ' ἐδέχθη, ὥστε, ἂν αὐτὴ, καθὼς καὶ σεῖς, θὰ εἶχατ' εὐχαρίστησι, συχνὰ θὰ εἰμποροῦσα νὰ σὰς ἐπισκέπτωμαι. Καὶ ἂν αἱ ὑποθέσεις σας σὰς ἀναγκάζουν ἄποτε νὰ πάτε μακρὰ, ἐγὼ θὰ εἶμ' ἐδῶ μαζί της καὶ τῆς μοναξιάς τὴν πληξί θὰ γλυκαίνω, γιὰ νὰ μὴ μελαγχολῇ πολὺ γιὰ λόγου σας. Τί λέγετε καὶ σεῖς, ἀγαπητὲ Σιμόνε;

ΣΙΜΟΝΕ—Ἀρχοντά μου εὐγενέστατε, τέτοια τιμὴ τὰ λόγια σας μοῦ κάνουν, ποὺ ἡ γλῶσσα μου ἐδέθηκε, σὰν γλῶσσα δούλου ἐλεεινοῦ. Ἐκεῖνο ποὺ ἤθελα νὰ πῶ, δὲν ἔχω δύναμι νὰ τὸ ἐκφράσω. Ὅμως τὴν εὐγνωμοσύνη μου νὰ μὴν ἐκφράσω, θέλει ἦτον χωριατὶὰ μεγάλη: σὰς εὐχαριστῶ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς μου. Φέρε-

σιμο παρόμοιο στενής φιλίας εἶνε ἱκανὸ τοῦ κράτους τ' ἀποχωρισμένα μέρη νὰ ἐνώσῃ, ἀφοῦ πρίγκηπας ἐπιφανής, τέτοιας, ὥς σεῖς, καταγωγῆς, καὶ τόσον ὑψηλῆς ἀνατροφῆς, περιφρονῶν τῆς μοῖρας τὴν σκληρὰν διαφορὰν, στὸ σπίτι ἔρχεται ἀπλοῦ ἀλλὰ τιμίου φίλου· μ' ὅλα ταῦτα, σεβαστέ μου ἄρχοντα, νομίζω πῶς ἐπῆρα πολὺ θάρρος. Ἐλπίζω νὰ σὰς ᾄδω κι' ἄλλη φορὰ ἐδῶ, σὰν μουσαφίρη· ὅμως σήμερα, δὲν εἶν' ἀλήθεια;— ἦρθετε ἐδῶ γιὰ ν' ἀγοράσετε ἀπὸ τὰ ἐμπορεύματά μου. Ἀπὸ ὅλα θαῦρετε βελούδα ἢ μεταξωτά· θὰ εὔρετε ἀκόμη καὶ ὑφάσματα μὲ τόσο λεπτὴ τέχνη ὑφασμένα, ὅπου εἶμαι βέβαιος, καὶ τὸ λεπτότατό σας γοῦστο θὰ γοητευθῇ. Ἄς εἶνε, βέβαια, κ' ἡ ὥρα περασμένη, — ὁ φτωχὸς πραγματευτῆς ποὺ κυνηγᾷ τὰ χρήματα, δουλεύει καὶ τὴ νύχτα καθὼς καὶ τὴν ἡμέρα. Μεγάλοι φόροι, βλέπετε! Καὶ κάθε πόλις παίρνει ἀπὸ τὸ ἐμπόρευμα καὶ νέο φόρο. Ἄπειροι οἱ ὑπάλληλοι, καὶ ἡ γυναῖκες τίποτε ἀπὸ ἐμπόριο δὲν νοιώθουν, οὔτε εἶνε ἀξίες καθόλου, ἂν κ' ἡ Μπιάνκα τὸ κατόρθωσε νὰ μοῦ τραβήξῃ σήμερα ἀγοραστὴ γερό. Ἔτσι δὲν εἶνε; Μπιάνκα, ψέματα; Μὰ φθάνει πιά. Ποῦ εἶν' ὁ μπόγος μου; ὁ μπόγος μου ποῦ εἶνε; εἶπα! Λύσε τον, γυναῖκα, λύσε τὰ σχοινιά, — γονάτισε, σοῦ ἔρχεται πιὸ βολικά! Ἐκεῖνον, ὅχι, τοῦτον! Γλήγορα! Πολὺ νὰ περιμένῃ ὁ ἀγοραστῆς, τὸ ξέρεις, δὲν τοῦ ἀρέσει. Εἶνε ἐπικίνδυνο νὰ δοκιμάζῃς τὴν ὑπομονήν του. Νά το, νά το! Δὸς μου το ἐδῶ, — σιγὰ-σιγὰ! Εἶνε ἀξίας πράγμα· νὰ τ' ἀγγίξῃς μόνο εἶνε φόβος. Κύνταξέ το, ἄρχοντά μου!

ΓΟΥΙΔΟΣ — Μὰ γιατί; Πρὸς τί ἡ τόσες σας φροντίδες, ἀφοῦ χρειά δὲν ὑπάρχει τόσο βιαστικά νὰ κάμω ἐκλογὴ ἀπ' τὰ μεταξωτά καὶ ἄλλα σας ὑφάσματα; Διαλέγω καμιά ἄλλη ὥρα.

ΣΙΜΟΝΕ — Μὲ συμπαθατε, ὅχι! Νά, αὐτὸ εἶνε δαμάσκο ἀπὸ τὴ Λούκκα, κέντημα ἀπὸ ἀσὴμι καὶ τριαντάφυλλα, τριαντάφυλλα, μὲ τέτοια φῖνα τέχνη κεντημένα, ποὺ μονάχα ἡ μυρωδιὰ τοὺς λείπει. Στὸ χέρι πιάστε το νὰ ἰδῆτε: μαλακὸ σὰν τὸ νερό, κι' ἂν πῆς γιὰ στερεότητα, — ἀτσάλι μοναχό. Κι' ἀμὲ τὰ τριαντάφυλλα;! — Τῆς τέχνης τὸ κορύφωμα. Νομίζω, πὼς τοῦ Φιέζολε οἱ λόφοι ἢ τοῦ Μπελοσγουάρδο, τῶν κόκκινων τριανταφύλλων ἢ πατρίδες, τέτοια λούλουδα δὲν θὰ μπορούσαν νὰ σκορπίσουνε στῆς ἀνοιξὸς τοὺς μυροβόλους πέπλους. Καὶ ἂν μπορούσαν, τὰ λουλούδια ἐκεῖνα θὰ ἐμαραίνοντο σὲ θάνατο ἀναπόφεικτο, τὴ Μοῖρα ἀκολουθώντας, ὅπου κάθε πλάσμα τρυφερὸ ὁ ἄνεμος τὸ δέρνει κ' ἡ βροχή. Αὐτὴ ἡ φύσις μὲ τὴν ἴδια τῆς παλεῦει ἐμορφιά μὲ πείσμα, καί, καθὼς ἡ Μήδεια, ἀλύπητα σκοτώνει τὰ παιδιὰ τῆς. Ὅχι, ὅχι, ἄρχοντα, κυττάξετέ το μὲ περισσοτέρα προσοχή: εἰς τὸ δαμάσκο τοῦτο μέσα τὸ μεταξωτὸ ὑπάρχει καλοκαίρι αἰώνιο καὶ τοῦ χειμῶνα ἡ πνοὴ τὰ ρόδα

αὐτὰ περνᾷ χωρὶς νὰ τὰ ἀγγίξῃ. Κάθε ἓνας θὰ ἐπλήρωνε γι' αὐτὸ τὴν πῆχυν ἓνα φλουρί, φλουρί ὀλοκόκκινο, ἀκέραιο στὸ βάρος καὶ καρπὸν μακρὰς οἰκονομίας.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Ἐντιμε Σιμόνε, ἂς τ' ἀφήσωμε αὐτὰ παρακαλῶ σε. Ἐγὼ εἶμαι εὐχαριστημένος. Αὔριο πρῶτ' τὸν ὑπηρετῆ μου σοῦ στέλνω καὶ θὰ λάβῃς τὰ διπλᾶ.

ΣΙΜΟΝΕ — Πρίγκηψ γενναιόδωρε! Τὸ χέρι σας φιλῶ. Μὰ νὰ σὰς δείξω ἀκόμη πρέπει ἓνα θησαυρό. Ὑπάρχει ἓνας μανδύας γιὰ τὰς ἐπισήμους τελετὰς καὶ ἐξόδους, κεντημένος ἀπὸ χέρι Βενετῆς ἀπάνω στὸ βελούδο, κεντημένα ρόδα ἐδῶ κ' ἐκεῖ ποὺ κάθε τους σπυρὶ — σαφὶ μαργαριτάρι, κι' ὁ λαιμὸς του ὀλοκέντητος ἀπὸ μαργαριτάρια εἶναι, τόσο δὲ πυκνά, σὰν πεταλοῦδες τῆς νυκτὸς στοὺς δρόμους, σὲ γαλήνια στιγμὴ νυχτιάς καλοκαιριοῦ, τόσο γλωμῆς, σὰν τὸ φεγγάρι τῆς αὐγῆς ὅπου φωτίζει τοὺς τρελλοὺς ὀπίσω ἀπὸ τὰ κάγγελα. Στὴν πόρπη ἀπάνω λάμπει ἓνα ρουμπίνι, ὥσάν κάρβουνο ἀναμμένο· ὁ πανάγιος Πατὴρ παρόμοιος πέτρες δὲ φορεῖ, καὶ ταῖρι του — οὔτε στὰς Ἰνδίας εἰμπορεῖς νὰ βρῇς. Καὶ εἶνε ἡ πόρπη κατασκευασμένη τεχνικώτατα, ποὺ ὁ Τσελλίνης ὠραιότερη δὲν ἔχει κάμει ἄλλη σὰν κι' αὕτη, γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν μέγαν Λορέντζο. Ἐσεῖς νὰ τὸν φορέσετε σὰς πρέπει, εἶνε τὸ σωστό, γιὰ τοὺς ποῖδες ἄλλος εἶνε ἀπὸ σὰς καλύτερος νὰ τὸν φορέσῃ; Πῶς θὰ σὰς πηγαῖν! Ἡ μὴ θηλειὰ τῆς πόρπης εἶνε ἀπὸ χρυσάφι, ἓνας Σάτυρος μὲ κέρατα, εὐκίνητος καὶ ἔτοιμος ν' ἀρπάξῃ μὴ ἀσημένια Νύμφη. Τ' ἄλλο μέρος εἶνε ἡ Σιωπὴ κρατεῖ στὸ χέρι κρύσταλλο, κι' αὕτη, σὰν στάχυ σιταριοῦ ποὺ γέρνει ἀπὸ φτερούγιμα πουλιοῦ καὶ τίποτε ἄλλο· εἶνε ὅμως καμωμένη τόσο τεχνικά, ποὺ φαίνεται πὼς θέλει ν' ἀνασάνῃ, ἢ σωστότερα, πὼς τώρα θ' ἀνασάνῃ καὶ κρατᾷ τὸν ἀνασασμό τῆς. Ψέματα, ἀκριβὴ μου Μπιάνκα, πὼς τὸ φέρεμα ἐκεῖνο τὸ πολῦτιμο, ποὺ καμωμένο εἶνε διὰ εὐγενεῖς, θὰ τοῦ πηγαῖν εἰς τὸ πρόσωπο τοῦ ἄρχοντα Γουίδο-Μπάρδη; Παρακάλεσέ τον νὰ τὸ πάρῃ, ἐσένα δὲν θὰ σοῦ ἀρνηθῇ, ἂν κ' εἶνε ἡ τιμὴ βαρεῖα, βασιλική. Στὴ δουλειὰ αὕτη τὸ κέρδος τὸ δικό σου δὲν εἶνε μικρότερο ἀπὸ τὸ δικό μου.

ΜΠΙΑΝΚΑ — Ὑπάλληλός σου ἐγὼ δὲν εἶμαι. Καὶ δουλειὰ δική μου νὰ φροντίζω ἐγὼ γιὰ τὸν μανδύα σου δὲν εἶναι.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Ὅχι, Μπιάνκα μου ἀγαπητή, τὸν ἀγοράζω· ὅσα μοῦ προτείνει ὁ ἐντιμὸς πραγματευτῆς ὅλα θὰ τ' ἀγοράσω. Πρέπει νὰ ἐξαγορασθῇ ὁ σκλαβωμένος πρίγκηπας, καὶ εἶνε εὐτυχεῖς ἐκεῖνοι οἱ ἄρχοντες ποὺ σκλάβοι ἔπασαν στὰ χέρια ἐνδὸς τόσου λαμπροῦ ἐχθροῦ.

ΣΙΜΟΝΕ — Μὲ κυριεύει ταραχή. Λοιπὸν τὸν ἀγοράζετε; Ἡ ὅχι; Πενήντα χιλιάδες μοῦ στοιχίζουν ὅλα αὐτὰ, ὅμως γιὰ σὰς, σαράντα εἶμαι

πρόθυμος νὰ σὰς τὰ δώσω. Ἄν ἀκριβὰ σὰς φαίνονται, ὀρίσατε ὁ ἴδιος τὴν τιμὴ. Ἄς εἰμποροῦσα νὰ σὰς ἔβλεπα ντυμένον μὲ τὸ θαῦμα αὐτὸ τῆς τέχνης τοῦ ἀργαλειοῦ, ἀνάμεσα σὲ ὁμορφες ἐπίσημες κυρίες τῆς αὐλῆς, λουλουδιὰ μεταξὺ τῶν λουλουδιῶν! Ἐχουν νὰ ποῦν, πὼς κυρίες τῆς αὐλῆς κολλοῦν στὴν ἐκλαμπρότητά σας, καὶ σὰν μυῖγες σὰς ἀκολουθοῦν παντοῦ, ὅπου κι' ἂν πᾶτε, καὶ τὴν εὐνοιά σας μόνο κάθε μιὰ νὰ ἀποκτήσῃ ὄνειροπολεῖ. Ἐγὼ ἀκούσει ἀκόμη γιὰ κερατοστολισμένους ἄνδρας μερικους, ποὺ ὑπερήφανα βαδίζουν, θαρρεῖς καὶ εἶνε μόδα σήμερα! Ὡραία μόδα.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Καιρὸς τὴ φλυαρία νὰ περιμαζέψῃς, φίλε μου Σιμόνε· ἔχασες πὼς εἶν' ἐδῶ μαζί μας καὶ κυρία ἔμορφη, ποὺ ἡ τρυφερὴ ἀκοή τῆς ἴσως δὲν εἶνε συνειδησιμένη σὲ παρόμοια μουσική.

ΣΙΜΟΝΕ — Συμπάθειο· ἐλθισμὸν ὀλότρελα. Ἄλλη φορὰ δὲ θὲ νὰ σὰς προσβάλλω. Τὸν μανδύα θὰ τὸν ἀγοράσετε λοιπόν; Ναί, βέβαια! Τί εἶνε ἡ σαράντα χιλιάδες διὰ τοῦ Ἰζοβάνη-Μπάρδη τὸν διάδοχο; — Μηδέν!

ΓΟΥΙΔΟΣ — Μὲ τὸν ταμῖά μου Ἀντώνιο-Κώστα αὔριο τὰ τελειώνεις ὅλα· θάρρη νὰ σ' εὕρῃ καὶ θὰ σοῦ δώσῃ ἑκατὸ χιλιάδες. Εἶσαι εὐχαριστημένος τώρα, βέβαια.

ΣΙΜΟΝΕ — Πῶς! ἑκατὸ χιλιάδες; Ἐκατὸ χιλιάδες εἶπατε; Ὡ, πιστέψατέ μου, τώρα εἶμαι ὑποχρεωσ εἰς ὅλα καὶ γιὰ πάντα ἐμπρός σας. Ἀπὸ σήμερα, τὸ σπίτι μου καὶ ὅτι ὑπάρχει μέσα εἰς αὐτὸ εἶν' ὅλα ἰδικά σας, μοναχὰ δικά σας. Ἐκατὸ χιλιάδες! Νὰ σκεφθῇ κανεὶς πὼς εἶνε ἀπ' ὅλους τοὺς ἐμπόρους πλουσιώτερος — σκοτίζεται ὁ νοῦς του. Θ' ἀποκτήσω ὑποστατικό, ἀμπέλι, θ' ἀγοράσω μόνος ὅλα τ' ἀργαλειά, κι' ἀπ' τὸ Μιλάνο ἕως τὸ Παλέρμο θὰ τὰ βάλλω νὰ δουλεύουν μόνο γιὰ λογαριασμό μου. Καὶ τὸ μαργαριτάρι, ποὺ μέσα σὲς ἀπόκρυφες σπηλιὰς ἢ θάλασσες τῆς μακρυνμένης Ἀραβίας κρύβουνε, δικό μου πρέπει νὰ γενῇ. Αὕτη ἡ νύχτα, πρίγκηπά μου γενναιόδωρε, θὲ νὰ σου δείξῃ πόσο ἡ ἀγάπη μου εἶνε τρανὴ, ποὺ τίποτε σὲ λόγου σας νὰ ἀρνηθῶ μοῦ εἶν' ἀδύνατο, ὅτι κι' ἂν μοῦ ζητήσετε.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Κι' ἂν σοῦ ζητήσω αὕτην, τὴν Μπιάνκα;

ΣΙΜΟΝΕ — Ἀρχοντά μου, χωρατεύετε! Καὶ εἶναι ἀξία αὕτη γιὰ ἓνα τέτοιο πρίγκηπα; Αὕτη ἐπλάσθη νὰ ὑφαίνῃ, νὰ κυττάξῃ τὸ νοικοκυριό... Ἔτσι δὲν εἶνε, Μπιάνκα; Ψέματα; Νά, κύττα, περιμένει ὁ ἀργαλειός. Κάθησε νὰ δουλέψῃς. Δὲν ταιριάζει μιὰ γυναῖκα μὲς στὸ σπίτι τῆς νὰ κάθεται χωρὶς δουλειὰ ἢ ἀπραξία τῶν χειρῶν, τῆς σκέψῃς γεννᾷ τὴν ἀπραξίαν. Κάτσε, εἶπα.

ΜΠΙΑΝΚΑ — Νὰ ὑφάνω τί;

ΣΙΜΟΝΕ — Νά· ἄρχισε κανένα ἐπανωφόρι, — μὲ πορφύρας χρώμα θὰ τὸ βάψωμε, νὰ τὸ φορέσῃ ἡ θλίψη γιὰ νὰ παρηγορηθῇ. Ἡ σπάργανο μα-

κρὺ, φασκιά, γιὰ βρέφος ποὺ γεννήθηκε σ' ὥρα κακὴ καὶ τὸ πετάξανε κρυφά· ἂς κλαίῃ τυλιγμένο μέσα ἐκεῖ. Ἡ σεντόνι, ὅπου πρῶτα τ' ἀρωματίσαν μὲ μυρωδάτα βότανα· μπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ σὲ νεκρὸ γιὰ σάβανο. Ὑφανε ὅτι θέλεις! ΜΠΙΑΝΚΑ — Ἡ κλωστή ἐκόπη. Ἀπὸ τὸ αἰώνιο γύρισμα ἐβαρέθη ὁ βουβὸς τροχός, ὁ ἀργαλειὸς ὁ ἀψυχὸς γογγύζει στὴ δουλειά, — δὲ θὰ ὑφάνω σήμερα.

ΣΙΜΟΝΕ — Καὶ τί τάχατες! Ὑφαίνεις αὔριο. Κάθε καὶ νέα μέρα πρέπει νὰ σὲ βροῖσκῃ στὴ δουλειά, ὅπως τὴ Λουκρητία ἄλλοτε τὴν εὕρισκε ὁ Ταρκβίνιος, ἢ ἴσως τὸν Ταρκβίνιον ἢ Λουκρητίαν τὸν περιέμενε. Ποιὸς ξεύρει; Αὐτὸ συμβαίνει!... Τί δὲν ἄκουσα γιὰ τίς γυναῖκες τῶν ἀνδρῶν!... Λοιπόν, τί νέα, ἄρχοντα, σὸν κόσμος; Νὰ σὰς πῶ ἐγὼ μιὰν εἰδησι ποὺ ἄκουσα στὴν Πίζα. Οἱ Ἑγγλέζοι ἐμποροὶ συμφώνησαν καὶ ἀποφάσισαν νὰ δίνουν τὸ μαλλὶ τοὺς πιὸ φθηνά, παρ' ὅτι ὁ νόμος ἐπιτρέπει. Ἐχουν πιά στὴν ἀρχοντία ἀναφερθῇ. Καλὸ σὰς φαίνεται αὐτό; Ὁ ἓνας ἔμπορος νὰ βγάλῃ τ' ἄλλωνοῦ τὰ μάτια — πρέπον εἶνε; Εἶνε σωστὸ νὰ μᾶς στεροῦν οἱ ξένοι κέρδη νόμιμα ὑπὸ τὴν φανεράν τοῦ νόμου προστασίαν;

ΓΟΥΙΔΟΣ — Σὲ μιὰ παρόμοια ὑπόθεσι, εἰς τί ἐγὼ μπορῶ νὰ βοηθήσω; Νὰ μαλώσω ἴσως μὲ τὴν ἀρχοντία, νὰ φορέσω ἐπίσημη στολή, ὥσάν ἐκεῖνην ποὺ ἐσεῖς οἱ ἔμποροι ἀπὸ τοὺς βλάκες ἀγοράζετε τὰ ἐμπορεύματα γιὰ νὰ πουλήσετε αὐτὰ εἰς ἄλλους πιὸ κουτούς; Ἄ, ὅχι, φίλε μου Σιμόνε, τὸ ἐμπόριο τῶν μαλλίων εἶνε ἐπάγγελμα σου. Στὴν ἀξία τὴ δική μου ἄλλα πράγματα ταιριάζουν.

ΜΠΙΑΝΚΑ — Καλὲ μου πρίγκηψ, μὴ θυμὸν ἔχεις μὲ τὸν ἄνδρα μου. Ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ του εἶνε πάντοτε στὴν ἀγορὰ καὶ ἡ καρδιά του δὲ κυττᾷ παρὰ μὲ τὴν ἀξία τοῦ μαλλιοῦ. Εἶν' ὅμως μολταῦτα, ὅπως αὐτὸς κρίνει, τίμιος. [Πρὸς τὸν Σιμόνε]. Ντροπὴ δὲν ἔχεις; Ὁ καλὸς μας πρίγκηπας τόση τιμὴ μᾶς κάνει ποὺ μᾶς ἐπισκέπεται, καὶ σὺ μὲ τὴ μωρὰ σου τὸν βαρβαίνεις φλυαρία. Ζήτησε συγχώρησι ἀμέσως!

ΣΙΜΟΝΕ — Σὰς παρακαλῶ, μὲ συγχωρεῖτε. Σήμερα ἂς μιλήσωμε γιὰ τίποτε ἄλλο. Λέγουν, πὼς ὁ ἅγιος πατὴρ, σὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας γράμμα ἔστειλε καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ διασκελίσῃ μὲ στρατεύματα τὴ χιονισμένη ἀσπίδα, ποὺ Ἄλπεις ὀνομάζεται, καὶ εἰς τὴν Ἰταλία τὴν εἰρήνην νὰ μᾶς φέρῃ. Ἐκεῖνη τὴν εἰρήνην, ποὺ εἶνε ἀπὸ κάθε πόλεμο σκληρότερη καὶ πιὸ αἱματηρὰ ἀπὸ ἐμφύλιο σπαραγμὸ.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Ὡ, αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τῶν Γάλλων! Πάντα ὑπόσχεται πὼς θάρρη, μὰ δὲν ἔρχεται! Μὰ τί μὲ μέλει ἐμένα, φίλε μου, γι' αὐτά; Ὑπάρχουν ἄλλες ὑποθέσεις σοβαρότερες γιὰ μέ, ποὺ μὲ ἐνδιαφέρουν.

ΜΠΙΑΝΚΑ [Πρὸς τὸν Σιμόνε]. — Καλὰ τὸ εἶπα, πὼς τὸ μπουσαφίρη μας θὰ τὸν κουράσῃς. Τί τὸν μέλει ἐκεῖνον γιὰ τὸν βασιλιά τῶν Γάλλων; Ὅσο καὶ γιὰ τὸ μαλλί σου.

ΣΙΜΟΝΕ — Δὲν ἔχεις ἄδικο. Τῶν ἡγεμόνων, ὅπως βλέπω, οἱ ὀρίζοντες ἐστένεισαν εἰς τοῦ κελιοῦ αὐτοῦ ἐδῶ τὰ σύνορα, κ' εἰς τρεῖς ψυχὰς ἐκλείσθη ὁλος ὁ κόσμος. Καθὼς τοῦ ἄτεχνου βαφειᾶ ἡ τσόχα μὲς στὸν κάδο σφίγγεται, παρόμοια καὶ ἡ ἀτέλειωτη ἡ οἰκουμένη πολλές φορὲς μαζεύεται σὲ μιᾶς παλάμης ἔκτασι. Τί τάχατες; μπορεῖ καὶ τώρα νᾶναι οἱ ἴδιοι οἱ καιροί. Ἄς εἶνε καὶ ἡ κάμαρα αὐτὴ ἡ σκηνὴ ἐκεῖνη ἡ μεγαλοπρεπὴς, πού βασιλεύει χάνονται καὶ ἡ ζωὴς μας ἡ μηδαμινὴς πετιοῦνται σὰν τοὺς πόντους στὸ παιγνίδι ὁποῦ παίζει ὁ Ὑψιστος. Γιατί τὰ λέγω αὐτὰ — κ' ἐγὼ δὲ ξέρω. Ἐκουράσθηκα στὸ δρόμο. Τὸ ἄλογό μου τρεῖς φορὲς ἐσκόνταψε κακὰ σημάδια! Καί, νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, ἄρχοντα, ἡ ζωὴ μας ὅλη δὲν ἀξίζει τίποτε, λεπτό. Κανένας δὲ μᾶς λογαριάζει. Γεννιόμαστε — ἀπάνωθ' ἐμᾶς κλαίει ἡ μάνα μας. Πειθαίνομε — κανένας δὲν θὰ κλάψῃ ἀποπάνω μας, κανένας! [Πηγαίνει πρὸς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς].

ΜΠΙΑΝΚΑ — Νὰ λόγια ἀντάξια πρᾶγματεῦτῃ. Συχαίνομαι καὶ τὴν ψυχὴν του καὶ τὸ σῶμα του, στὸ μέτωπό του τὸ γλῶσσό του στίγμα φέρει τῆς δειλίας, καὶ τὰ χέρια του, κ' ἐκεῖνα εἶνε γλῶσσά. Σὰν λεύκας φύλλο σὲ φθινόπωρο ψυχρὸ ἀδύνατα ἀπὸ κάποια ἀρρώστεια τρέμουνε. Τὸ στόμα του ἀσύνετον ἀφρὸ λόγων τιποτένιων σὰν ἀπὸ βρούσι ξεπετᾷ καὶ φτύνει.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Σὲ βεβαιώνω, Μπιάνκα, πὼς αὐτὸς οὔτε τὰ λόγια σου οὔτε τὰς σκέψεις σου ἀξίζει. Εἶνε ἕνας κατεργάρος ἔντιμος. Στὸ πανηγύρι τῆς ζωῆς νὰ δικαιολογήσῃ κάθε πράξι του δὲ δυσκολεύεται καθόλου καὶ μὲ ὠφέλεια πωλεῖ ὅτι μὲ κέρδος ἀγοράζει. Μέσα σὲ πρόστυχους λογάδες φωνάκλᾳς αὐτὸς μαρὸς πρωτεύει κ' εἶνε τύπος σπάνιος μωροῦ εὐγλώττου.

ΜΠΙΑΝΚΑ — Μακάρι ὁ θάνατος στὸν τόπο νὰ τὸν ἄφινε!

ΣΙΜΟΝΕ [ἐπιστρέφει] — Τὸ θάνατο ποῖος τὸν ἀνέφερε; Ὡ, κάνεις, κάνεις ἄς μὴ μιλήσῃ γιὰ θάνατο! Νὰ κάμῃ τί ὁ θάνατος σ' αὐτὸ τὸ σπίτι τὸ χαρούμενο, πού δὲ θὰ τὸν ὑποδεχθῶν παρὰ γυναῖκα κ' ἄνδρα κ' ἕνα καλὸς φίλος; Σὲ σπίτια ἄς πάῃ ὅπου τελοῦνται πράξεις ἄνομοι, ὁποῦ γυναῖκες εὐγενεῖς, πού βαρεθῆκαν τοὺς ἀνδράδες τῶν, τοὺς πέπλους κατεβάσουν τῶν συζυγικῶν τῶν κρεβατιῶν, ὁρμῶν εἰς τὰ σεντόνια, τὰ κηλιδωμένα μὲ ἀτιμία, γιὰ νὰ παραδοθῶν στὰ πάθη τῶν τ' ἀκόλαστα... Ναι, εἶνε ὅλα αὐτὰ παράξενα! Μὰ ἔτσι εἶνε. Ἐσὺ τὸν κόσμο ἀκόμη, Μπιάνκα, δὲν τὸν ξέρεις, εἶσαι ἀπομονωμένη, εὐγενής... Τὸν κόσμο ἐγὼ τὸν ξέρω. Ἀλλοίμονο, ἡ γυνὴ μόνον μὲ τὰ χρόνια

ἔρχεται. Ἀσπρίσαν τὰ μαλλιά μου πιά καὶ νειότη δὲν ὑπάρχει μὲς στὸ σῶμα μου. Μὰ ὄχι! φθάνει νὰ μιλοῦμε δι' αὐτά. Ἀπόψε ἡ νύχτα λαίμαργα φαιδρότητα ζητεῖ. Θὰ γίνω εὐθυμος, ὅπως ταιριάζει νᾶναι ὁ νοικοκύρης, ὁποῦ δέχθηκε στὸ σπίτι του ἐράσμιον μπουσαφίρη κ' ἀναπάντεχο, ὁποῦ χαιρετισμὸ προσμένει. Μὰ τί εἶνε τοῦτο ἄρχοντα; Λαγοῦτο ἔχετε μαζί σας; Παίξετέ μας ἕνα τραγουδάκι, πρίγκηπα! Μὲ συμπαθεῖτε γιὰ τὸ θάρρος, μὰ παρακαλῶ σας, παίξετε!

ΓΟΥΙΔΟΣ — Δὲν παίζω τώρα, ἄλλη φορὰ. [Πρὸς τὴν Μπιάνκα] Ὅταν οἱ δύο μας μέινουμε, ἐσὺ κ' ἐγὼ, καὶ δὲ θὰ μᾶς ἀκούουν ἄλλοι, παρὰ μόνον τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ καὶ τὸ ζηλότυπο φεγγάρι....

ΣΙΜΟΝΕ — Ὅχι, ὄχι ἄρχοντά μου! Σᾶς παρακαλῶ. Ὡ, πολλές φορὲς ἔχω ἀκούσει, πὼς ἕνα ἄγγιγμα μονάχα τῶν δακτύλων στὶς χορδές, ἡ φύσημα ἐλαφρὸ στὴν κάννα καλαμιού, ἡ στεναγμὸς στὸ στήθος βροντεροῦ χαλκοῦ ἀπὸ τεχνίτην ἔμπειρον, ἀπὸ τῆς φυλακῆς τοὺς τοίχους εἰμποροῦν ψυχὰς θλιμμένες ν' ἀποσπᾶσιν. Ἄκουσα ἀκόμη, πὼς τὰ μάγια εἶνε κρυμμένα μέσα εἰς αὐτὰ τὰ ὄργανα, ὁποῦ στὴ δύναμί των κάθε μάνταλο τῆς φυλακῆς ν' ἀνθῆξῃ δὲν μπορεῖ, ἡ ἀθωότης στὸ τσαμπὶ τοῦ σταφυλιοῦ μπερδεύεται κ' ἀποπλανᾶται σὰν μαινάδα.... Τὸ λαγοῦτο ὅμως τὸ δικό σας, ξέρω, εἶνε καθαρὸ, γιὰ τοῦτο, παίξετε, εὐφρανέτε μὲ κάποια μελωδία σας γλυκεῖα τὴν ἀκοή μου, ἡ ψυχὴ μου βρίσκει στὴ φυλακὴ κλεισμένη καὶ ἀνάγκη ἔχει μουσικῆς, γιὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν τρέλλα. Μπιάνκα, παρακάλεσε τὸ ξένο μας νὰ παίξῃ.

ΜΠΙΑΝΚΑ — Μὴ βιάζεσαι. Χωρὶς παρακλήσι, γνωρίζει ὁ καλὸς μας ξένος καὶ τὸν τόπο καὶ τὴν ὥρα. Ἀκόμη δὲν εἶνε καιρὸς, — μὴν ἐπιμένης ἄδικα.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Σιμόνε, φίλε μου! Μιὰ ἄλλη ὥρα, ἄλλοτε. Ἀπόψε ἐγὼ εὐχαριστοῦμαι μὲ ἄλλη μουσική: μὲ τῆς φωνῆς τῆς τῆς γλυκεῖα τῆς μελωδία, πού μαγεύει μὲ τὰ λόγια τῆς τῆς ἀτμοσφαιρᾶς, καὶ τῆς φορὰ τῆς γῆς ἀπὸ τὴν τροχίαν τῆς παρεκκλίνει σὲ νέο κύκλο, πού τὸ κέντρο του ἡ καλλονὴ τῆς εἶναι.

ΣΙΜΟΝΕ — Τὴν κολακεύετε. Ἡ ἀρετὴ, βεβαίως, τὸ χαρακτηριστικόν τῆς εἶνε, ὅπως καὶ στὶς περισσότερες γυναῖκες, καὶ ἡ ἐμορφιά εἶν' ἕνα ἀπὸ τὰ στολίδια, πού γραφτὸ δὲν εἶνε νὰ φορέσῃ, μὰ καὶ ἴσως νᾶναι γιὰ καλὸ τῆς. Τώρα δέ, ἀφοῦ δὲν θέλετε τὴν πικραμένη μου ἀκοή μὲ τοῦ λαγοῦτου σας τῆς μελωδία νὰ γλυκάνετε, τοῦλάχιστον μαζί νὰ πιοῦμε. [Βλέπει τὸ τραπέζι]. Τὸ τραπέζι εἶνε στρωμένο καὶ βαλμένο πιάτο διὰ σᾶς. Μπιάνκα, δόσε μου καρέκλα, κλείσε τὸ παράθυρο, τὸ σύρτη βάλε, κλείσε τὰ παραθυρόφυλλα, δὲ θέλω οἱ χασομέρηδες μὲ τὴν ἀδιάκριτὴ των περιέργεια τὴ διασκεδάσι μας νὰ κυττάζουν.

Τώρα ἄρχοντα, σηκώστε τὸ ποτήρι σας, γεμάτο ὡς τὰ χεῖλη ἀπὸ κρασί, καὶ πῖντε εἰς ὑγείαν.

[Γεμίζει δύο ποτήρια, ἐνῶ ἡ μποτίλια φαίνεται πὼς τρέμει στὸ χέρι του, καὶ ὅταν ὁ Γουίδος σηκώνει τὸ ποτήρι, στὸ τραπέζο μάνδηλο ἀπομένει κηλὶς ἀπὸ τὸ βρεγμένον κάτω μέρος τῆς μποτίλιας. Παρατηρήσας τοῦτο ὁ Σιμόνε ἀνατριχιάζει καὶ ἀποθέτει εἰς τὸ τραπέζι τὸ ποτήρι του χωρὶς νὰ τὸ ἐγγίξῃ].

Τί εἶνε αὐτὴ ἡ κηλὶς ἀπάνω στὸ τραπέζο-μάνηλο; Ὡσὰν πληγὴ εἰς τοῦ Χριστοῦ τὴ μέση, — κόκκινη πληγὴ! Ἡ μήπως εἶνε ἀπλούστατα κρασί; Ἐχουν νὰ ποῦν, πὼς ὅπου χύνεται κρασί, καὶ αἷμα θὰ χυθῇ. Γυναῖκα παραμύθια βέβαια! Πιστεύω τὰ σταφύλια μου νὰ σᾶς ἀρέσουν, ἄρχοντά μου; Τὸ κρασί τῆς Νεαπόλεως, σὰν τὰ συγγενικά του τὰ βουνὰ σπιθοβολᾷ, εἰς τὴν Τοσκάναν ὅμως τὰ σταφύλια μας χυμὸν γιὰ τὸ ποτήρι δίνουν ὑγιέστερον καὶ πλέον δυνατόν.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Σωστό. Μ' ἀρέσει τὸ κρασί αὐτό, καὶ μὲ τὴ δική σου συγκατάθεσι καὶ πῶς εἰς ὑγείαν τῆς ὥραίας Μπιάνκας, ἐγὼ ὅμως ἤθελα προτιμότερα, τὰ χεῖλη τῆς πού μοιάζουν σὰν τὰ ἄλκα τριαντάφυλλα, ν' ἀγγίξουν τὸ ποτήρι γιὰ νὰ κάμουν τὸ κρασί γλυκύτερο. Πιέ, Μπιάνκα! [Ἡ Μπιάνκα πίνει]. Μπρὸς σὲ τοῦτο τὸ πιτό, τῶν μελισσῶν τοῦ Ὑμηττοῦ τὸ μέλι εἶνε πικρὸ φαρμάκι! Μὰ γιατί, ἐσὺ, Σιμόνε, δὲν πλησιάζεις στὸ τραπέζι;

ΣΙΜΟΝΕ — Καὶ μένα, ἄρχοντα, μοῦ φαίνεται παράξενο, — οὔτε νὰ φάγω, οὔτε νὰ πῶ μπορῶ μαζί σας σήμερα. Δὲν εἶμαι στὰ καλά μου, σὰν νᾶχω πυρετὸ στὸ αἷμα μου, πού πάντα εἶνε ἡρεμώτατο, ἡ σκέψις στὸ κεφάλι μου ἐπίμονος σὰν φεῖδι ἔρπει, στὸ μυαλό μου μέσα ἀπὸ σημεῖο σὲ σημεῖο σὰν τρελλὸ πλανᾶται μὲς στοὺς γύρους, τὸ στομάχι φαρμακώνει, κ' ἀντὶς ὄρεξι κινεῖ τὴν ἀηδίαν. [Ἀποσύρεται κατὰ μέρος].

ΓΟΥΙΔΟΣ — Ἀγαπημένη Μπιάνκα, ὁ βαρετός σου ὁ πρᾶγματεῦτῃς μοῦ εἶνε ἀνυπόφορος καὶ σκέπτομαι νὰ φύγω. Αὐριο πρῶτ' ἂν ἔλθω, ὅρισέ μου τὴν ὥρα.

ΜΠΙΑΝΚΑ — Τὰ ξημερώματα. Ὡς νὰ συναντηθῶμε πάλι, ἡ ζωὴ μου ὅλη θάνατο ἄδεια.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Τῶν φειδωτῶν μαλλιών σου τὰ μεσάνυχτα, ὦ, ἄφησε νὰ διαλυθῶν σὰν μέσα εἰς τ' ἀστέρια, νὰ κυττάξω ἄφησε στὰ μάτια σου τὸ πρόσωπό μου, σὰν μὲς σὲ καθρέφτη. Φύλαξέ το ἐκεῖ μέσα ἔστω σὰν σκιά. Καὶ μὴν κυττάξῃς γύρω σ' ἀντικείμενα ὁποῦ πληξὶ προξενοῦν, πού δὲ μποροῦν ἐμὲ νὰ σοῦ θυμίζουν. Κάθε πρᾶγμα πού τὸ βλέμμα σου μπορεῖ ν' ἀγγίξῃ, τὸ ζηλεύω.

ΜΠΙΑΝΚΑ — Τὴν εἰκόνα σου, νὰ εἶσαι βέβαιος, γιὰ πάντα ἀπὸ σήμερα μαζί μου θὰ τὴν ἔχω. Ὁ ἔρωτας καὶ στὰ παραμικρὰ τὰ πράγματα μᾶς κάνει νάχωμε γλυκὲς ἐνθύμιας. Εὐθὺς λοιπὸν πού ὁ κορυδαλὸς στὸν οὐρανὸ μὲ τὸ τραγοῦδι του τὸ λυγερὸ τὸν κόσμο πού κοιμᾶται ἐξυπνήσῃ, ἔλα! στὸ μπαλκόνι ἐδῶ τὸ φίλο μου θὰ περιμένω.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Ἐπεῖτα σὲ μένα ἀπὸ τὴ σκάλα, ἀπὸ μετὰ καὶ μαργαριτάρια σὲ χρῶμα κεντημένα ἄλκα, θὰ κατεβῆς, πατώντας τὸ λευκὸ σου πόδι σὰν τὸ χιόνι τὸ ἀλαφρὸ ἀπὸ σὲ φθινοπωρινὴν τριανταφυλλιά.

ΜΠΙΑΝΚΑ — Θὰ κάμω ὅπως θέλεις. Μάθε, ἀπὸ σήμερα δική σου εἶμαι, στὴν ἀγάπη καὶ στὸ θάνατο!

ΓΟΥΙΔΟΣ — Καιρὸς νὰ φύγω πιά, Σιμόνε.

ΣΙΜΟΝΕ — Τόσο γλήγορα; Γιατί; Τῆς μητροπόλεως ἀκόμη ἡ καμπάνα δὲν ἐσήμανε μεσάνυχτα, καὶ οἱ φρουροὶ πού ἡ σάλπιγγες τοὺς εἰς τὰ ἔρημα σοκάκια τῆς σελήνης ἐνοχλοῦν, κοιμοῦνται ἀκόμη ἡσυχά στοὺς πύργους τῶν. Ὀλίγο περιμένετε. Φοβοῦμαι, μήπως ἄλλη μιὰ φορὰ ἐδῶ δὲν θὰ σᾶς ξαναῖδοῦμε. Καὶ αὐτὸς ὁ φόβος τὴν καρδιά μου θλίβει.

ΓΟΥΙΔΟΣ — Ἀδικὸς ὁ φόβος σου, Σιμόνε, ἐγὼ πάντοτε πιστὸς θὰ μένω στὴ φιλία μας. Μὰ τώρα πιά καιρὸς εἶνε νὰ φύγω! Μπιάνκα! Αὐριο λοιπόν!

ΣΙΜΟΝΕ — Ἀφοῦ τὸ θέλετε, ἄς εἶνε! Ἄν καὶ εἶχα εὐχαρίστησι μαζί σας νὰ μιλήσω πιότερο, μὲ σᾶς, τὸ νέο φίλο πού ἀπόκτησα, τὸν εὐγενὴ μου ξένο, μὰ δὲν ἦταν τυχερό. Καὶ ἔπειτα, τὸ ξέρω, θὰ σᾶς περιμένῃ ὁ πατέρας σας, θὰ πληττῇ χωρὶς σᾶς, χωρὶς ν' ἀκούῃ τῆς φωνῆς σας, τὸν ἡχὸ τῶν σπιρουινῶν σας. Ἐνα γυνὴ τὸν ἔχει, μόνον στήριγμα, μοναδικὸ λουλουδί μέσα σ' ἀγριόχορτα. Τ' ἀνήψια... — μὰ ἐκεῖνα δὲν τὸν ἀγαποῦνε. Ἐτσι λέγουν καὶ ἐγὼ καθὼς ἀκούω, κρίνω. Ἡ κληρονομία σας τὸν φθόνον διεγείρει στὴν καρδιά των, στὸ ἀμπέλι σας μὲ τέτοιο μάτι βλέπουν, ὅπως ὁ Ἀχάβ ὁ βασιλιάς τοῦ Ναβουθέου τὸν ἀγρόν. Σπερμολογίες εἶνε, βέβαια, ὅλα αὐτά, ὁ κόσμος λίγα τάχα φλυαρεῖ! Καλὴ σας νύκτα, πρίγκηψ! Μπιάνκα, τὸ κερί! Εἶνε παλὴ ἡ σκάλα, πού καὶ πού ἐσάπισε, καὶ τὸ φεγγάρι τὸ γλῶσσό, σὰν τὸ φιλάργυρο, λυπᾶται τὶς ἀκτίνες του καὶ τὴ μορφὴν του κρύβει πίσω ἀπὸ μάσκα τούλινη, σὰν τὶς ἐταῖρες, ὅταν βγαίνουν παγανιά, στὴν ἀμαρτία γιὰ νὰ σύρουν ἄπειρες ψυχές. Ἀμέσως νὰ σᾶς δώσω τὸ μανδύα καὶ τὸ ξίφος σας. Ἄ, ὄχι, ἐπιτρέψατε, νὰ σᾶς ὑπηρετήσω πρέπει. Ἐσᾶς, πού ἐτιμήσατε τὸ ἄσπιο, τὸ φτωχικὸ μου σπίτι, πού μαζί μου ἤπιατε κρασί κ' ἐφάγατε ψωμί καὶ τόσο ἐφανήκατε καλὸς καὶ καταδεκτικὸς. Κ' ἐγὼ καὶ ἡ γυναῖκα μου πολλές φορές θὰ θυμηθῶμε τὴ χαρὰ αὐτῆς τῆς νύκτας κ' ὅλα τῆς τὰ ἐπακόλουθα...

Σπαθὶ ἀλήθεια! Βάψιμο-Φερράρας, εὐκαμψία — φεῖδι μοναχό! Καὶ σὰν τὸ φεῖδι, βέβαια, θανατηφόρο. Νὰ σᾶς πῶ, εἰς τῆς ζωῆς τοὺς δρόμους, μ' ἕνα τέτοιο ἀτσάλι — τί νὰ φοβηθῆς; Δὲν ἔχω ἰδῇ παρόμοιο θανμάσιο λεπίδι. Ἐγὼ καὶ ἐγὼ σπαθί, μὰ εἶνε λίγο σκουριασμένο τώρα! Ἀνθρώποι ἐμεῖς εἰρηνικοί. Τὴν ταπεινοφροσύνη

μᾶς μαθαίνουν, μᾶς μαθαίνουν τὸ λαιμὸ νὰ σκύ-
βωμε κάτω ἀπὸ βαρὺ φορτίο, εἰς τοῦ κόσμου
τ' ἄδικα νὰ μὴ γογγύζωμε, μὲ σιωπὴ τὴν αἰδικήν
τὴν προσβολὴν νὰ ὑποφέρωμε, καὶ σὰν τοὺς Ἰου-
δαίους ποὺ αἰώνια ὑπομένουν, βρίσκομε στοὺς
πόνους ἀνακούφισι. Θυμοῦμαι ὅμως μὴ φορὰ
στὴν Πάδουα κοντά, ἕνας ληστής στὸ δρόμο ἤθελε
τ' ἄλογο νὰ μοῦ πάρῃ μὲ τὰ ἐμπορεύματα. Λοι-
πὸν ἐγὼ τοῦκοψα τὸ λαρύγγι. Naί, μπορῶ νὰ
ὑποφέρω τὴν αἰτίωσιν, τὴν προσβολὴν καὶ κάθε
λόγο ὑβριστικὸν καὶ περιφρόνησιν στὸν ἑαυτὸ μου
φανερόν, ἐκεῖνος ὅμως ποὺ στὸ νοῦ του βάλῃ νὰ
μοῦ κλέψῃ, ἔστω κατὰ τι, δικό μου, κ' ἕνα πῆλινον
ἀγγεῖο νᾶναι, ποὺ ἀπ' αὐτὸ τὴ δίψα σβύνω—τὴ
ψυχὴν του καὶ τὸ σῶμα διακινδυνεύει εἰς τὸ κλέ-
ψιμο αὐτό. Ἀπὸ ἀλλόκοτο πηλὸν πλασμένοι εἴ-
μαστε οἱ ἄνθρωποι.

ΓΟΥΙΔΟΣ—Πρὸς τί τὰ λόγια σου αὐτά;

ΣΙΜΟΝΕ—Νὰ μάθω θέλω, ἄρχοντα, ἂν τοῦ
σπαθιοῦ μου ἡ βαφὴ εἴνε καλύτερη ἢ τοῦ δικού
σου λεπιδίου; Δὲν κάνομε μὴ δοκιμὴν ἂν θέλετε;
Ἡ μήπως εἴνε ἀτιμία τὸ λεπίδι σου μὲ τὸ δικό
μου νὰ σταυρώσῃτε, στὰ χωράτ' ἡ καὶ στ' ἀλήθεια;

ΓΟΥΙΔΟΣ—Δὲν ὑπάρχει πρᾶγμα πιδὲ εὐχάριστο
παρὰ ἀντιμέτωπος μαζί σου νὰ σταθῶ, καὶ τὸ
σπαθί μου νὰ σταυρώσω ἢ στὰ χωράτ' ἡ καὶ
στ' ἀλήθεια. Δὸς μου τὸ δικό μου, πάρε τὸ δικό
σου γλήγορα. Αὐτὴ ἡ νύχτα ἄς λύσῃ τὸ μεγάλο
ζήτημα, ποῖο ἀτσάλι εἴνε καλύτερα βαμμένο τοῦ
ἐμπόρου ἢ τοῦ πρίγκηπα. Δὲν εἶπες ἔτσι; Τί
ἄργεις λοιπόν;

ΣΙΜΟΝΕ—Ἀπ' ὅσες χάρες εἰς τὸ σπίτι μου
εἶχες τὴν καλωσύνην νὰ σκορπίσῃς, ἄρχοντα, αὐτὴ
ἡ χάρις εἴνε ἡ μεγαλύτερη. Φέρε μου τὸ σπαθί
μου, Μπιάνκα! Ἐξοχα! Καρέκλες καὶ τραπέζια
παραμέρισέ τα. Μᾶς χρειάζεται ἐλεύθερος γιὰ
τὴν μονομαχίαν κύκλος. Πάρε τὸν πυρσὸν καὶ φέξε
μας, μὴν τύχῃ ἡ πάλη ἀπὸ τ' ἀστεῖα ἔξαφνα στὰ
σοβαρὰ γυρίσῃ.

ΜΠΙΑΝΚΑ [πρὸς τὸν Γουῖδο] — Σκότωσέ τον!
Σκότωσέ τον!

ΣΙΜΟΝΕ—Μπιάνκα, φῶς! [Κτυποῦνται].

Μιά! Ἀ! Ἀά. Πῶς; Ἐτσιδᾶ! Τί τάχα;

[Τὸν πληγώνει ὁ Γουῖδος]

Ἐγδάριμα καὶ τίποτε ἄλλο. Ὁ πυρσὸς ἦτον
πολὺν κοντὰ στὰ μάτια μου. Ἀλλά, γυναῖκα μου,
μὴν βλέπῃς ἔτσι μελαγχολικά, δὲν εἶναι τίποτε.
Πληγώθηκα, μὰ ἐλαφρά, ἕνα κουρέλι φέρε, δέσε
μου τὸ χέρι, ὅχι δυνατά, πιδὲ κάτω, ἀγαπημένη
μου! Γιατί λυπάσαι; Μὴ λυπάσαι... Ὅχι,
πέταξέ το, δὲν χρειάζεται! Τί τάχα καὶ ἂν
τρέξῃ αἷμα! [Ἀποσπᾷ τὸν ἐπίδεσμον].

Ἀκόμη, ἀκόμη! [Ὁ Σιμόνε σπάζει τὸ ξίφος τοῦ
Γουῖδου] Βλέπετε, ἄρχοντα, ἀλήθεια εἶπα, τὸ λε-

πίδι μου καλύτερα ἦτον βαμμένο καὶ τὸ ἀτσάλι
του πιδὲ στερεό. Ἄς δοκιμάσωμε ὅμως τὰ στιλέτα.
ΜΠΙΑΝΚΑ [πρὸς τὸν Γουῖδο] — Σκότωσέ τον!
Σκότωσέ τον!

ΣΙΜΟΝΕ—Μπιάνκα, σβύσε τὸν πυρσὸν σου!
[Ἡ Μπιάνκα σβύνει τὸν πυρσόν] Τώρα, ἄρχοντα,
μέχρι θανάτου, ὥς νὰ πέσῃ ἕνας ἀπὸ μᾶς ἢ καὶ
οἱ δύο, ἢ καὶ ὅλοι μας, κ' οἱ τρεῖς μας ἴσως.
[Μάχονται] Ἐτσι, κ' ἔτσι, κ' ἔτσι! Διάβολε! Μὰ
τώρα σ' ἔχω εἰς τὸ χέρι μου. [Ὁ Σιμόνε καταβάλλει
τὸν Γουῖδο καὶ τὸν ἀνατρέπει].

ΓΟΥΙΔΟΣ—Ἀνόητε, μὴ σφίγγῃς τὸ λαιμὸν μὲ
τὴν τανάληψιν σου. Ἄλλο παιδί, τὸ ξέρεις, ὁ πατέ-
ρας μου δὲν ἔχει καὶ τοῦ κράτους ἕνας εἶμαι
ὁ διάδοχος. Ὁ δόλιος ἐχθρὸς μας, ἡ Γαλλία,
περιμένει τὴν στιγμήν, ποὺ θὰ ἐκλείψῃ τοῦ πα-
τέρας μου τὸ γένος, γιὰ νὰ ἐπιπέσῃ ἔξαφνα στὴν
πόλιν μας.

ΣΙΜΟΝΕ—Σιωπὴ! Χωρὶς παιδί ἂν μείνῃ ὁ
πατέρας σου, πιδὲ εὐτυχὴς θὰ εἴνε. Καὶ ἡ Φλω-
ρεντία στὸ τιμὸνί της μοιχὸν πηδαλιούχον δὲν
χρειάζεται. Μὲ τὴν ζωὴν ποὺ κάνεις σύ, μολύνεις
τὰ ἱερὰ τῶν κρίνων μας.

ΓΟΥΙΔΟΣ—Τὰ χέρια κάτω! Κάτω τὰ καταρα-
μένα χέρια σου, σοῦ λέγω! Ἀφῃσέ με!

ΣΙΜΟΝΕ—Ἀ, μπά! Μοῦ ἔπεσες στὰ χέρια τόσο
εὐκόλα, ποὺ ὅλες ἡ ἐλπίδες μάταιες. Σὲ μὴ
στιγμὴν ὄνειδος ἐμαυτοῦν τώρα ὅλη ἡ ζωὴ σου
καὶ μὲ ὄνειδος θὰ τελειώσῃ.

ΓΟΥΙΔΟΣ—Πρὶν ἀποθάνω, φώναξε τὸν ἱερέα...

ΣΙΜΟΝΕ—Νὰ κάμῃ τί; Τὰ κρίματά σου ἐξο-
μολογήσου στὸ Θεό, ποὺ θὰ τὸν δῇς αὐτὴ τὴ
νύκτα, καὶ ποτὲ σου πιδὲ δὲν θὰ τὸν ξαναῖδῃς.
Ὁ Αὐτὸν, ποὺ εἴνε δίκαιος ἀλλὰ ἀνηλεὴς, καὶ
εὐσπλαχνὸς ἀλλὰ καὶ δίκαιος... Κ' ἐγώ...

ΓΟΥΙΔΟΣ—Βοήθησέ με σύ, ἀγαπητὴ μου
Μπιάνκα, σὺ πολὺ καλὰ τὸ ξέρεις, πὼς κακὸ δὲν
ἔκαμα κανένα.

ΣΙΜΟΝΕ—Πῶς! Ὁ θάνατος τὰ ψεύτικα σου
χειλὴ δὲν σοῦ σφάλῃ ἀκόμη; Ἀπόθανε σὰν
σκύλος, μὲ τὴν γλώσσα κρεμασμένη! Πόθανε! Ὁ
ποταμὸς τὸ σῶμα σου ἀμίλητα θὰ παραλάβῃ
καὶ στὴ θάλασσα ἀγνώριστο θὰ τὸ κυλήσῃ.

ΓΟΥΙΔΟΣ—Δέξου, Κύριε, τὸ δύστυχόν μου
πνεῦμα ἐν εἰρήνῃ!

ΣΙΜΟΝΕ—Ἀμποτε! Τώρα εἴνε ἄλλου ἢ σειρά!

[Ὁ Γουῖδος ἀποθνήσκει. Ὁ Σιμόνε σηκώνεται καὶ
παρατηρεῖ τὴν Μπιάνκα. Ἐκείνη τὸν πλησιάζει, σὰν
θαμβωμένη ἀπὸ κατάπληξιν μὲ ὀρθάνοικτα τὰ χέρια].

ΜΠΙΑΝΚΑ—Γιατί νὰ μὴ μοῦ πῇς πῶς εἶσαι
τόσο δυνατός;

ΣΙΜΟΝΕ—Γιατί νὰ μὴ μοῦ πῇς πῶς εἶσαι
τόσο ὠραία; [Τὴν φιλεῖ εἰς τὰ χεῖλη].

ΑΥΛΑΙΑ

Ἐκ τοῦ ρωσικοῦ ὑπὸ ΑΓΑΘ. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ

ΑΠΟ ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΖΗΛΕΙΑΣ

Σ' ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Σ' τὸ σκιερὸ κοιμητήρι
τῆς Ἀγάπης, ποὺ ἡ ζήλεια
μνήματα ἔσκαψε χίλια,
ἐπηγαίναμε χθές.

Κ' ἐπηγαίναμε οἱ ἴδιοι
σὲ κηδεῖα, ποὺ ἡ κάκια
κ' ὑποψίας φαρμάκια
ἀργοετοίμασαν πειά...

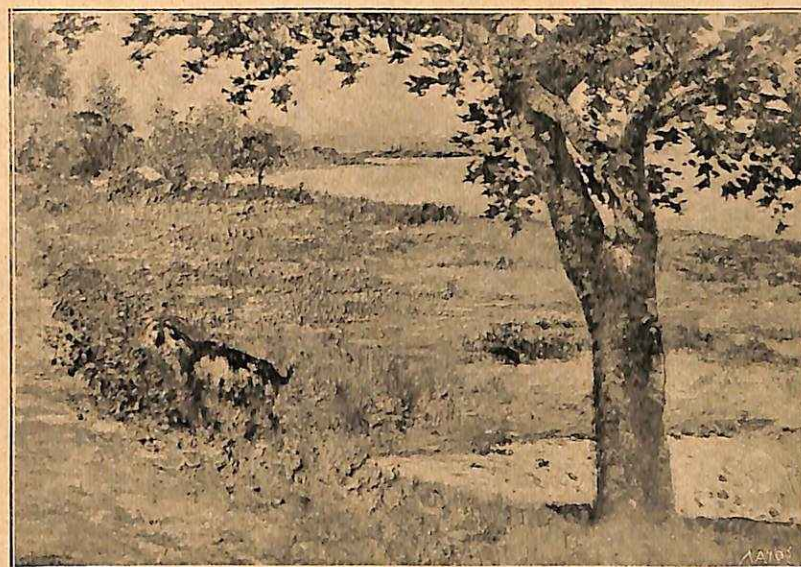
Καὶ ἐφέραμε οἱ δύο μας
σὰ νεκρόν, ἀπὸ πέρα,
σ' τὴ θαμβόχλωμῃ ἐσπέρα
νὰ θαφτῇ στῆς ἱτιές.

Τῶν καυμῶν ἡ καμπάνες,
—παλμοὶ στήθους—χιτυοῦσαν
τὰ πουλιὰ τραγουδοῦσαν
φθινοπώρου σκοπὸ...

Ἰσκιον πρώτης ἀγάπης!
Τότες μ' ὄψι ἀσπρου κρίνου,
τώρα μ' ὄψι κυτρίνου
τρανταφύλλου, —καρδιά.

Τὴν ἐθάψαμε. Πᾶμε...
Μὰ πρὶν φύγωμ' ἀκόμα
ἡ καρδιά ἀπὸ τὸ χῶμα
πικροκλαίει: «Σ' ἀγαπῶ!»

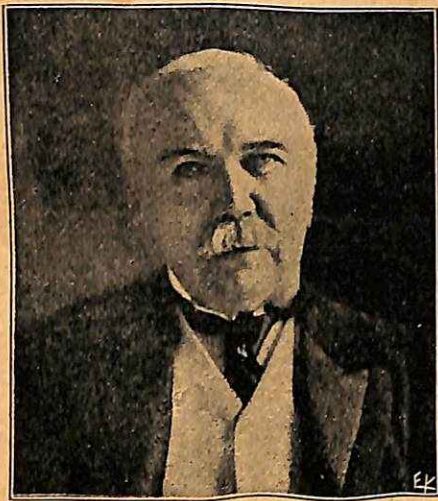
ΜΙΧΑΗΛ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΤΟΠΙΟΝ — Ε. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΖΑΠΗΕΙΟΥ

Ότε ο Γλάδστων απέθανε, τέσσαρα έτη είχαν ήδη παρέλθῃ ἀφ' ὅτου είχε παραιτηθῇ τῆς πρωθυπουργίας, καὶ ὁ θάνατός του συνεκίνησε τὸν κόσμον. Ὁ Κάμπελλ-Βάννερμαν, διάδοχός του εἰς τὴν ἀρχηγίαν τοῦ φιλελευθέρου κόμματος, ἦτο μέχρι τῆς χθὲς πρωθυπουργὸς καὶ ὁ θάνατός του μόνον νεκρολογικὰ τινὰ ἄρθρα προέκαλεσε. Τοῦτο θὰ ἦρκε νὰ δεῖξῃ τὴν μεταξὺ τῶν δύο ἀνδρῶν διαφορὰν. Ὁ εἰς ἦτο ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες γεννῶνται ἀρχηγοὶ ὁ δεύτερος ἐκ τῶν γενομένων ἀρχηγῶν κατὰ σύμπτωσιν.

Καὶ πράγματι ἐχρειάσθη ἡ συρροὴ ποικίλων γεγονότων ὅπως ὁ Κάμπελλ-Βάννερμαν καταστῇ ὁ πρῶτος πολίτης τοῦ πρώτου ἔθνους τῆς γῆς. Ἐν χώρᾳ ἐνθα ἡ γέννησις ἔχει τοιαύτην σημασίαν, ἦτο υἱὸς ἀπλοῦ Σκώττου ἀστοῦ· εἰς τόπον ὅπου ἡ εὐγλωττία ἀσκεῖ ὅσον γόητρον ἡσκει ἄλλοτε ἐν Ἀθήναις, ἦτο ἐστερημένος τῶν δώρων τοῦ λόγου. Ὡμίλει μετ' εὐχερείας, ἀλλ' ἡ ρητορικὴ του ἐστερεῖτο πῆσσεως, εἰκότων καὶ ἐξάρσεως. Πρὸς τούτοις εἶχε τὴν κακὴν συνήθειαν νὰ γράφῃ τοὺς λόγους του, διὰ τοῦτο δ' οὗτοι ἀπαγγελλόμενοι εἶχόν τι τὸ ψυχρόν. Τέλος τὸ λεξιλόγιόν του, καίπερ ἐπιμελημένον, ἦτο πτωχόν, διότι εἶχε μὲν κάμῃ ἐπιμελείς σπουδὰς εἰς τὸ Ὄξφορντ, ἀλλὰ δὲν εἶχε τὰ φιλολογικὰ ἐκείνα χαρίσματα, τὰ ὁποῖα ἀκόμῃ εἰς τοὺς σημερινούς χρόνους τῆς ἐκχυδαίσεως τῶν κοινοβουλευτικῶν συζητήσεων φέρουν ἓνα Μόρλεϋ ἢ ἓνα Βράϋς εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν.

Εἶναι ἀληθές, ἐξ ἄλλου, ὅτι ἐλλείπει εὐγενείας εἶχε, κληρονομήσας τὸν πρὸς μητρὸς θεῖόν του Βάννερμαν, οὗτινος προσεκόλλησε τὸ ὄνομα εἰς τὸ πατρικόν, μεγάλα πλούτη. Ὅτι ἐλλείπει μεγά-

λης ἱκανότητος εἶχεν εἰλικρίνειαν, πίστιν εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ κόμματός του καὶ ἐμμονὴν εἰς τὰς ιδέας του, τρία δῶρα ἅτινα μωρῶς φερόμενοι περιεφρόνησαν τινὲς τῶν ἡμετέρων, μὴ διδόντες ὅτι ταῦτα εἶναι ἀπαραίτητα ὅπως πολιτικὸς ἀνὴρ κατακτήσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ὁπαδῶν του. Εἶναι ἀληθὲς πρὸς τούτοις ὅτι ὁ ἄσπιλος οἰκογενειακὸς καὶ ἀτομικὸς του βίος ὥς καὶ τὸ εἰλικρινὲς ἐξωτερικόν του, ὅπερ ἦτο μᾶλλον ἐκεῖνο συνταγματάρχου τῆς παλαιᾶς ἀγγλικῆς σχολῆς ἢ πολιτευτοῦ, κατέκτων τὰς συμπαθείας τῶν πολλῶν. Πλὴν παρ' ὅλα ταῦτα καὶ οἱ θερμότεροί του θαυμασταὶ ἠγαγκάζοντο ν' ἀνομολογήσωσιν ὅτι ὁ Κάμπελλ-Βάννερμαν, ὁ C-B ὅπως κοινῶς ἐκαλεῖτο, ἦτο ἀστὴρ δευτέρου μεγέθους καὶ ἀνὴρ δευτέρας γραμμῆς.

Οὐδὲν ἄλλως τε κατὰ τὰ τρία τέταρτα τοῦ πολιτικοῦ σταδίου προοιώνιζε τὸ δῦφιλαμπρόν του μέλλον. Ἐκλεγείς βουλευτὴς τῷ 1868 εἶχε μὲν ἀπὸ τοῦ 1871 καταλάβῃ μίαν ἀπὸ τὰς μικρὰς ἐκεῖνας ὑπουργικὰς θέσεις ὑφυπουργῶν καὶ κοινοβουλευτικῶν γραμματέων, δι' ὧν ἡ σοφὴ ἀγγλικὴ πολιτικὴ μηχανὴ ἀνταμείβει τὰς ὑπηρεσίας τῶν ἀνικάνων ἢ καταπραῖνει τὰς ἀνησυχίας τῶν φιλοδόξων, ἀλλ' εἰς τοιαύτας δευτερευούσας θέσεις ὁ C-B ἔμεινε μέχρι τοῦ 1884. Τὸ ἔτος τοῦτο ἡ αἰφνίδιος παραίτησις τοῦ Sir George Trevelyan τὸν ἔφερεν εἰς τὸ χαρτοφυλάκιον τῆς Ἰρλανδίας. Ἡ κατάστασις τότε ἐν τῇ σμαραγδαίᾳ νήσῳ ἦτο λίαν ἀνησυχητικὴ. Ὁ ἀντιβασιλεὺς Λόρδος Φρειδερίκος Κάβενδισ εἶχε πρὸ ὀλίγου δολοφονηθῇ, καὶ τὸ ἱρλανδικὸν κόμμα ἀναδιοργανωθὲν ὑπὸ τὸν Πάρνελλ ἦτο λίαν ἐπιφοβὸν ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων. Ἐν τούτοις ὁ Κάμπελλ-Βάννερμαν κατῴρθησε διὰ τῆς ψυχραιμίας καὶ τῆς εὐσυνειδησίας του νὰ περικάμψῃ πολλοὺς σκοπέλους. Οἱ Ἰρλανδοὶ τὸν εἶχον ἐπονομάσῃ the scottish sandbag, παραβάλλοντες αὐτὸν πρὸς σάκκον ἐξ ἄμμου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐχάνοντο αἱ σφαῖραι τῶν. Ὁ δὲ εὐφυνέστερος τῶν ὁπαδῶν τοῦ Πάρνελλ, ὁ Τὸμ Healy ἔλεγεν ὅτι ὁ νέος ὑπουργὸς εἶχε τὸ δέγμα ῥινοκέρωτος καὶ τὴν καρδίαν παγετῶνος.

Ὁ Γλάδστων δὲν ἠδύνατο νὰ παραγνωρίσῃ τὰς σπανίας ταύτας φυσιολογικὰς ιδιότητας, ἐπ' ἀνταμοιβῇ δὲ προήγαγε τὸν C-B κατὰ τὸ βραχύβιον ὑπουργεῖόν του τοῦ 1886 εἰς τὸ χαρτοφυλάκιον τῶν στρατιωτικῶν, ὅπερ τῷ ἐπανέδωκεν, ὅτε τῷ 1892 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν. Ἐπίσης κατὰ τὸ 1888 ὁ Σαλιςβουρὴς τὸν διώρισε καίτοι ἀντίπαλόν του μέλος τῆς περὶ τῆς στρατιωτικῆς θέσεως τῆς χώρας μεγάλης ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην 1886—1895 ὁ

Βάννερμαν ἔδειξε τὰ συνήθη του δῶρα θάρρους καὶ φιλοπονίας. Δὲν ἐδίστασε νὰ καταδείξῃ ἐν τῇ ἐξεταστικῇ ἐπιτροπῇ τὰ πολλὰ τρωτὰ τῆς ἀγγλικῆς στρατιωτικῆς ὁργανώσεως, καὶ ἀπὸ τοῦ 1892—1895 ἐπεχείρησεν εὐθαρσῶς νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς μεταρρυθμιστικὰς ιδέας του. Ἐν ἀπὸ τὰ κατορθώματά του εἶναι ὅτι ἐξεβίασε τὴν A. B. Y. τὸν Δοῦκα τοῦ Κάμπριτζ εἰς παραίτησιν. Ἡ A. B. Y. ἦτο ἀπὸ τριακονταεννέα ἐτῶν ἀρχιστράτηγος τῶν βρεττανικῶν δυνάμεων, ἐξ ἀρρενογονίας ἑγγονος τοῦ Γεωργίου τοῦ τρίτου, πρῶτος ἐξάδελφος τῆς βασιλίσσης, ἀνίκανος μὲν ἀλλ' εὐσυνειδητὸς στρατιώτης. Οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ τὸν θίξῃ. Ὁ Κάμπελλ-Βάννερμαν τὸ ἐτόλμησεν. Ἐπέτυχε δὲ τὴν ἀρωγὴν τῆς βασιλίσσης, ἥτις θυσιάσασα τοὺς δεσμοὺς τοῦ αἵματος εἰς τὰ ἔθνη καὶ συμφέροντα, ἔγραψεν αὐτῇ ἡ ἰδία εἰς τὸν γέροντα δοῦκα προκαλοῦσα αὐτὸν εἰς παραίτησιν.

Ἀλλὰ παρὰ τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην καὶ τὴν εὐστοχον ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ διαχειρίσιν τῶν τοῦ ὑπουργείου, ὁ C. B. ἐξηκολούθει νὰ ἐπισκιάζεται ὑπὸ τῶν δύο λαμπρῶν ὑπασπιστῶν τοῦ Μεγάλου Γέροντος, τοῦ Λόρδου Ρόζβερν δηλαδὴ καὶ τοῦ Σίρ Οὐίλλιαμ Χάρκουρτ.

Οἱ ἀναγνώσται τῶν «Παναθηναίων» ἐνθυμοῦνται πῶς ὁ Λόρδος Ρόζβερν παρητήθη ἀπὸ τοῦ 1896 τῆς ἀρχηγίας, εἰς ἣν τῷ 1894 εἶχεν ἀνέλθῃ, καὶ πῶς ὁ Σίρ Οὐίλλιαμ, διαδεχθεὶς αὐτόν, καίτοι τὸ κόμμα ἦτο ἐν τῇ ἀντιπολιτεύσει, μόνον δύο ἔτη ἠδυνήθη νὰ κρατῇ τὰς ἡνίας. Ὁ Ρόζβερν παρητήθη λέγων ὅτι δὲν συνεφώνει πρὸς τὸ κόμμα του ὡς πρὸς τὸ Ἀρμενικὸν ζήτημα, ὁ δὲ Σίρ Οὐίλλιαμ ἀπεχώρησε παραπονόμενος διὰ τὴν ἀπειθαρχίαν, ἥτις ἐκράτει ἐν ταῖς τάξεσι τῶν φιλελευθέρων. Οἱ λόγοι ὅμως τῆς ἀποτυχίας ἀμφοτέρων τῶν ἐξόχων τούτων ἀνδρῶν ἦσαν ἄλλοι πολὺ τούτων βαθύτεροι. Ἀπὸ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου τὸ πρῶτον whig party εἶχε χάσῃ τὴν ἡθικὴν του ἐνότητα. Εἰς τοὺς ἀρχαίους οὐτίγους, ὧν ὁ φιλελευθερισμὸς συνεκρινάτο πρὸς συντηρητικὰς τάσεις, εἶχον προστεθῇ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν κατωτέρων στρωμάτων, οἵτινες ἐνεφεροῦντο ἰδεῶν ῥιζοσπαστικῶν. Ἐφ' ὅσον ἡ μαγνητικὴ προσωπικότης τοῦ Γλάδστωνος ἐκράτει τὸ πηδάλιον, ἡ μεγάλη ἡλικία καὶ τὸ ἀτομικὸν γόητρον τοῦ ἀρχηγοῦ ἐπέβαλλε σιωπὴν εἰς τὰς διχογνωμίας. Πλὴν οὐδὲ αὐτὸς ἠδυνήθη νὰ ἐκμηδενίσῃ τὰς ἀναπτυχθείσας φυγοκέντρους ροπὰς, ὡς μαρτυρεῖ ἡ τῷ 1886 συντελεσθεῖσα ἀποχώρησις τῶν κληθέντων φιλελευθέρων ἐνωτικῶν, ὧν ἡγεῖτο πραγματικῶς ὁ Chamberlain καὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων περιελαμβάνοντο καὶ αἱ μεγαλειότεραι τῶν παλαιοφιλελευθέρων οἰκογενειῶν, οἱ Κάβενδισ, οἱ Γρόβενορ (αἱ οἰκογένειαι δηλαδὴ τῶν Δουκῶν τοῦ Devonshire καὶ τοῦ Westminster), οἱ Λανσδάουν καὶ τόσοι ἄλλοι.

Ἐκλιπόντος τοῦ Γλάδστωνος, αἱ διαιρέσεις μεταξὺ τῶν συντηρητικῶν φιλελευθέρων ὧν ἡγεῖτο ὁ Ρόζβερν καὶ τῶν ῥιζοσπαστῶν οὓς ἀντεπροσώπευεν ὁ Χάρκουρτ, ἀρίδιλοι πλέον, καθίσταν ἀδύνατον τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἀρχηγίας εἰς ἐκάτερον τῶν κορυφαίων τούτων πολιτευτῶν, δὲν ἦσαν ὅμως ἀρκετὰ ἰσχυραί, εἰς χώραν συντηρητικὴν, ὡς ἡ Ἀγγλία, ὅπως διασπάσωσι κόμμα, ὅπερ εἶχε τελείαν ἐκλογικὴν ὁργάνωσιν καὶ ἐνδοξον κοινοβουλευτικὴν ἱστορίαν. Ἐδέησε λοιπὸν νὰ ἐξευρεθῇ ἡγετὴς ἀρκούντως ἱκανὸς ὅπως συγκρατήσῃ τοὺς φιλελευθέρους, ἀλλ' ἀρκούντως ἀρχόους συνάμα, ὅπως μὴ ὑπάρχῃ φόβος νὰ θελήσῃ νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην τῶν περὺγῶν. Ὑπὸ τούτους δ' ὅρους ἀνηγορεύθη μεσοῦντος τοῦ 1898 ὁ Κάμπελλ Βάννερμαν οὐχὶ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος, ἀλλ' ἡγετὴς τῆς μειονοφηφίας ἐν τῇ Βουλῇ.

Τὸν τίτλον τοῦτον ἐκράτησε μέχρι τοῦ 1905, ἔτος, καθ' ὃ ἡ μακρὰ ἐξάσκησις τῆς ἀρχηγίας, ὁ θάνατος τοῦ Χάρκουρτ καὶ ἡ ἀλλοπρόσαςτος στάσις τοῦ Ρόζβερν, ὅστις οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ εἴπῃ σαφῶς τί θέλει, τὸν ἀνύψωσαν εἰς τὴν πρωθυπουργίαν.

Κατὰ τὰ ἑπτὰ ἔτη, καθ' ἃ ἡγήθη τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὁ Βάννερμαν ἔδειξε τὰ προμνησθέντα του δῶρα φιλοπονίας, εἰλικρινείας καὶ εὐσταθείας εἰς τὰς ιδέας του, ἀλλὰ πλέον οὐ. Δὲν κατῴρθησε κυρίως νὰ ἐπιβάλῃ αὐστηράν πειθαρχίαν εἰς τὸ κόμμα, οὐ τὰ ἐπιφανέστερα μέλη ἐξηκολούθουν διχογνωμοῦντα ἐπὶ τῶν σπουδαιοτέρων ζητημάτων, ὡς λ. χ. τοῦ Νοτιοαφρικανικοῦ πολέμου. Τῷ 1901 τὸ πρᾶγμα εἶχε φθάσῃ εἰς τὸ ἀπροχώρητον. Ὁ Βάννερμαν ὑπέβαλε τὴν παραίτησιν καὶ αὕτη μὲν ἀπερρίφθη ὁμοθυμῶς, πλὴν ἡ ὁμόνοια δὲν ἀποκατέστη. Ὅπως δ' ἀποκαταστή, ἐδέησε νὰ φέρῃ ὁ Chamberlain εἰς τὸ μέσον τὸ σχέδιόν του περὶ ἐπανόδου εἰς τὸ προστατευτικὸν σύστημα. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἔδωκεν εἰς τοὺς φιλελευθέρους ἀρνητικὸν πρόγραμμα, πέραξ τοῦ ὁποίου ἠδυνήθησαν νὰ συνασπισθῶσιν. Αἱ ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος, ἰδίᾳ τῆς πρὸ τῆς τελωνιακῆς μεταρρυθμίσεως ἀκριβείας τῆς ζωῆς, ἡ ἀνικανότης τοῦ Βάλφουρ, ὅστις ὅπως καὶ ὁ Ρόζβερν οὐδέποτε διετύπωσε σαφὲς πρόγραμμα δράσεως, ἡ γοητεία ἣν ἀσκεῖ ἡ ἰδέα τῆς ἐλευθερίας, ταῦτα πάντα συμπάρευσαν τὸν Ἀγγλικὸν λαὸν καὶ αἱ ἐκλογαὶ τοῦ 1906 ἔφεραν εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν ἰσχυρότεραν πλειονοψηφίαν, ἥτις ἐστάλη εἰς τὸ Westminster ἀπὸ τῆς μεγάλης μεταρρυθμίσεως τοῦ 1832. Τὴν ἐπελθοῦσαν ἐν τῇ Βουλῇ μετατροπὴν μαρτυρεῖ καὶ ὁ ἐξῆς πίναξ:

	Συντηρητικοὶ	Φιλελευθεροὶ
Ἐκλογαὶ 1901	369	218
» 1906	157	379

Εἰς δὲ τοὺς 379 φιλελευθέρους δέον τις νὰ προσ-

θέση και τους 51 αντιπροσώπους του εργατικού κόμματος.

Με τοιαύτην πλειονοψηφίαν άλλος αρχηγός θα έκαμνε θαύματα, ο Βάννερμαν κατώρθωσε να επιτύχη ικανάς μεταρρυθμίσεις, (έν αις και την μετατροπήν επί τὸ αὐστηρότερον τοῦ κανονισμού τῆς Βουλῆς, ὃν αὐτὸς ὁ ἄγαν φιλελεύθερος ἔκρινεν ἐν τούτοις ἐπιζήμιον ὥς παρέχοντα ὑπερβολικὰς ἐλευθερίας εἰς τὸν ῥήτορα) καὶ νὰ συγκρατήσῃ ποῖαν τινα ὁμόνοιαν μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν του.

Ἡ πίστις του εἰς τὰς παλαιὰς φιλελευθέρους ἰδέας ἀνεφάνη κατὰ τὴν ὑποδοχὴν ἣν ἔκαμιν εἰς τὰ μέλη τῆς διαλυθείσης ρωσικῆς Δούμας, ὅποτε ἀνέκραξεν ἡ Δούμα ἀπέθανε, ζήτω ἡ Δούμα,

καὶ εἰς τὸν ζῆλον μὲ τὸν ὁποῖον ἐπεδίωξε τὴν διὰ διεθνoὺς συμφωνίας ἐλάττωσιν τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν. Ὁ ζῆλος οὗτος ἐφάνη κάπως νεανικός, ἐξέθηκε δὲ τὴν Ἀγγλικὴν διπλωματίαν εἰς ἓκ τῶν προτέρων προβλεπομένην ἀποτυχίαν. Πλὴν οἱ φιλελεύθεροι ἠρέσκοντο βλέποντες τὸν ἀρχηγὸν τῶν συμμεριζόμενων καὶ αὐτὰς τὰς οὐτοπίας τοῦ κόμματός του. Οἱ δὲ συντηρητικοὶ σεβόμενοι τὰς οἰκογενειακὰς ἀρετὰς τοῦ ἀντιπάλου τῶν, τὰς ὁποίας ἐμαρτύρει καὶ ἡ ἀφοσίωσίς του εἰς τὴν πάσχουσαν σύζυγόν του, ἥς δὲν ἔπαυσε καὶ πρωθυπουργὸς ὢν νὰ εἶναι ὁ νοσοκόμος, καὶ ἐκτιμώντες τὴν εἰς τὰς πεποιθήσεις του πίστιν τὸν ἔκλινσαν, παραβλέποντες τὰ μειονεκτήματά του, ἐπίσης εὐκρινῶς ὅσον καὶ οἱ ὁπαδοί του.

A. M. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΒΟΡΤΗΣ — Θ. ΡΑΛΛΗ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΖΑΠΗΘΙΟΥ

ΠΑΠΑΣ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΗΣ *

Ἡ λειτουργία τελείωσε. Εἶχε ἀρχίσῃ μὲνα μαρτύριο καὶ ὅταν τελείωσε, τελείωσε μὲ μιὰ ἀπόφασιν.

Ἡ μυρουδιά τοῦ λιβανιοῦ τὸν ἐνοχλοῦσε, τὸν πείραζε, τὸν ἐδιωχνε. Δὲν ὑπῆρχε καμιά σχέσις μεταξὺ τῶν πιά, δὲν μπορούσαν νὰ φιλιωθοῦνε. Καὶ πάνω στὸ μάλωμα κείνο, βγήκε ἀπ' αὐτὸν ἡ ἀπόφασιν.

Οἱ ψαλμοὶ δὲν τὸν ἐνόχλησαν πολὺ ὅσο ἡ μυρουδιά τοῦ λιβανιοῦ. Γιατί; Σὰν ἡ μυρουδιά κείνη νὰ εὗρισκε σ' αὐτὸν ἄλλη ἐχθρική της μυρουδιά!...

Ὁ κόσμος ἔφευγε. Κάτι γρηῃς εἶχαν μείνῃ ἀκόμα κάνοντας ἀτελείωτες μετάνοιες ἐμπρὸς στὶς εὐνοοῦμενές τῶν εἰκόνες. Ἡ Ἐκκλησία ἔπαιρνε τὴν πρώτη της ἡσυχία μὲ κάτι κρότους, πού ἀντηχοῦσαν πένθιμα.

Ζαλισμένος σχεδὸν πῆγε στὸ σπῖτι του χωρὶς νὰ ἀνταποδώσῃ πολλοὺς χαιρετισμοὺς καὶ σεβασμοὺς γυναικῶν καὶ γερόντων πού ἀπαντοῦσε. Καὶ καθὼς πῆγαινε, παρατήρησε ὅτι ὅχι δὲν τοὺς ἔβλεπε, ἡ δὲν ἐπρόσεχε, ἀλλὰ δὲν ἤθελε πιά, τώρα πού θὰ ἔπαυε νὰ εἶνε ἱερεὺς, νὰ τοὺς μιλᾷ μὲ γλυκύτητα καὶ νὰ τοὺς χαιρετᾷ ταπεινά!

— Ὑποκριτή! εἶπε στὸν ἑαυτό του.

Σταμάτησε στὸν κῆπο. Ἡ μυρουδιά τῶν λουλουδιῶν τὸν κύκλωσε καὶ μὲ ἀπληστία τὴν ἀνέπνευσε. Καὶ τοῦ φάνηκε νὰ ἦταν αὐτὴ ἡ μυρουδιά σὰν ὕμνος, σὰν ψαλμὸς σὲ ἄλλον θεόν, σὲ ἄλλη θεά, στὸν θεὸν τοῦ ἔρωτος, τῆς ζωῆς! Τὸν εἶχε διώξῃ τὸ λιβάνι, ἡ μυρουδιά του, καὶ τὸν δεχόνταν τὰ λουλούδια, ἡ μυρουδιά τῶν.

Καὶ μία σκέψι παιχιδιάρικα ἔπεσε στὸ νοῦ του.

— Τί θὰ πῇ! Μὴ λυπᾶσαι! Πάλι παπᾶς θὰ μείνῃς! Τοῦ ἔρωτος!

Μὲ τὴ σκέψι αὐτὴ χαμογέλασε, καὶ τὸ χαμόγελο ἦταν σὰ φῶς ξαφνικὸ σὲ σκοτεινὴ βαθειὰ νύχτα.

Ὅταν ἡ ἡμέρα, πού ἔφευγε, στεφάνωνε τὴν δύσι, ἡ λὲς καὶ ἔδινε φίλημα ἀποχαιρετισμοῦ στὴ γῆ, στὰ σύννεφα, ὁ παπᾶ-Ἰερώνυμος βγήκε ἔξω.

Ἡ ἡμέρα τοῦ εἶχε φανῇ μεγάλη καὶ οἱ ὥρες περισσότερο ἀπὸ ἄλλοτε ἀργοῦσαν νὰ περάσουν. Ὁ ἥλιος πού δὲν εἶχε φανῇ ὅλη τὴν ἡμέρα, ὅταν πλησίαζε στὸ τέλος του, φάνηκε, ἔλαμψε. Καὶ τὸν εἶδε μὲ χαρὰ νὰ χάνεται πίσω ἀπ' τὸ ἀνώμαλο, ἄγριο βουνὸ πού ὑψωνόταν ἀντικρὺ.

Τότε βγήκε.

Χωρὶς νὰ θέλῃ, κύτταξε τὴ δύσι, τὴ λαμπρὰ δύσι, τὴν ὁποία ἓνας ἥλιος, πού δὲν εἶχε φανῇ ὅλη τὴν ἡμέρα, ἔκανε. Καὶ ἤλθαν στὸ νοῦ του

ἔξαφνα τὰ λόγια ἐνὸς περαστικοῦ, ἐνὸς ξένου, τὸν ὁποῖον εἶχε φιλοξενήσει.

— Ἐδῶ ἡ φύσις δύσκολα δέχεται, ἡ δὲν δέχεται διόλου τὸν πένθιμο θεό σας! Ἄλλους θεοὺς φαίνεται νὰ ζητᾷ! Καὶ τοὺς ζητᾷ ἀκόμα πὺς πολὺ σὲ μιὰ ὥραία δύσι, ὅπου τότε μπορεῖ νὰ κάνῃ καὶ σένα τὸν φανατικὸ χριστιανό, ξαφνικά, νὰ ἀναζητᾷς στὴν πομπὴ τῶν συννέφων, πού περνᾷ σιγὰ, ἐπιβλητικὰ πάνω ἀπ' τὰ βουνά, τὰ ὁποῖα λὲς καὶ χαμηλώνουν στὸ πέραςμά της, τοὺς διωγμένους θεοὺς σου!

Εἶχε θυμώσῃ τότε πολὺ, ἀλλὰ καὶ εἶχε φοβηθῇ. Τὰ λόγια αὐτὰ ζητοῦσαν θέσι νὰ πιάσουν στὸ νοῦ του, γιὰ νὰ ποῦν, νὰ συζητήσουν! Μὲ δυσκολία τὰ ἔδιωξε.

Τώρα στὰ λόγια αὐτὰ αἰσθάνεται κάποια χαρὰ ὁμοία μὲ χαρὰ ἀρησιόρησκου, πού βλέπει στὴ νέα του θρησκεία κάτι, τὸ ὁποῖον τοῦ φαίνεται, πὺς ἀληθινό, καὶ τὸ ὁποῖο θὰ τὸν κάνῃ ὅχι μόνον νὰ στερεώσῃ τὴ νέα του πίστι, ἀλλὰ καὶ νὰ διώξῃ μαυτὸ τὴ μετάνοια!

Προχώρησε σιγὰ γιὰ τὴ λίμνη.

Τὰ σύννεφα τὰ κόκκινα, τὰ λαμπερά, τὰ κιτρινωπά ἐγίνονταν μαῦρα σὰ νὰ ἔσβυναν τὶς λαμπάδες, πού εἶχαν ἀνάψῃ γιὰ κάποιαν ἐορτή.

Ἡ μελαγχολία ἄρχισε νὰ πετᾷ μαζί μὲ τὶς νυχτερίδες, πού φάνηκαν νὰ γυρίζουν, γρηγόροι ἄγγελοι τῆς νύχτας.

Ὁ Ἰερώνυμος ἅμα εἶδε τὸ σκοτάδι νὰ ἔρχεται, ἄφησε τὸν δρόμο τῆς λίμνης καὶ στράφηκε γιὰ τὸ σπῖτι τῆς Ἑλένης.

Προχωροῦσε σιγὰ γιὰ νὰ πέσῃ πὺς πολὺ σκοτάδι ἀκόμα. Στὸ νοῦ του στερεὰ ἔμενε ἡ ἀπόφασιν, ἀλλὰ πίσω ἀπ' αὐτὴν πληθὸς σκέψεις ἔκαναν νὰ κινηθοῦνε, ἡ ἐκινούντο. Αὐτὸς δὲν ἀκουγε τίποτα. Ἡ σκέψι, ἡ ἡ ἀπόφασίς του ἔμενε στερεὰ μπρὸς ἀπ' ὅλα!

Ὅταν πλησίασε στὸ σπῖτι της, εἶχε πιά νυχτώσῃ. Χτύπησε, καὶ γρήγορα ἡ ὑπηρετρία ἐκείνη ἡ ἄσχημη ἔτρεξε καὶ τοῦ ἀνοίξε.

— Σᾶς περιμένει! τοῦ εἶπε πίσω καὶ πάνω ἀπ' τὸν ὄμο του καθὼς αὐτὸς προχωροῦσε μέσα στὸν κῆπο κι' αὐτὴ ἀκολουθοῦσε.

Ἀνέβηκε τὴ σκάλα καὶ πάλι ἀντίκρυσε τὰ χρωματιστὰ γυαλιά, πού τοῦ θύμιζαν τὰ γυαλιά τῆς Ἐκκλησίας.

— Ἐλα ἀπ' ἐδῶ!

Ἀκουσε τὴ φωνή της χωρὶς νὰ τὴν βλέπῃ καὶ προχώρησε πρὸς τὴν σάλα. Ἡ πόρτα ἦταν μισοκλεισμένη. Τὴν ἔσπρωξε, καὶ αὐτὴ ἀνοίξε μὲ δυσκολία ἀπ' τοὺς τάπητας, πού ἦσαν κάτω.

Στὸν καναπέ ἦταν ξαπλωμένη ἐκείνη. Μιὰ λάμπα στὸ τραπέζι τῆς μέσης φώτιζε δυνατά.

* Τέλος. — «Παναθήναια» ἀπὸ 31 Μαρτίου.

Έκανε δυο βήματα και στάθηκε. Τὰ μάτια της τὰ μαγικά, τὸν κύτταζαν σὰ νὰ εἶχαν κείνη τὴ στιγμή σηκωθῇ ἀπὸ ὄνειρο λάγνο. Ὁ λαιμός της, πὺ πὺ ἀσπρὸς φαινόταν ἀπ' τὸ ἀνοιχτὸ καὶ μαῦρο βελουδένιο πολκάκι της, τὸ σῶμα της καθὼς ἦταν ξαπλωμένη.

— Λοιπὸν τί ἐπαθες καὶ στέκεσαι; τοῦ εἶπε κείνη.

Πῆγε κοντά της. Εἶδε νὰ ἔχη μιὰ ὠρότητα στὸ πρόσωπό της πὺ τοῦ θύμιζε τὴν ἡδονή. Καὶ γιὰ μιὰ στιγμή, σὰ νὰ μὴν μποροῦσε νὰ ὑποφέρει τὴν εἰκόνα της, κύτταξε ἄλλοῦ.

— Μὰ τί ἐπαθες; Ἐλα, κάθησε!...

Τὴν εἶδε νὰ τὸν κυττάζει καλά, προσεχτικά, ἀλλὰ καὶ ἔτσι μαυτὸν τὸν τρόπο πάλι τὸν κλόνιζε.

— Ἐκάθησε κοντά της.

— Νὰ σοῦ πῶ. Δὲν σὲ περιμένα!... Ἐλεγα ὅτι δὲν θάλθης ἀποψε!... Εἶχαν καὶ ἐπισκέψεις! Εἶχαν ἔλθῃ ἀπ' τὴ χώρα κατὶ γνωστοί μας καὶ δὲν εἶνε πολλὴ ὥρα πὺ ἐφυγαν.

Αὐτὸς σκεπτόταν βλέποντας στὴν καρδιά του μιὰ χαρὰ, γεμάτη ἡδονή, πὺ τὴν τάραζε...

Τώρα εὐχαριστεῖται πὺ πολὺ καὶ θὰ πῇ τὴν ἡδονή, τὴν ἀγάπη, χωρὶς νὰ βρίσκεται κείνο κεῖ, πὺ πέταξε, νὰ ῥίχνῃ φαρμάκι μέσα στὲς γλυκὲς ὥρες, στὲς θειεὲς στιγμές, πὺ θὰ περάσῃ! Αὐτὴ φλυαροῦσε... Ἐξαφνὰ τὸν ῥώτησε.

— Μὰ δὲν μιᾶς καὶ σύ;... Ὅλο ἐγώ, ἐγώ! Καὶ ἀνάθεμα σὺ ἀν' ἀκούης!... Τί ὥραϊα!

— Ἀκούω!...

— Μὴ τὸ λές! γιὰτί θὰ σὲ βάλω νὰ μοῦ πῇς τί ἔλεγα!

Ὁ Ἰερώνυμος χαμογελοῦσε.

— Τί σκεπτόσουν; τὸν ῥώτησε κείνη.

— Κάτι!...

— Πέ μου το!

Σὰν κουρασμένος ἀπάντησε.

— Σιγά, σιγά!

— Ὅχι! Θὰ μοῦ τὸ πῇς!... Ἐμένα;

Καὶ τὸν κύτταξε γλυκὰ μὲ κάποιον παιδιὰ-στικο χάδι.

— Καλά!...

Τὰ μάτια του πῆγαν στὴν λάμπα, στὸ φῶς της καὶ ἔπεσαν σὲ μιὰ πολυθρόνα ὅπου ἦταν ῥιχμένος ὁ μποᾶς της, ὁλόκληρη μεγάλη ἀλεποῦ, πὺ ἔδειχνε ἀπ' τὸ ἀνοιχτὸ στόμα της σειρὲς ἀσπρῶν δοντιῶν.

— Ἐλα!...

Ὁρθώθηκε. Ἐπρεπε νὰ σηκωθῇ λίγο, δὲν θὰ μποροῦσε ξαπλωμένος νὰ τῆς ἔλεγε αὐτό. Δὲν ἦταν χάδια, οὔτε λόγια ἀγάπης... Ἐκεῖνη ἐπρόσεχε, ἦταν ἐτοιμὴ νὰ ἀκούσῃ.

Κύτταξε αὐτὸ τὸ λαιμό της, τὰ χεῖλια της πὺ προκαλοῦσαν τὸ φίλημα, καὶ ἀντίκρουσε τὰ μάτια της... Εἶχαν τὴ φλόγα κείνη πάλι τὰ μαῦρα της μάτια, τὴ φλόγα πὺ ἦταν σὰ νᾶταν δοσμένη σαυτὰ ἀπὸ κάποια μάγισσα θεᾶ, μάγισσα κακῶν λάγνων ὁνείρων!

Τὴ φλόγα αὐτὴ ὅταν τὴν ζητοῦσε δὲν τὴν εὔρισκε· ἀλλὰ νὰ, ξαφνικὰ παρουσιαζόταν, ἢ τὴν ἔβλεπε. Ἐνα φῶς ὅμοιο μὲ νεράϊδας φῶς, πὺ φωτισμένη ἀπ' αὐτὸ δουλεύει ἐρωτικά φίλτρα μέσα σὲ κατασκότεινη νύχτα...

— Ἐλα.

— Ναί! εἶπε κείνος μισοῦπνωτισμένος ἀπ' τὸ κύτταγμά της.

— Λέγε!...

Ἐκανε μιὰ προσπάθεια. Σὰ νὰ μὴ ἤθελε νὰ ἀρχίσῃ ἀκόμα νὰ τὸ πῇ, ἀλλ' αὐτὴ τὸν ἔβλεπε ἐτοιμὴ νὰ ἀκούσῃ. Ἡ ἀπόφαση, πὺ εἶχε λάβῃ πάλι, ἦλθε καὶ τὸν κέντρισε. Ἐφερε τὸ χέρι στὸ μέτωπο, κύτταξε τὴ λάμπα, πὺ ἄφινε κάποιον ἦχον σὰ νὰ τραγουδοῦσε καὶ εἶπε.

— Θὰ σ' τὰ πῶ!... Ἀκουσε!... Ἡ θέσι μου ὡς ἱερεὺς πᾶσι πιά!... Στάσου!... Δὲν τὸ ἔμαθε κανεὶς! Ὅχι! Ἀλλὰ τί ὠφελεῖ μαυτὸ; Ὡς ἱερεὺς ἐγὼ χάθηκα! Πάτησα ὅλα τὰ ἱερὰ γιὰ τὴν ἀγάπη σου! Δὲν μετανοῶ! Ὅχι! Καὶ ἀκόμα περισσότερα γιὰ τὸ χατήρι σου θὰ πατοῦσα, θὰ σύντριβα! Δὲν μπορῶ ὅμως πᾶ νὰ ὑποφέρω, νὰ προσποιῶμαι τὸν τίμιο... ἐνῶ δὲν εἰμαι! Εἰμαι ἱερεὺς καὶ ἔπρεπε νὰ κρατήσω τὴ θέσι μου! Ἀς εἶνε!... Τώρα ἐπιτέλους θέλω νὰ ἀναστηθῇ φανερὰ ἡ ἀγάπη, ἀφοῦ χάθηκε ὁ παπᾶς! Ὅχι ὑποκρισία πιά, ὄχι! Ἐμεῖς εἴμεθα! Ἡ ἀγάπη εἶνε ἱερὰ καὶ εἶνε ντροπὴ ὅταν κρύβεται!... Ἐλα, Ἐλένη, τὸ ἀποφάσισα! Πρέπει νὰ φύγωμε! Πρέπει νὰ φύγωμε, ὅπου καὶ σὲ ὅποιο μέρος, καὶ νὰ ζήσωμε ἐνωμένοι καὶ χωρὶς ντροπὴ! ὄχι κρυμμένοι, ὄχι!

Ἐπερίμενε νὰ ἀκούσῃ φωνὲς χαρᾶς, ἀλλὰ τὴν εἶδε ψυχρὴ, ἄφωνη καὶ χωρὶς νὰ τὸν κυττάξῃ.

— Τί; Δὲν σᾶρέσει; τὴν ῥώτησε.

Τὸν κύτταξε χωρὶς νὰ πῇ λέξι καὶ κούνησε μόνο τὸ κεφάλι καθὼς ἀπέσυρε τὸ βλέμμα της ἀπὸ πάνω του.

— Γιὰ πές μου, δὲν σᾶρέσει;

— Μὰ τὸ λές! Εἶνε λόγια αὐτὰ νὰ λέγονται; Νὰ φύγωμε! Μὰ τρελάθηκες; Ἀσε τὸ ῥεζίλκι! Βάλε τᾶλλα!...

— Τί ἐννοεῖς;

— Ἐκεῖνο, πὺ δὲν μπορεῖς σὺ νὰ καταλάβῃς!... Ἐπειδὴ σ'ἀγάπησα, πρέπει νὰ ἀφήσω τὸ σπῖτι μου καὶ νὰ πάρω δρόμο! γιὰτί σοῦ βάλθηκε σένα, ὅτι πάτησες τὰ ἱερὰ καὶ ξέρω καὶ ἐγὼ τί ἄλλο!...

Ὁ Ἰερώνυμος αἰσθάνεται τὰ λόγια αὐτὰ νὰ τοῦ ἀνοίγουν ἓνα κενὸ στὸ μέρος τῆς ἀγάπης του. Ἐπέμενε ὁμως.

— Ὅχι! τοῦ εἶπε κείνη, ὄχι! Ἀν' τρελάθηκες σὺ, ἐγὼ δὲν τρελάθηκα! εὐτυχῶς!...

Τοῦ φάνηκε καὶ σὰ νὰ θύμιωσε. Εἶδε καὶ ἓνα μικρὸ, μικρὸ κοκκίνισμα στὰ μάγουλά της.

— Μιὰ στιγμή! τῆς εἶπε. Δὲ μοῦ λές ἐσὺ πῶς θάφισῃς τὸν ἄνδρα κείνον, πὺ ἔρχεται, τὸν

ἄνδρα σου δηλαδή, νὰ σ'ἀγκαλιάσῃ, ἀφοῦ ἀνή- κεις, καθὼς ἔλεγες, σ'ἐμένα;... Θὰ τὸν ἀφήσῃς;

Εἶδε ὅτι αὐτὴ ἔπαιζε μὲ τὴ χροσὴ καδένα τοῦ λαιμοῦ της χωρὶς νὰ φαίνεται ὅτι προσέχει, κυττάζοντας ἄλλοῦ, καὶ θύμιωσε.

— Σὺ, φαίνεται, δὲν αἰσθάνεσαι αὐτὰ, πὺ αἰσθάνομαι ἐγώ! Μὰ εἶνε καλλίτερη ἡ θέσι σου ἀπ' τὴ δική μου; Γιατί δὲν ἤθελες νὰ φύγῃς καὶ μοῦ εἶπες ὅτι τρελάθηκα; Θέλεις νὰ μείνῃς νὰ ὑποκρίνεσαι ἀγάπη πὺ δὲν ἔχεις, γιὰ... — Μπράβο! Ἀρχίσουμε καὶ βροσιές!

Ὁ Ἰερώνυμος σηκώθηκε. Ὅχι! Μέσα σὲ κείνο τὸ σῶμα, δὲν ἔτρεχε, δὲν ὑπῆρχε ἡ ψυχὴ, πὺ νόμιζε...

— Κατάρρα! εἶπε. Τί φοβερό! Νὰ πατήσω, θρησκεία, ὅρκους, ὅλα γιὰ ἄνθρωπο...

Αὐτὴ τὸν κύτταξε καλά καὶ μὲ γυρμένο στὰ πλάγια κεφάλι.

— Πέ το! τοῦ εἶπε.

— Καλά!... Ἰσάμε δῶ!

Ἀφῆσε αὐτὴ τὴ στάσι ἐκεῖνη. Ὁρθωσε τὸ σῶμα της καὶ γέλασε.

— Καλὸ καὶ τοῦτο!

Καὶ ἔφερε τὸ βλέμμα της ἄλλοῦ μένα γελα- στὸ σαυτὸ. Ἐμειναν σιωπηλοί.

Ἀκούσθηκε στὴ σιωπὴ τους ὁ ἄνεμος ἔξω νὰ φυσᾷ. Ἡ λάμπα ξακολουθοῦσε τὸ τραγοῦδι της τὸ μονότονο.

Αὐτὸς ἤθελε νὰ φύγῃ. Κάτι τὸν ἔκανε νὰ τὸ θέλῃ αὐτὸ μὲ τὴ μανία σχεδὸν κείνη, πὺ τὸν ἔπιανε νὰ πηγαίνῃ. Στενοχωρέθηκε τόσο κεῖ μέσα στὴν ἀτμοσφαῖρα κείνη τὴ γεμάτη μυρου- διὰ βιολέττας, πὺ νόμιζε ὅτι καὶ τὴν ἀνα- πνοή του μὲ δυσκολία ἔπαιρνε.

Ἐφερε τὸ βλέμμα σαυτῇ καὶ τὴν εἶδε νὰ κυττάξῃ πρὸς τὸ παράθυρο. Δὲν εἶδε τὰ κάλλη της, ὁ λαιμός της δὲν τὸν σκανδάλισε, οὔτε ἡ λευκὴ της ὄψη. Καὶ εὐχαριστήθηκε πὺ εἶδε νὰ μὴ τὸν κυττάξῃ καὶ ἀκόμα φοβήθηκε μὴ τὸν παρακαλέσῃ, τοῦ φερθῇ γλυκὰ.

— Θὰ πηγαίνω!...

— Ὅπως θέλεις! Ἀπῆντησε αὐτὴ χωρὶς νὰ κινήθῃ.

Εὐχαριστήθηκε, ἀλλὰ καὶ λυπήθηκε.

Καὶ πάλι εἶπε χωρὶς νὰ θέλῃ.

— Ἐχω ἐργασία!...

— Στὸ καλὸ!...

Αὐτὸς αὐτὴ τὴ λέξι της τὴν δέχθηκε σὰν καλὸ κόψιμο τῶν σχέσεων των καὶ μὲ θυμωμένα μάτια, πὺ σχεδὸν τὰ βίαζε νὰ εἶναι ἔτσι, εἶπε.

— Χαῖρε!...

Λίγο κινήθηκαν τὰ χεῖλια της, μὰ λίγο, καὶ ἄφησαν:

— Χαῖρε!

Καθὼς ἔβγαινε εἶδε τὴ λύπη νὰ πέφτῃ πάνω του σὰν ὄρειο σὲ πληγωμένο μικρὸ ζῶο.

— Ὅχι! Ἐτσι ἔπρεπε! εἶπε σιγά.

Ἡ πόρτα πίσω του κλείσθηκε μὲ κρότο, πὺ τοῦ ἔκαμε ἐντύπωσι πένθιμη. Ἦταν τὸ θάψιμο τῆς ἀγάπης του!

Ὁ ἄνεμος φυσοῦσε δυνατός. Ψηλὰ λίγα ἀστέρια ἔλαμπαν σὰν ἀράχνες χρυσὲς καὶ φαι- νόνταν κάτι νὰ ὑφαίνον. Ὁ οὐρανὸς γινόταν πάλι συννεφώδης.

Προχωροῦσε χωρὶς νὰ σκέπτεται.

Ὅταν ἔφθασε στὸ τέλος τοῦ δρόμου, ἐκεῖ πὺ ἄρχιζε καὶ ὁ ἄλλος δρόμος, πὺ ἔφερε στὴ λίμνη, στάθηκε. Ἐκεῖνο πὺ εἶχε αἰσθανθῇ τότε μέσα στὸ σπῖτι τῆς Ἐλένης πὺ τὸν βίαζε νὰ θέλῃ νὰ φύγῃ, νὰ χωρισθῇ ἀπ' αὐτή, καὶ τοῦ δυνάμωνε τὴ δυσαρέσκεία του, ἐκεῖνο φάνηκε πάλι. Καὶ ἦταν αὐτὸ ἡ ἐπιθυμία τῆς ἡσυχῆς ζωῆς, πὺ εἶχε ταράξῃ τὸ πλάσμα κείνο. Τὴν αἰσθάνθηκε εὐχαριστημένη.

Ἦλθε ἔπειτα στὸ νοῦ του ἡ Ἐλένη.

Ὅχι! Δὲν τὴν εἶδε ὅπως τὴν ἔβλεπε ἄλλοτε, καὶ σὰν μὲ ἀπορία κύτταξε τὴν ἀγάπη του. Τί ἀγαποῦσε; Τὸ σῶμα, πὺ ὅταν τὸ θυμῶταν τὸν θάμπωνε τόσο, τῆς μάγισσας, δὲν τὸν θάμ- πωσε τώρα! Μὴ ἦταν δικό της; Σὰ νὰ ἀνακά- λυψε ὅτι ἦταν γρηὶὰ στρίγγλα καὶ ἔπαιρνε μορφὴ ὠραίας κόρης!...

Καὶ ὁ παπᾶς πάλι προχώρησε γρηγόρα μὲ ὀρμή. Τὰ ῥάσσα του φούσκωναν ἀπ' τὸν ἄνεμο.

Οἱ ὅρκοι του. Τὰ τόσα πὺ πάτησε; Σὰ μικρὲς, μικρὲς ἐκρήξεις πετάγονταν στὴ μέση τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο... Τώρα; Εἶνε παπᾶς; Τί θὰ κἀνῃ; Ἐπίορκος!...

Κοντὰ σὲ κάτι λεύκες, πὺ ἀναστέναζαν, παρα- μιλοῦσαν στὸ ἀγκάλιασμα τοῦ ἀνέμου, πάλι στάθηκε.

— Μὴ δὲν ἤθελα νὰ τὸ γιατρέψω; εἶπε. Τί θάταν ἐκεῖνο!

Ἐννοοῦσε τὸ σχέδιο τῆς φυγῆς των καὶ ἡ ζωὴ πὺ θὰ περνοῦσαν πᾶ ἐνωμένοι.

Καὶ πάλι σκέφθηκε τὰ λόγια της καὶ μὲ τρόπο τοῦ φάνηκε νὰ ἔβλεπε κάθε μιὰ λέξι νὰ γίνεται ἓνα μικρὸ ἔρπετό, ἓνα μικρὸ μικρὸ συχαμερὸ τέρας. Καὶ τὰ ξεροῦσε ἄλλο τέρας, πὺ κατοί- κοῦσε μέσα της! Εἶχε φανερωθῇ!

Καὶ ὁ παπᾶς στρέφοντας πρὸς τὸ σπῖτι της, τὸ ὅποιο δὲν φαινόταν, εἶπε:

— Κατάρρα! Ἦταν ὁ Σατανᾶς, ὁ Σατανᾶς μεταμορφωμένος!

Ὅταν ἔφθασε στὸ σπῖτι του, στάθηκε λίγο στὸ παράθυρο πρὶν τὸ κλείσῃ.

Τὰ δένδρα κουνιόνταν ἀπ' τὸν ἄνεμο, καὶ τὰ κλαδιά μερικῶν, κοντινῶν στὸ σπῖτι, τριβόντου- σαν στὸν τοῖχο.

Κάτι ἦλθε ἐλαφρὸ, ἐλαφρὸ σὰν παρόκληση ψυχῶν φοβισμένων... Ἡ μυρουδιά τῶν λου- λουδιῶν.

— Καὶ σεῖς!...

Καὶ ὁ παπᾶς γρήγορος ἔκλεισε τὸ παράθυρο καὶ βγήκε στὸν κήπο. Ἐνα τσεκούρι ἦταν στὴ ρίζα ἐνὸς δένδρου ριχμένο, καὶ μὲ ὀρμὴ ἀρπάζοντάς το ρίχτηκε καὶ ἄρχισε νὰ χτυπᾷ, νὰ συντρίβῃ τὰ λουλούδια του. Καὶ δὲν τὰ συντρίβε μόνον, ἀλλὰ τὰ πατοῦσε μὲ μανία, ποὺ φαινόταν νὰ βγαίνει ἀπὸ ἓνα μεγάλο μῖσος. Ἐδῶ ἔπεφταν οἱ μενεξέδες, κεῖ τὰ ζεμπούλια, οἱ φρέζιες, οἱ γαρυφαλιές καὶ ἄλλα, καὶ μιὰ ὁσμὴ ἄφιναν

εὐώδη σὰ νᾶταν τὸ τελευταῖο τραγούδι τῶν στὸν ἔρωτα, στὴν ἀγάπη!

Καὶ ὁ παπᾶς ξακολουθοῦσε νὰ σπᾷ, νὰ συντρίβῃ, νὰ ξεριζώνῃ τὸ ὅτι ἀγάπησε, ἐλάτρευσε....

Ἦταν αὐτὸ μιὰ ἐκδίκηση στὸν ἔρωτα, στὸν Θεόν, ποὺ τὸν ἔσυρε καὶ ἐσκότωνε τοὺς ψάλτες του, τὰ χερουβείμ τοῦ Θεοῦ τῆς Ἡδονῆς, τῆς μανιακῆς Ἀγάπης!

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Η ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ *

Ἡ ἀναβίωσις τῆς Γυμναστικῆς — Οἱ Ἕλληνες καὶ ἡ Ἀναγέννησις — Οἱ φιλανθρωπισταὶ καὶ ἡ νεωτέρα Γυμναστική.

Παρήλθε μακρὰ σειρὰ αἰώνων, χωρὶς ἡ Γυμναστικὴ νὰ δώσῃ σημεῖα ὑπάρξεως, μολὶς δὲ περὶ τὸν 10 μ. Χ. αἰῶνα ἀναφαίνεται αὕτη καὶ πάλιν ὡς διαιτητικὸν καὶ θεραπευτικὸν μέσον εἰς τὰ συγγράμματα τῶν Ἀράβων ἱατρῶν Μουχάμμεδ βὲν Ῥαζή (850-932 μ. Χ.), Ἀλῆ Ἀββᾶ τοῦ ἐπονομαζομένου μάγου (950 μ. Χ.), Ἀβδαλλὰχ-Ἰμπν-Σίνα (Ἀβικέννα, 980-1037 μ. Χ.) καὶ Ἀχμέτ-Ἰμπν-Ρόσοντ (Ἀβερρόη, 1126-1198 μ. Χ.) πάντες ὅμως οὗτοι ἀντέγραψαν τοὺς Ἕλληνας ἱατροὺς, καὶ μάλιστα τὸν Ἱπποκράτη καὶ τὸν Γαληνόν, ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι οἱ σχολιασταὶ αὐτῶν ὁμολογοῦσι, καὶ δὲν ἠδυνήθησαν ἐξ ἄλλου ν' ἀποφύγῃ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ συγχρόνου αὐτῶν ἀλχημιστικοῦ μυστικισμοῦ, ὅστις κατ' ἐξοχὴν συντέεινε μετὰ τῶν θρησκευτικῶν δεισιδαιμονιῶν, ὅπως ἡ θεραπευτικὴ ἐξέλθῃ ἐντελὼς τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν οἱ ἀρχαῖοι ἱατροὶ εἶχον χαράξει δι' αὐτήν. Ἡ Μοῖρα ὅμως, ἥτις εἶχε δειχθῇ τόσον σκληρὰ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν, πάλιν εἰς αὐτὴν ἐπεφύλαξε τὸν κλῆρον τῆς ἐκ νέου ἀποκαλύψεως τοῦ ἀρχαίου φωτὸς καὶ τῆς μετα-

λαμπαδεύσεως αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον. Οἱ μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ἰταλίαν καταφυγόντες Ἕλληνες σοφοί, ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι διδάσκαλοι τῶν Ἰταλῶν εἰς τὴν κλασικὴν παιδείαν, καὶ συνετέλεσαν, ὅπως πάντες οἱ τότε σοφοὶ τῆς Δύσεως ἀνατρέξωσιν εἰς τὰς ἀληθεῖς πηγὰς τῆς ἐπιστήμης.

Ἡ ἀναβίωσις αὐτῆς τῆς κλασικῆς παιδείας ἔφε-
ρεν ἐκ νέου εἰς φῶς καὶ τὸ ἕτερον τῶν μερῶν τῆς ἀρχαίας ἀγωγῆς, ἥτοι τὴν Γυμναστικὴν, καὶ τάχιστα ἀπετέλεσεν αὕτη τὸ κύριον θέμα τῆς ἐρεῦνης πλείστων σοφῶν τῆς ἐποχῆς· πλείστα ἄξια λόγου, ὑπὸ ἐρευνητικῆν κυρίως ἐποψίν συγ-
γράμματα ἐγράφησαν περὶ τῆς ἀρχαίας Γυμναστικῆς καὶ τῆς καταλλήλου ἐφαρμογῆς αὐτῆς εἰς τὸν νεώτερον βίον. Ἡ τοιαύτη δὲ ἐπίμονος ἐρευνα καὶ τ' ἀληθῶς σπουδαῖα ἔργα τῶν Gazi, Fuchs, Faber, Mercuriali, Du Choul, Laurent, Joubert Du Chesne, Fuller, Hoffmann, Andry κ. ἄ. συνετέλεσαν εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς νεωτέρας Γυμναστικῆς, τῆς ὁποίας τὰ πρῶτα θεμέλια ἐτέθησαν ὑπὸ τῶν Φιλανθρωπιστῶν κατὰ τὰ τέλη τοῦ 18^{ου} αἰῶνος εἰς τὸ ἐν Dessau τῆς Γερμανίας «Φιλανθρωπινόν» τοῦ Basedow.

Τὸ ἔργον τοῦ Ling — Ἡ ὑπεροχὴ τῆς Σουηδικῆς Γυμναστικῆς.

Ἐντελῶς διάφορον ἔργον ἄλλων παρουσιάζει ὁ Σουηδὸς P. H. Ling, ὁ θεμελιωτὴς τῆς Σουηδικῆς Γυμναστικῆς, ἡ ὁποία δικαίως κατέκτησε τὸν τίτλον τῆς ἐλλόγου καὶ ἐπιστημονικῆς Γυμναστικῆς, ἀκολουθοῦσα δὲ ἔκτοτε τὰς προόδους

τῆς Βιολογίας, κερδίζει συνεχῶς ἔδαφος καὶ τείνει ν' ἀποδιώξῃ σὺν τῷ χρόνῳ πᾶσαν ἄλλην γυμναστικὴν ἐμπειρικότητα καὶ κακοτεχνίαν, πρὸς τὸ καλὸν τῆς ἀσκουμένης νεότητος καὶ ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος. Τὰ στοιχεῖα, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Ling ἐδημιούργησε τὸ γυμναστικόν του σύστημα, ἦσαν αὐτὰ ἀκριβῶς, τῶν ὁποίων ἔσε-
ροῦντο οἱ σύγχρονοί του Γερμανοὶ γυμνασταί, ἥτοι βαθεῖα μελέτη τοῦ ἀνθρωπίνου ὁργανισμοῦ καὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς πληρώσεως τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ διὰ τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων, ἡ ἐπιστα-
μένη ἐρευνα τῆς ἀρχαίας Γυμναστικῆς, καὶ ἡ τελεία κατανόησις τῶν γυμναστικῶν ἀρχῶν τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, καθὼς καὶ λεπτομερεστάτη ἀπὸ ἀνατομικῆς, φυσιολογικῆς καὶ μηχανικῆς ἀπόψεως μελέτη τῶν κινήσεων· ἡ τελευταία δὲ αὕτη κυρίως παρέσχεν εἰς αὐτὸν τὰ μέσα νὰ θέσῃ εἰς συστηματικὴν καὶ ἐπιστημονικῶς συγ-
κεκρατημένην ἐφαρμογὴν τὰ πορίσματα τῶν θεωρητικῶν αὐτοῦ μελετῶν καὶ γνώσεων· εἰς τὸ μοναδικὸν σύγγραμμά του περὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τῆς Γυμναστικῆς (Gymnastikens Allmänna Grunder), κατώρθωσεν ὅχι μόνον νὰ συγκεντρώσῃ καὶ ἀναπτύξῃ μεθοδικῶς πάντα τὰ ἐπιστημονικὰ δεδομένα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὀφείλει νὰ βασισθῇ ἡ σωματικὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀγωγή, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποδείξῃ καὶ αὐτὰ τὰ μέσα, ἥτοι τὸ σύστημα τῶν ἀσκήσεων, διὰ τῶν ὁποίων αὕτη θὰ ἐπετύγχανεν ἀσφαλῶς τὸν ὑψηλὸν αὐτῆς σκοπὸν· τὸν τρόπον δὲ τοῦτον τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ μεθοδικῆς ἐργασίας, ὑποδεικνύει καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ διαδόχους του, ἐν τῇ μικρᾷ προο-
λαλίᾳ, τὴν ὁποίαν προτάσσει ὡς πρόλογον εἰς τὸ ἐν λόγῳ σύγγραμμά του, θέτων ὡς βᾶσιν τὸ γνωστὸν δητὸν τοῦ Γαληνοῦ, ὅτι «ὁ ἐπιστήμων γυμναστὴς διαφέρει τόσον τοῦ ἐμπειρικοῦ, ὅσον ὁ μάγειρος τοῦ ἱατροῦ». Ἀνέκαθεν, λέγει ὁ Ling, ἄνδρες διακεκριμένοι, ἱατροὶ καὶ φιλόσοφοι πα-
ρώτρυναν τὴν νεότητα πρὸς ἀσκήσιν· ἀλλ' ἡ ἀθλητικὴ κακοτεχνία καὶ ἡ ὑπερβολὴ ἐπέφεραν τὴν κατὰπτωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Γυμναστικῆς καὶ συνετέλεσαν, ὥστε οἱ πολῖται νὰ προτιμῶσι νὰ εἶναι θεαταὶ μᾶλλον ἢ συναγωνισταὶ εἰς τὰ διά-
φορα ἀγωνίσματα. Ὅμοια κατὰπτωσις ἀναμένει καὶ τὴν νεωτέραν Γυμναστικὴν, ἂν οἱ ἱατροὶ καὶ γυμνασταὶ δὲν ἐνισχύωσιν ἀδιαλείπτως αὐτὴν μὲ ἐπιστημονικὴν τροφήν, εἰλικρινῶς συνεργαζόμε-
νοι καὶ συμπληροῦντες οἱ μὲν τὰς ἐλλείψεις τῶν

ἄλλων. Οἱ ἱατροὶ στεροῦνται παντελῶς τῆς τεχνικῆς γνώσεως τῶν ἀσκήσεων, οἱ δὲ γυμνασταὶ τῶν μέσων τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης· διὰ ν' ἀπο-
δειχθῇ δὲ τρανῶς ἡ χρησιμότης καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς Γυμναστικῆς, καὶ νὰ πεισθῶσιν οἱ πάντες, δὲν ἀρκεῖ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι χιλιάδες ἀνθρώπων ἔγιναν δι' αὐτῆς εὐκίνητοι καὶ ῥωμαλέοι, οὔτε ὅτι καὶ ἄλλαι χιλιάδες, ἀπελπισθεῖσαι ἀπὸ τὰ ἱατρικὰ θεραπευτικὰ μέσα, ἀνέκτησαν δι' αὐτῆς τὴν ὑγείαν των, διότι οἱ ἀντιφρονοῦντες δύναν-
ται ἀμέσως ν' ἀπαντήσωσι ὅτι πολὺ περισσότε-
ραι χιλιάδες ἀσθενῶν ἰάθησαν μὲ μόνην τὴν χρῆσιν τῶν φαρμάκων· ἀλλὰ μόνη ἡ μελέτη τοῦ ἀνθρωπίνου ὁργανισμοῦ θὰ παράσχη τὰ ἀληθῆ ἐπιχειρήματα, καὶ θὰ ἐκλύσῃ πάντα ἀνεπτυγμέ-
νον ἀνθρώπον, καὶ συνεπῶς καὶ τὸ πολὺ πλῆθος πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς Γυμναστικῆς, καὶ θὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν τὴν σπουδαιότητα τὴν ὁποίαν ἀπέδι-
δεν ὁ Πλάτων, ὁ Ἱπποκράτης καὶ ὁ Γαληνός.

Ἡ μελέτη τοῦ ἀνθρωπίνου ὁργανισμοῦ ἀπο-
τελεῖ τὸ πρῶτον κεφάλαιον τοῦ ἔργου τοῦ Ling· ἐν αὐτῇ θεωρεῖ τὸν ἀνθρώπον ὡς ἐν πλήρῃ καὶ ἀδιαίρετον σύνολον, ἐγκλείον τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὰ ἐλάχιστα αὐτοῦ μέρη, περὶ τῶν ὁποίων πάντων πρέπει νὰ λαμβάνεται μέριμνα ἀνάλο-
γος πρὸς τὴν ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἔχει εἰς τὴν ζωικὴν οἰκονομίαν· ἡ ἁρμονία πάντων τούτων τῶν μερῶν ἀποτελεῖ τὴν ὑγείαν, ἡ δὲ δυσαρμονία τὴν ἀσθένειαν· ὑποδεικνύει τὴν σχέσιν καὶ τὴν ἀμοιβαίαν ἐπίδρασιν τῶν ψυχι-
κῶν καὶ τῶν διανοητικῶν πρὸς τὰς σωματικὰς δυνάμεις, καὶ τὴν ἀνάγκην ἐπομένως καθολικῆς τοῦ ἀνθρωπίνου συνόλου μορφώσεως, καὶ ὅχι μόνον διανοητικῆς διδασκαλίας, τέλος δὲ πραγ-
ματεύεται περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν κινή-
σεων ἐπὶ τῶν ζωικῶν λειτουργιῶν. Μετὰ τοῦτο εἰσέρχεται εἰς τὸ κυρίως τεχνικὸν μέρος τοῦ συστή-
ματός του, ἥτοι εἰς τὴν διαίρεσιν τῆς Γυμναστι-
κῆς καὶ τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς ἐκάστης ἐκ τῶν γενι-
κῶν αὐτῆς κατηγοριῶν. Διαιρεῖ τὴν Γυμναστικὴν εἰς τέσσαρας κατηγορίας· τὴν παιδαγωγικὴν Γυμναστικὴν, τῆς ὁποίας σκοπὸν ὀρίζει αὐτὸν τὸν ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος τεθέντα, ἥτοι τὴν ὑπα-
γωγὴν τοῦ σώματος ὑπὸ τὴν βούλησιν (ἀλλὰ τὴν πεφωτισμένην βούλησιν, ἡ ὁποία δὲν ζητεῖ τὸ ἀδύνατον ἐν τῇ κινήσει, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἡ σωματικὴ κατασκευὴ καὶ οἱ φυσιολο-
γικοὶ νόμοι ἐπιτρέπουσι, διότι ἐν ἐναντίᾳ περι-

* Ἀπὸ τὸ προσεχὲς ἐκδιδόμενον μὲ τὸν ἄνω τίτλον βιβλίον τοῦ κ. I. Χρυσάφη, δημοσιεύομεν ἀπόσπασμα τῆς Εἰσαγωγῆς, τὸ ὁποῖον εὐηρεστήθη ὁ συγγραφεὺς νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὰ «Παναθήναια». Ἡ Εἰσαγωγή ἐκθέτουσα τὴν θεωρίαν καὶ τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τῆς γυμναστικῆς, μὲ πλήρη ἀντίληψιν καὶ βαθεῖαν μελέτην αὐτῆς, φθάνει εἰς τὴν Σουηδικὴν Γυμναστικὴν, τὴν ὁποίαν καὶ ἀφορᾷ τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο. Σ. τ. Δ.

πτώσει δὲν εἶναι πλέον χρηστὴ βούλῃσις, ἀλλ' ἀκαταλογιστία καὶ παραφροσύνη) τὴν στρατιωτικὴν, τὴν θεραπευτικὴν καὶ τὴν αἰσθητικὴν. Ὅριζει τὰ φυσιολογικὰ καὶ μηχανικὰ στοιχεῖα ἐκάστης ἀσκήσεως τῆς παιδαγωγικῆς γυμναστικῆς, καὶ τὸν τρόπον τῆς αὐξήσεως τῆς ἐντάσεως αὐτῶν· περιγράφει τὰς διαφόρους εἰδικὰς κατηγορίας τῶν ἀσκήσεων (ἐξαρτήσεις, ἀναρρίχσεις, ὑπερεκτάσεις, ἰσορροπίαι, ἄλματα κτλ.), καθὼς καὶ τὰς παιδιάς, εἰς τὴν ἡθικοποιητικὴν ἀποστολὴν τῶν ὁποίων ἀποδίδει μεγίστην σημασίαν. Ἐξετάζει τὴν ὁπλομαχίαν ἀπὸ παιδαγωγικῆς ἀπόψεως, καὶ θεωρεῖ αὐτὴν ὡς συμπλήρωμα τῆς παιδαγωγικῆς Γυμναστικῆς, διότι προάγει τὴν ἀνδρικὴν ψυχικὴν παρουσίαν, καὶ παρέχει τὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν εἰς τὴν πρέπουσαν στιγμὴν· ἐμμένων δὲ πάντοτε εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἁρμονικῆς ἀναπτύξεως τοῦ σώματος, συνιστᾷ, ὅπως καὶ ὁ Πλάτων, τὴν δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν ἐξάσκησιν. Ἐν τῇ θεραπευτικῇ γυμναστικῇ συγκρίνει τὰς ἐνεργητικὰς πρὸς τὰς παθητικὰς ἀσκήσεις, καὶ ἀποδεικνύει τὸ πλεονεκτικὸν τῶν δευτέρων ἐπὶ διαφόρων ἀσθενειῶν· ἐξετάζει τὴν ἐπίδρασιν τῆς κινήσεως ἐπὶ διαφόρων νοσημάτων, καὶ ἐνδιατρίβων λεπτομερέστατα εἰς τὸ ζήτημα τῆς ποσότητος καὶ τῆς ποιότητος τῆς κινήσεως, ἀνατρέπει ἀνὰ πᾶν βῆμα εἰς τὴν πείραν καὶ τὴν γνῶσιν τῶν Ἀρχαίων. Ἐν δὲ τῇ αἰσθητικῇ γυμναστικῇ, τῆς ὁποίας μερικὸς σκοπὸς εἶναι ἡ σωματικὴ ἐκδήλωσις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου, ὁμιλεῖ ἐν ἐκτάσει περὶ τῶν καλαισθητικῶν τῆς Γυμναστικῆς ἀποτελεσμάτων, τῆς δι' αὐτῆς ἐνισχυομένης ἁρμονίας καὶ τοῦ στενωτέρου συνδέσμου μεταξὺ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος.

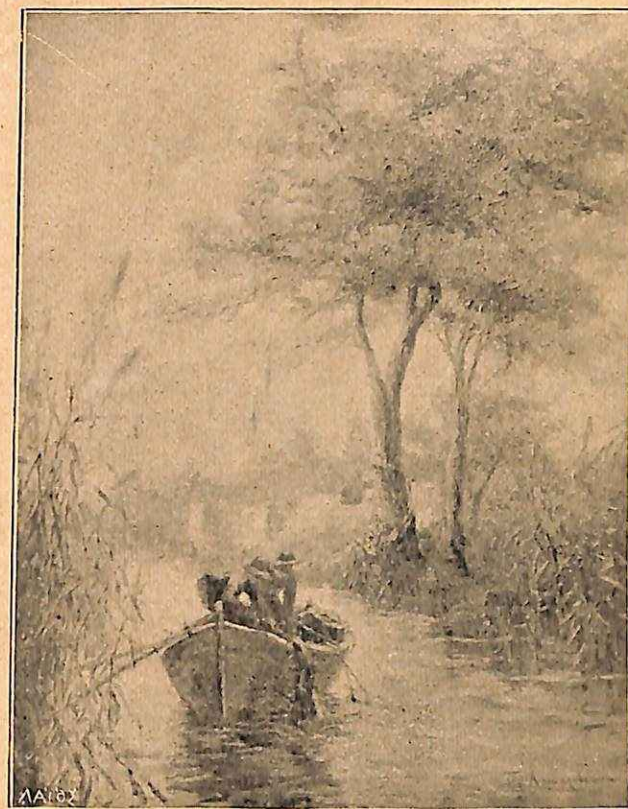
Ἰδιαίτερον κεφάλαιον ἀφιερώνει εἰς τὸν Γυμναστήν, εἰς τὴν θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν, τὸν καλὸν καὶ ἀποτελεσματικὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας τῆς Γυμναστικῆς, τὰ γυμναστικά ὄργανα καὶ τὴν γυμναστικὴν ὀνοματολογίαν, περὶ τῶν ὁποίων λεπτομερέστερον πραγματεύεται ἐν τῷ γυμναστικῷ αὐτοῦ Κανονισμῷ (Reglemente für Gymnastik Stockholm 1836). Ὑποδεικνύει τὴν ἐπιβεβλημένην ἀνάγκην τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Γυμναστικῆς καὶ εἰς τὴν γυναικεῖαν ἐκπαίδευσιν, τὴν σημασίαν τῆς Γυμναστικῆς

διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν νεοσυλλέκτων στρατιωτῶν καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς εἰδικῆς γυμναστικῆς μορφώσεως τῶν ἱατρῶν ἐν τῷ Εἰδικῷ Γυμναστικῷ Ἰνστιτούτῳ, τὸ ὁποῖον συσταθὲν ὑπ' αὐτοῦ τῷ 1813, δι' ἀδιαλείπτου μεθοδικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἐργασίας συνεπλήρωσε τὸ μέγα ἔργον τοῦ ἀληθῶς μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός, καὶ κατέστη ἀληθῶς μοναδικὸν ἴδρυμα, ὃχι μόνον εἰς τὸν γυμναστικὸν ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον.

Ἡ Σουηδικὴ Γυμναστικὴ πρέπει νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς σωματικῆς ἀγωγῆς.

Ἐκ τῆς περιληπτικῆς ταύτης ἀναλύσεως τῶν δύο ἀντιπάλων μεθόδων τῆς συγχρόνου Γυμναστικῆς καὶ τῆς συγκρίσεως αὐτῶν πρὸς τὰς σοφωτάτας τῶν ἀρχαίων υποθήκας, καθὼς καὶ πρὸς τὰ πορίσματα τῆς συγχρόνου Ἐπιστήμης, ἀποδεικνύεται ἐναργέστατα ἡ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὑπεροχὴ τῆς Σουηδικῆς Γυμναστικῆς μεθόδου, οὐδὲ συγκρίσιν ἐπιδεχομένης πρὸς τὴν ἐμπειρικὴν καὶ ἐπιστημονικῶς ἀνερμάτιστον Γερμανικὴν γυμναστικὴν. Ἡ Σουηδικὴ γυμναστικὴ θεμελιωθείσα ἐπὶ τῶν ἀκλονήτων καὶ αἰωνοβίων βάσεων τῆς ἀρχαίας σοφίας καὶ τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης, συμπληρωθεῖσα δὲ καὶ τελειοποιηθεῖσα μέχρι καὶ τῶν ἐσχάτων αὐτῆς λεπτομερειῶν ἐπὶ αἰῶνα δόκλῃρον ὑπὸ ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι εἰδικῶς ἐνέκνυσαν καὶ ἀποκλειστικῶς ἀφιερῶθησαν εἰς αὐτήν, ἐπιβάλλεται ἰδιαίτερος εἰς ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας πρὸς συνέχισιν τῶν Ἑθνικῶν γυμναστικῶν ἡμῶν παραδόσεων καὶ ἔλλογον συμπλήρωσιν τῆς Ἑθνικῆς ἡμῶν ἀγωγῆς, ἐκ τῆς ὁποίας κυρίως ἐξαρτᾶται ἡ ἡθικὴ προαγωγή, ἡ ὕλικὴ εὐημερία καὶ αὐτὸ τὸ μέλλον δόκλῃρου τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Οὐδεὶς δὲ δύναται νὰ ἐλέγξῃ ἡμᾶς δι' οἰονδήποτε λόγον, παραδεχομένους τὸ τέλειον τοῦτο γυμναστικὸν σύστημα, καθόσον ἀρκούντως ἐδείξαμεν ἤδη ὅτι τὸ νεώτερον τοῦτο βόρειον γυμναστικὸν σέλας δὲν εἶναι εἰμὴ ἀνταύγεια τοῦ Ἀρχαίου γυμναστικοῦ φωτός, ἡ ὁποία ἐνισχυομένη διὰ τῆς συγχρόνου Ἐπιστήμης, θὰ φέρῃ ἡμᾶς καὶ πάλιν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ ὠραίου καὶ τοῦ ἀγαθοῦ.

Ι. ΧΡΥΣΑΦΗΣ

ΠΑΡΑΔΕΣ—Σ. ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΖΑΠΠΕΙΟΥ

ΕΙΔΩΛΙΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ

ΧΑΪΔΝ

Ἐπέρασα μαζί του ὡκτὼ γλυκυτάτας ἡμέρας, ἡμέρας πλήρεις ἀπὸ εἰρηνοποιὸν ἐνεργητικότητα καὶ ἀπὸ γαληνιαίαν ἀγαλλίασιν. Ἀνεκίνησα τὴν σποδὸν ὑπὸ τὴν ὁποίαν κοιμᾶται ψυχὴ θελκτικῇ. Ἐστρεψα φύλλα χάρτου σπαρμένα μὲ τόνους ὠχρούς, ἥκιστα πολυαριθμούς, οἱ ὁποῖοι δὲν παρέχουν τὴν ὄψιν πλήθους, ἀλλὰ μερίδος ἐκλεκτῆς· ἐνυπάρχει ἀῆρ καὶ φῶς ἀνάμεσα εἰς αὐτούς. Ἐδιάβασα πάλιν τὴν «Δημιουργίαν» καὶ τὰς «Ὠρας τοῦ Ἑτους», διέτρεξα τὰς «Συμφωνίας» καὶ τὰ «Κοναρτέτα», ὅλα αὐτὰ ἀκόπως, διότι ὅλα αὐτὰ εἶνε εὐκόλα εἰς τὰ μάτια καὶ εἰς τὰ δάκτυλα. Εἶνε κόσμος μορφῶν ἢ μᾶλλον πνευμάτων εὐκινήτων καὶ ἐλαφρῶν. Δὲν ὑπάρχουν τοιαῦτα τραχέα, ἀλλ' οὔτε καὶ πονηρά· ὑπάρ-

χουν ὀλίγα μελαγχολικά, ὥς νὰ μὴ ἐνθυμεῖτο ὁ Χαΐδν τὰς λύπας τῆς νεότητός του παρὰ μόνον διὰ νὰ τὰς συγχωρῇ.

Haydn! ὄνομα χαριτωμένον τὸ ὁποῖον προφέρει κανεὶς ἀπνευστὶ καὶ διὰ πνοῆς ἐλαφρᾶς! Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἦτο πεπρωμένον νὰ τὸ δοξάσῃ, ἐγεννήθη ἀπὸ ἓνα καραγωγέα καὶ ἀπὸ μίαν ὑπηρέτριαν, εἰς τὴν αὐστριακὴν ἐκείνην γῆν εἰς τὴν ὁποίαν ἔμελλε ἐπίσης νὰ γεννηθῇ ὁ Μότσαρτ, εἰς τὴν ὁποίαν ἔμελλε νὰ ζήσῃ ὁ Μπετόβεν, εἰς τὴν χώραν αὐτὴν τὴν διττῶς πατρίδα τῆς μουσικῆς ἡ ὁποία φιλοσοφεῖ ἀκόμη ὥς ἡ Γερμανία καὶ ἡδη τραγουδεῖ ἀκόμη ὥς ἡ Ἰταλία.

Ἡ παιδικὴ ἡλικία καὶ ἡ νεότης τοῦ Χαΐδν ὑπῆρξαν χαλεπαί. Παραληφθεὶς μακρὰν τοῦ χω-

ρίου του από ένα συγγενή του ο οποίος ήτο μουσικός, γενόμενος δεκτός μετ' οὐ πολὺ εἰς τὸν χορὸν τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Βιέννης, παρέμεινεν δέκα ἔτη εἰς τὸν χορὸν αὐτόν, ἐργαζόμενος διὰ νὰ κερδίσῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν καὶ ἤδη μὴ ζῶν ἢ διὰ νὰ ἐργάζεται. Ἀποπεμφθεὶς διὰ κάποιαν μαθητικὴν ἀταξίαν, προσελήφθη εἰς τὸν οἶκον ἑνὸς ἀγαθοῦ φενακοπώλου, ὁ ὁποῖος ἡγάπα τὴν μουσικὴν ἔπειτα προσελήφθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἑνὸς μεγαστᾶνος, τοῦ πρίγκηπος Ἑσπερχάζυ. Παρέμεινε πλησίον του τριάκοντα ὁλόκληρα ἔτη, συνθέτων ἐν ἡσυχίᾳ ἀναρίθμητα ἀριστουργήματα διὰ τὸν κύριόν του ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο ἀνάξιος αὐτῶν.

Εἶχε τυχαίως νυμφευθῇ καὶ ἐγκατέλειπε σχεδὸν παρρηθὺς τὴν κόρην τοῦ εὐσπλάγχχνου φενακοπώλου. Παρεδίδετο εἰς τὴν λήθην εὐαρέστως πλησίον μιᾶς ἰταλίδος ἀοιδοῦ, τῆς δεσποινίδος Μποζέλλι, ἡ ὁποία ἀνῆκεν ἐπίσης εἰς τὸν μουσικὸν οἶκον τοῦ πρίγκηπος.

Ἐγειρόμενος πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, μετὰ περιβολὴν ἐπιμελημένην ἐκκλησιαστικοῦ ἀρχιμουσικοῦ, μετὰ τὴν περὶ οὐκάν, μετὰ τὰ ἐπὶ τοῦ στέρνου τρίχαπτα, μετὰ τὸ ἀπὸ ἐκλεκτότατον ἐριούχον ἔνδυμά του καὶ μετὰ τὰ ὑποδήματα τῶν ὁποίων τὰ τακούνια ἦσαν κόκκινα, φέρων εἰς τὸν δάκτυλον δακτύλιον ὁ ὁποῖος τοῦ ἐδωρήθη ἀπὸ τὸν Φρειδερίκον Β', ὁ μικρόσωμος ἀνὴρ ὁ ὁποῖος ἦτος ὁ μέγας Χάϋδν, εἰργάζετο εὐφροσύνως ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἕως τὸ βράδυ καλύπτων μετὰ τὴν λεπτήν του γραφὴν τὰ φύλλα χάρτου τὸν ὁποῖον δὲν εὗρισκε ποτὲ ἀρκετὰ λεῖον οὔτε ἀρκετὰ λευκόν.

«Δὲν θ' ἀπεμακρύνετο ἴσως, γράφει κάπου ὁ Στένταλ, ἀπὸ τὸ Eisenstadt, ἂν ἡ δεσποινὶς Μποζέλλι δὲν ἀπέθνησκεν αἴφνης. Ὁ Χάϋδν, μετὰ τὴν ἀπώλειαν αὐτῆς, ἤρρισε νὰ αἰσθάνεται κενὸν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ». Διὰ νὰ πληρώσῃ αὐτὸ βέβαια, ἔκαμε δύο ταξείδια εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ μετὰ τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα ἐκέρδισε πέρα ἐκεῖ εἰς τὴν ὁμίχλην, ἡγόρασε ἕνα σπιτάκι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης εἰς τὸ Schœnbrunn, ἐν μέσῳ ἡλίου.

Ἐκεῖ ἔζησε τὰ τελευταῖα του ἔτη, ἐκεῖ ἀπέθανε τῷ 1809, ὑπὸ τὸν ἥχον τῶν γαλλικῶν τηλεβόλων, σχεδὸν σχεδὸν ὑπὸ τὰς γαλλικὰς βόμβας, προσευχόμενος εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῦ Αὐτοκράτορος του καὶ καθησυχάζων τοὺς ἐντρόμους ὑπηρέτας του μετὰ τὰ ἑξῆς πλήρη κορνηλίου ὑπερη-

φανείας λόγια: «Πρέπει νὰ ἡξεύρετε, ὅτι ἐκεῖ ποὺ εἶνε ὁ Χάϋδν, κακὸν δὲν μπορεῖ νὰ ἐπέλθῃ».

Ἡ πατρίς ἐδόξασε τὸ γῆρας του. Κάποτε, ἡ ἀριστοκρατία τῆς Βιέννης διωργάνωσε πρὸ τιμῆν του, ἐν τῷ μεγάρῳ Λόβκοβιτς, μίαν ἐκτέλεσιν τῆς «Δημιουργίας» του, ἡ ὁποία δι' αὐτὸν ὑπῆρξεν ἀληθινῆς ἀποθέσεως. Ἀσθενὴς καὶ ἀνάπηρος ὁ Χάϋδν, παρέστη εἰς αὐτήν. Πάντες οἱ ἐν τῇ ἀχανεῖ αἰθούσῃ ἡγέρθησαν ὅταν αὐτὸς ἐνεφανίσθη, καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συναυλίας, ἐπειδὴ ἐφαίνετο ὅτι ἐκρύωνε, τὰ μετὰξίνα ἐπώμια τὰ βαρυτιμότερα σάλια, διηγεῖται ὁ αὐτὸς Στένταλ, κατέλιπον παρρηθὺς τοὺς ἄβρους ὥμους τοὺς ὁποῖους ἐκάλυπτον καὶ ἐσωρεύθησαν διὰ νὰ θερμάνουν τὰ σκέλη τοῦ ἀγαπημένου πρεσβύτου. Μετ' οὐ πολὺ ἀπεσύρθη ἀπὸ τὴν αἴθουσαν φερόμενος ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου τοῦ ὑπὸ θεραπόντων οἱ ὁποῖοι ἔφερον πριγκιπικὴν οἰκοστολήν, καὶ διερχόμενος ἀνὰ μέσον τῆς ἐκλεκτικῆς ἐκεῖ ὁμηγύρεως ἡ ὁποία τὸν ἀνευφήμει, μετὰ τὸ χέρι του τρέμον τὴν ἡυλόγησεν.

Οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν ἰσχυρῶν οἱ ταπεινοὶ τὸν ἡγάπων· οἱ χωρικοὶ ἰδίως τοὺς ὁποῖους ἡγάπησε καὶ αὐτός. Συνήθριζε κατ' ἔτος ὅλους ὅσους ἦσαν γείτονές του· παρέθετεν εἰς αὐτοὺς πλουσιοπάροχον γεῦμα καὶ τοὺς ἐφιλοδώρει οὐκ ὀλίγα ἀργυρᾶ νομίσματα· ἀπεκάλει δὲ τοῦτο «ἡ ἡμέρα μου μεγαλοδωρίας». Ἀλλ' ἀπὸ ὅλα τὰ δῶρα τὰ ὁποῖα ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς, τὸ μεγαλοδωρότατον ὑπῆρξεν αἱ «Ὁραιοὶ τοῦ Ἑτους», τὰ μουσικὰ ταῦτα «Γεωργικά», τὰ ὁποῖα ἀφιέρωσεν ἀναμφιβόλως εἰς τοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς φίλους του, εἰς ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ζοῦν ἀπὸ τὴν γῆν καὶ εἶνε ἀχώριστοι ἀπὸ αὐτῆς, οἱ ὁποῖοι καλλιεργοῦν καὶ οἱ ὁποῖοι σπέρνουν, οἱ ὁποῖοι θερίζουν καὶ οἱ ὁποῖοι τρυγοῦν, καὶ τοὺς ὁποῖους ὕμνων πρῶτος οὕτως εἰπεῖν τοὺς καθιέρωσεν. Ὁ Γκουνό, νομίζω, ἔλεγεν: «Ὁ Χάϋδν ἤνοιξε τὴν θυρίδα». Εἶνε ἀληθὲς τοῦτο, ἀπὸ τὴν ἀνοικτὴν θυρίδα εἰσώρησεν ἡ εὐφροσύνη τῶν ἀγρῶν. Ὁ Μπαχ εἶχε περιορίσῃ τὴν γερμανικὴν μουσικὴν ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ. Ὁ Χάϋδν τὴν ἐξήγαγεν ἀπὸ ἐκεῖ. Τὴν μετέφερεν ἔξω τοῦ ναοῦ, ἔξω καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς πόλεως, καὶ βλέπουσα διὰ πρῶτην φορὰν τὰ ἄνθη, τὰ θανάκια, τὰς κοιλάδας καὶ τὰ δάση, ἡ γερμανικὴ Μοῦσα ἱλαρὰ ἐμειδίασεν.

Ὁ Χάϋδν ἐδημιούργησε τὴν «συμφωνίαν»

καὶ τὸ «κουαρτέτον», δύο τεχνικὰς μορφὰς αἱ ὁποῖαι εἶνε ὑπὲρ πάσας θαυμασταί, τὰς ὁποίας ὁ Μότσαρτ καὶ ὁ Μπετόβεν, ἠΰρουν ἀλλὰ εἰς τὰς ὁποίας δὲν εὗρον τίποτε πρὸς διόρθωσιν. Ἡ «Ἡρωϊκὴ» ἢ «Ποιμενικὴ» καὶ αἱ ἀδελφαὶ τῶν δὲν εἶνε παρὰ εὐγενεῖς γόνιοι τῶν ἀφελῶν καὶ θελκτικωτάτων ἐκείνων προγόνων αἱ ὁποῖαι ἐκαλοῦντο «Ἡ Ἑκκλησις», «Ροξελάνη» ἢ «Βασίλισσα τῆς Γαλλίας».

Ὅσῳ διὰ τὸ «κουαρτέτον», μόλις εἶμεθα ἀκόμη ἄξιοι νὰ τὸ κατανοήσωμεν, τόσῳ πολὺ τὸ θέατρον μᾶς ἀπορροφᾷ καὶ μᾶς κακοσυνειθίζει, τόσῳ πολὺ ἀποβαίνομεν ὁλοένα μῖμοι καὶ καμποτῖνοι. Δὲν φροντίζομεν σήμερον ἢ πῶς νὰ ἐξερχώμεθα τρόπον τινὰ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μας. Πρέπει ἐξ ἐναντίας νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας διὰ ν' ἀγαπήσωμεν τὸ «κουαρτέτον», τὴν ἔκφρασιν ταύτην τὴν μουσικὴν, καὶ μόνον μουσικὴν, τῆς ἐνδιαθέτου ζωῆς, τῆς θεωρίας καὶ τῆς ἀπολύτου σκέψεως. Ναι τῆς σκέψεως τῆς ὅλης ἀπολύτου, τὴν ὁποίαν καμία ἐπέμβασις δράματος ἢ προσώπου δὲν περιορίζει, τῆς σκέψεως τῆς ξένης πρὸς πᾶν ὀρισμένον ἀντικείμενον, τῆς ἐξελισσομένης ἐν ὅλῃ τῇ ἀρτιότητι τοῦ εἶναι αὐτῆς καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἐλευθερίᾳ τοῦ ῥοῦ της. Μουσικὴ τοῦ δωματίου! ὦ! τῆς ὥραιας ἐπωνυμίας! Μουσικὴ

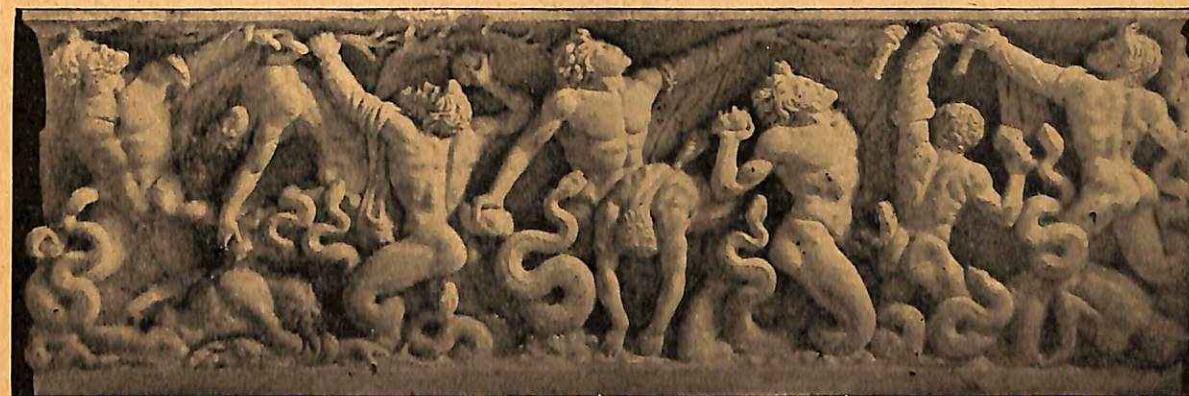
ἐχθρὰ τῶν ἐκτὸς καὶ τοῦ κόσμου, φίλη τοῦ μονωτηρίου, τοῦ ἀσύλου, αὐτοῦ τοῦ δωματίου τέλος, τοῦ ὁποῖου ἡ «Μίμησις» μᾶς συμβουλεύει νὰ κλείωμεν τὴν θύραν εὐθὺς ὥς εἰσερχόμεθα εἰς αὐτό· ἀριστουργήματα μετὰξὺ ἀριστουργημάτων, ποῖος θὰ δυνηθῇ νὰ εἴπῃ ποτὲ ποίους θησαυροὺς χάριτος σοβαρᾶς καὶ ἱλαρᾶς φρονήσεως ὁ καλοκάγαθος Χάϋδν ἐνέκλεισε μέσα σας!

Πρὸ ὀλίγου καιροῦ εἰς τὸ Ὁδεῖον τῶν Παρισίων, μετὰ τὸ «Προανάκρουσμα τοῦ Τριστάν» ἔπαιξαν τοῦ Χάϋδν μίαν μικρὰν συμφωνίαν, βεβαίως μίαν ἀπὸ τὰς μικροτέρας. Μερικοὶ δοκησίσοφοι ἐχαμογελοῦσαν. Ἀλλὰ, ἐνῶ ἐσορῶσαι φαιδρῶς ἔτρεχον αἱ γοργαὶ ἰδέαι, ἐνόμισα ὅτι ἔβλεπα εἰς μίαν ἀπὸ τὰς στρογγύλας προσωπογραφίας, αἱ ὁποῖαι περικλοσμοῦν τὴν αἴθουσαν, νὰ μειδιᾷ ὁ γηραιὸς μουσουργός.

«Διατί, ἐφαίνετο λέγων, διατί ἐβασανίζεσθε πρὸ ὀλίγου; Ποῦ ἔτειναν αἱ ἄγριαι αὐταὶ ὀρμαὶ καὶ πόθοι οἱ ἀκόρεστοι; Πιστεύσατε ἐμένα· ἡ τέχνη δὲν εἶνε τόσῳ πολὺ δύσκολος, οὔτε ἡ ζωὴ τόσῳ σκληρὰ, οὔτε τόσῳ ἀραιὰ καὶ σπανία ἡ χαρὰ. Ὑπάρχουν ἀκόμη γεωργοὶ οἱ ὁποῖοι τραγουδοῦν παρὰ τὸν αὐλάκα τοῦ ἀρότρου, θερισταὶ ἐν μέσῳ τῶν θυμωνιῶν καὶ τρυγῆται εἰς τὰς κλιτύας τοῦ γηλόφου.

[Μετάφρασις Χ. Θ. Δ.]

CAMILLE BELLAIGUE

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Προβλέψεις τοῦ καλοκαιριοῦ

Ο ΜΑΘ. Πῶς θὰ περάσωμε τὸ καλοκαίρι;
Ο Κ. ΑΣΟΦ. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι κάνουν τὴν ἴδια ἐρώτησι καὶ ὑποθέτω πὼς τὴν ἔκαναν πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων. Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔπαυσαν ποτὲ νὰ ἐρωτοῦν. Ἄν μοῦ ἔλεγαν νὰ ὀρίσω τὸν ἄνθρωπον, θὰ τὸν ὠνόμαζα: ζῶν ἐρωτηματικόν.

Ο ΜΑΘ. Τοῦλάχιστον ὅταν βρίσκεται κάποιος νάπαντήσῃ...

Ο Κ. ΑΣΟΦ. Αὐτὸ εἶναι ἀδιάφορο. Τὶς περισσότερες φορές ἐρωτᾷ κανένας γιὰ νὰ μὴ λάβῃ ἀπάντησι. Εἶναι ἀπλῶς ἡ εὐχαρίστησις τῆς ἐρωτήσεως.

Ο ΜΑΘ. Τὸ λέτε εἰδικῶς γιὰ τὴν ἐρώτησί μου;

Ο Κ. ΑΣΟΦ. Καὶ γι' αὐτὴ καὶ γι' ἄλλες. Ἡ ἐρώτησίς σου εἶναι ἀπὸ ἐκείνες πού ἀπευθύνει συνήθως κανένας στὸν ἑαυτό του. Καὶ εἶναι ἓνα σχῆμα προθύστερο. Πρῶτα σκέπτεται κανένας τὴν ἀπάντησι καὶ ὕστερα σχηματίζει τὴν ἐρώτησι. Καὶ αὐτὸ συμβαίνει ὅταν ἡ ἀπάντησις δὲν εἶναι πολὺ εὐχάριστη. Προσπαθεῖ τότε κανεὶς μὲ τὴν ἐρώτησι νὰ τῆς ἀφαιρέσῃ καὶ ἀπὸ τὴν ὀριστικότητά της. Οἱ ἄνθρωποι πού ἔχουν μέσα τους ἓνα ἀποταμειῦμα εὐχαρίστων ἀπαντήσεων δὲν ἐρωτοῦν ποτὲ τὸν ἑαυτό τους.

Ο ΜΑΘ. Ἀπολαυρινθώσατε τὴν σκέψι σας, διδάσκαλε. Δανείζομαι βλέπετε τὴ φράσι σας.

Ο Κ. ΑΣΟΦ. Κάνετε πολὺ καλὰ νὰ δανείζεσθε. Ἐκεῖνος πού δανεῖζεται ἔχει τὸ προνόμιον νὰ πεθάνῃ χρεωστῶν. Καὶ αὐτὸ εἶναι μία μεγάλη ἱκανοποίησις καὶ βέβαιον κέρδος. Τί ἐλέγαμε;

Ο ΜΑΘ. Δι' αὐτοὺς πού δὲν ἐρωτοῦν.

Ο Κ. ΑΣΟΦ. Ἀκριβῶς. Εἴδατε ποτὲ κανένα εὐτυχισμένον νὰ ἐρωτᾷ τὸν ἑαυτό του; Ἄν ἐπρόκειτο νὰ πᾶτε αὐτὸ τὸ καλοκαίρι στὰς Ἀλπεῖς, νὰ ταξιδεύετε εἰς τὰς Καναρῖους Νήσους ἢ νὰ κατοικήσετε καμμία βίλλα σας σ' ἓνα δάσος ἢ μίαν ἀκρογιαλιά, δὲν θὰ ἐρωτούσατε πὼς θὰ περάσωμε τὸ καλοκαίρι. Ἐρωτῆσατε, διότι γνωρίζατε ἀπὸ πρὶν τὴν ἀπάντησι. Μίαν ἀπάντησι μελαγχολικὴ. Θέλετε νὰ τὴν ἀποφύγουμε;

Ο ΜΑΘ. Ὅχι. Γιατί; Πρέπει νὰ σκληραγωγῇ κανένας τὴν ψυχὴν του μὲ τὰς κακὰς ἀπαντήσεις.

Ο Κ. ΑΣΟΦ. Δυστυχῶς ἔχω τὴ δυσάρεστη πεῖρα, ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν σκληραγωγεῖται. Φθείρεται μονάχα μὲ αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὴ γυμναστική. Ἄλλ' ἂς εἶναι. Ἐρωτᾶτε πὼς θὰ περάσωμε τὸ καλοκαίρι. Ἄς ρωτήσωμε τὸ παλαιὸ νὰ μᾶς ἀποκριθῇ. Πρῶτα θὰ ἔχωμε σκόνῃ, ὕστερα κουνουπιά, ὕστερα ζέστη, ὕστερα θερινὰ θέατρα, ὕστερα...

Ο ΜΑΘ. Ἀπαριθμεῖτε τὶς πληγὰς τοῦ Φαραώ. Αὐτὰ κατάντησαν κοινοτοπία.

Ο Κ. ΑΣΟΦ. Πρέπει νὰ συνειδηθῇμε νάντῃχωμε στὶς κοινοτοπίας. Ὅλη ἡ ζωὴ μας εἶναι γεμάτη ἀπ' αὐτές.

Ο ΜΑΘ. Μὰ αὐτὸ εἶναι ἀπελπιστικό. Δὲν μπορούμε νὰ νοῖξωμε τοῦλάχιστον ἓνα παρὰθυρο πρὸς κάποια φαιδρότερην ἁποῖν.

Ο Κ. ΑΣΟΦ. Δὲν ὠφελεῖ σὲ τίποτε. Ὅταν ἀποφεύγῃς τὶς δυσάρεστες ιδέες, ματαιοπονεῖς. Αὐτὲς πεισματούν. Σὲ παραφυλάττουν καὶ ὅταν σ' εὗρουν μοναχόν σου, σοῦ ἐπιτίθενται ἀγριώτερα.

Ο ΜΑΘ. Ἀλλὰ τί νὰ κάμῃ τότε κανένας;

Ο Κ. ΑΣΟΦ. Νὰ συμπιλιώνεται μαζί τους. Καὶ νὰ

προσπαθῇ νὰ μεταμορφώῃ τὰ δυσάρεστα πράγματα σ' εὐχάριστα.

Ο ΜΑΘ. Πῶς εἶναι δυνατόν; Ἄς δοκιμάσωμε μὲ τὶς πληγὰς πού ἀναφέρατε. Καὶ πρῶτα-πρῶτα ἡ σκόνῃ. Πῶς μπορούμε νὰ τὴν κάνωμε εὐχάριστη;

Ο Κ. ΑΣΟΦ. Μποροῦμε ἀξιόλογα. Προσέξτε. Τὰ πράγματα μέσα σ' ἓνα σύννεφο σκόνῃς μοιάζουν σὰ σὲ ἀποθέσι. Ἡ σκόνῃ εἶναι ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα θέληγτρα τῶν Ἀθηνῶν. Χωρὶς αὐτὴν αἱ Ἀθῆναι θὰ ἦσαν μιά μονότονη πόλις. Εἶδες ποτὲ σου ἀνεμοστρόβιλο; Νομίζεις πὼς τὸ ἱερὸ χῶμα τῆς Ἀττικῆς ἐπαυσατεῖ, πὼς ἡ τέφρα τῶν προγόνων μας ξυπνᾷ καὶ πηγαίνει νὰ συναντήσῃ τὰ σύννεφα. Θὰ ἔλεγε κανένας πὼς γίνεται μία μετανάστευσις τῆς γῆς πρὸς τὸν οὐρανόν.

Ο ΜΑΘ. Αὐτὰ γιὰ τὸ αἰσθητικὸ μέρος. Εἶμαι σύμφωνος. Μὰ δὲν συλλογιζέσθε τοὺς κινδύνους, τὰ μικρόβια;

Ο Κ. ΑΣΟΦ. Ἐξ ἐναντίας. Εἰχάνατε τὴ θεωρίαν τῶν «ἐξασθενημένων ἰσθμῶν», στὴν ὁποία βασίζονται αἱ μεγαλύτεραι κατακτήσεις τῆς νέας θεραπευτικῆς. Ἡ σκόνῃ μᾶς προσφέρει ἐξασθενημένους ἰσθμῶν δλων τῶν ἀσθενειῶν. Σιγὰ-σιγὰ ἐξοικειώνονται τὰ φαγοκύτταρά μας σὲ ὅλους αὐτοὺς τοὺς εἰδικούς πολέμους καὶ στὸ τέλος μένομεν ἄτρωτοι. Ἄν δὲν συνέβαινε αὐτὸ, ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι θὰ εἶχαν ἀποθάνει.

Ο ΜΑΘ. Ἔστω. Ἀλλὰ δὲν συλλογιζέσθε τὴν ἐνόχλησι;

Ο Κ. ΑΣΟΦ. Ἐνόχλησις καμμία. Ἡ σκόνῃ ἴσα-ἴσα μᾶς δίδει τὴν εὐκαιρίαν νὰ δροσιζώμε συχνὰ τὸ πρόσωπό μας. Καὶ τί πλέον εὐχάριστο ἀπ' αὐτό; Καὶ μόνον ὡς πρόφασις πλυσίματος ἡ σκόνῃ εἶναι ἀνεκτίμητη. Χωρὶς αὐτὴν ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι θὰ ἔμεναν ἄπλυτοι ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἕως τὸ βράδυ. Καὶ ὅμως χάρις στὴ σκόνῃ οἱ Ἀθηναῖοι λερόνονται ὅλον τὸν χειμῶνα καὶ καθαρίζονται τὸ καλοκαίρι. Αὐτὴ εἶναι πού γαργαλίζει τὸ ἐνστικτον τῆς καθαριότητος.

Ο ΜΑΘ. Ὡστε ἡ πρώτη πληγὴ κατηργήθη. Ἡ σκόνῃ εἶναι θεῖον δῶρον. Ἄς ἰδοῦμεν τίς ἄλλες. Τὰ κουνουπιά π. χ.

Ο Κ. ΑΣΟΦ. Δὲν ἔχω καμμία δυσκολία. Ὁ Θεὸς μαζί μὲ τὰ κουνουπιά ἔστειλε στοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν ἐφεύρεσι τῆς κουνουπιέρας. Μὲ μίαν κουνουπιέρα, πού δὲν στοιχίζει τίποτε, μεταβάλλεις τὴν πληγὴ τῶν κουνουπιῶν στὸ γλυκύτερο νανουρίσμα. Ἐγὼ πρὶν τρυπῶσθαι τὴν κουνουπιέρα μου, ἀνοίγω ὅλα τὰ παρὰθυρα ἀνάβω ὅλα τὰ φῶτα καὶ προσκαλῶ ὅλα τὰ κουνουπιά τῆς γειτονίας. Οἱ μικροὶ ψάλλται μὲ νανουρίζουν ὅλην τὴν νύκτα. Καὶ τόσο ἐσυνείθισα σ' αὐτὴ τὴν ἀπόλαυσι, πού τὸν χειμῶνα μοῦ λείπει φοβερά. Φαντάσου ὅτι ὅταν τὸν Δεκέμβριον ξεπέσῃ κανένα κουνουπι στὴν κάμαρά μου, νομίζω πὼς ξαναβλέπω παλιό μου φίλο. Καὶ τὸ ἀφίνω νὰ πῇ τὸ αἷμα μου ἀπὸ εὐγνωμοσύνη.

Ο ΜΑΘ. Ἔστω. Καταργῶ καὶ αὐτὴ τὴν πληγὴ. Ἀλλὰ ἡ ζέστη; Τί θὰ πῇτε γιὰ τὴν πληγὴ αὐτή; Νὰ ζῇ κανένας μέσα σ' ἓνα φούρνο, ὥραία διασκέδασις.

Ο Κ. ΑΣΟΦ. Μὴ βιάζεσαι. Ὅλοι οἱ ποιητὰί τραγούδησαν τίς δοσερεῖς αἰρές, τὰ μεσημερινὰ βάλασμα τοῦ μπᾶτη, τὸ βραδυὸ ἀεράκι πού μᾶς χαϊδεύει σὰ φίλὸ τὸ μέτωπο, τὰ κρυστάλλινα νερά πού βυθίζεται κανένας γιὰ νάναγεννηθῇ. Ἐ! λοιπόν. Ὅλ' αὐτὰ θὰ εἶχαν καμμίαν ἀξίαν χωρὶς τὴ ζέστη; Ἐν' ἀεράκι ποῖαν ἀξίαν θὰ εἶχε ἂν δὲν ἦταν ἰδρωμένο τὸ μέτωπό μας; Καὶ γιὰ νὰ ἔλθωμε στὰ ὑλικώτερα, ἓνα παγωτὸ θὰ μᾶς ἔδιδε ποτὲ τὴν αἰσθησι σβυσίματος πυρκαϊῆς καὶ θὰ

μᾶς μετέφερε ποτὲ στὶς κορυφὰς ἐνὸς Ὀλύμπου χωρὶς τίς φλόγες τῆς γεέννης;

Ο ΜΑΘ. Ἀρχίζω νὰ περιμένω τὰ καύματα μὲ ἀνυπομονησία. Διδάσκαλε, ἐκαταγρήσατε ὅλες τὶς πληγὰς.

Ο Κ. ΑΣΟΦ. Ὅχι νομίζω πὼς μένουν τὰ θερινὰ θέατρα.

Ο ΜΑΘ. Θὰ ἔχωμε πάλι τὴ Ζοζέττα καὶ τὴν Κυρία τοῦ Μαξιμ καὶ ὅλα τὰ ξένα φρούτα τῆς νέας ἐσοδείας. Αὐτὸ εἶναι ἀπελπιστικό.

Ο Κ. ΑΣΟΦ. Καθόλου. Εἶναι τὰ ὑγιεινότερα θεάματα. Κυττάζετε τί γίνεται στὰ θερμὰ κλίματα, στοὺς τροπικούς. Οἱ ἰθαγενεῖς, ἀπὸ ἐνστικτον, εὐρῆκαν ὅλας τὰς ἐρεθιστικὰς οὐσίας, ὅλα τὰ δριμύτερα φυτὰ, καὶ τὰ μεταχειρίζονται. Τὰ πιτέρια, τὸ γιγγίβερι, τὸ χραῖνο εἶνε ὅλα προϊόντα τῶν θερμῶν κλιμάτων καὶ τῆς προνοίας τῆς Φύσεως. Ὑβὶ morbus ibi remedium. Οἱ ὀργανισμοί, οἱ νοῦθοι ἀπὸ τὴν ζέστη, τὰ στομάχια τὰ κοιμισμένα, οἱ ἀδένες οἱ ἄτονοι, διεγείρονται, ζωογονοῦνται καὶ λειτουργοῦν καλύτερα. Τὸ ἴδιο γίνεται μὲ τὰ γαργαλιστικὰ θεάματα. Ἀνυψοῦνται καὶ αὐτὰ τὸν τόνον τῆς ζωῆς. Τὸ Πατροσυνέδριον πρέπει νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς ὅλους τοὺς καλοκαιρινούς θιάσους νὰ παίξουν ἔργα, ὅπως τὴν Ζοζέτταν.

Ο ΜΑΘ. Ὑποκύπτω στὴν πείρα σας. Καὶ εἶμαι ἀπολύτως παρηγορημένος.

Ο Κ. ΑΣΟΦ. Ὡστε πού θὰ περάσωμε τὸ καλοκαίρι μας;

Ο ΜΑΘ. Εἰς τὰς Ἀθῆνας, διδάσκαλε, εἰς τὰς Ἀθῆνας.

Π. Νβ.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ψυχάρης, «Ρόδα καὶ Μῆλα», Τόμος Δ', Ἀθήνα, Βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἑστίας, 1907. Σελ. 300.

ΚΑΘΕ φοράν πού ἐκδίδει βιβλίον ὁ κ. Ψυχάρης, θὰ εἴμεθα λοιπὸν υποχρεωμένοι καὶ ἡμεῖς νὰ φλαραροῦμεν διὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα; Ἀλλὰ πὼς νὰ γίνῃ καὶ διαφορετικὰ; Κάθε βιβλίον τοῦ κ. Ψυχάρη εἶνε καὶ νέα πρόκλησις. Δι' αὐτὸ γράφεται, δι' αὐτὸ τυπώνεται καὶ δι' αὐτὸ μοιράζεται. Ἀκόμη καὶ ὅταν τὸ ἔργον φαίνεται καθαρῶς λογοτεχνικόν, μυθιστόρημα τάχα ἢ δράμα. Θὰ ἡμπορούσε κανεὶς νάντιπᾶξῃ ὅτι αὐτὸ γίνεται πάρα πολὺ συχνά, ὅτι ὁ κ. Ψυχάρης ἐξεφούρνισε ὡς τώρα δέκα τοῦλάχιστον ὀγκώδη βιβλία—ἀπὸ τὸ «Ταξίδι» ἕως τὸν σημερινόν Δ' τόμον τῶν «Ρόδων καὶ Μήλων»,—καὶ ὅτι ἅμα ὁμίλησε κανεὶς διὰ μερικὰ, εἶνε ὡς νὰ ὁμίλησε δι' ὅλα, καὶ δι' ἐκεῖνα ἀκόμη πού θὰ ἐκδοθῶν, (προαναγγέλλοντα τοῦλάχιστον ἄλλα δέκα.) Μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἔτσι εἶνε. Διότι ὁ κ. Ψυχάρης τίποτα δὲν προσθέτει εἰς τὸ «Ταξίδι» του, καὶ, τὸ χειρότερον, τίποτα δὲν ἀφαιρεῖ. Ἐξακολουθεῖ, ἀγκαλιασμένος σφιχτὰ τὴν πολυθρόνην τῆς γλωσσικῆς ιδέας του, ἡ ὁποία καταντᾷ πλέον γλωσσικὴ πρόκλησις καὶ πλάνη, ἀπὸ τὰς πλέον ἀξιοθηρήτους, νάναμασθ' τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια, καὶ νὰ προσπαθῇ μὲ κάθε τρόπον—καὶ ὅχι πάντοτε τὸν σοφώτερον,—νὰ πείσῃ τὸν κόσμον ὅτι μόνον αὐτὸς εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἔχουν ἄδικον. Τὸ ἔργον του, μετὰ τὸ «Ταξίδι», εἶνε κυρίως ἔργον πολεμικῆς. Διαρκῶς «ἀπαντᾷ» πρὸς ἀντιθέτους. Καὶ ὁ ἀνὰ χεῖρας Δ' τόμος τῶν «Ρόδων καὶ Μήλων» ἀπὸ ἀπαντήσεις ἀποτελεῖται κυρίως. Ἀντιθετοὶ δὲ τοῦ κ. Ψυχάρη δὲν εἶνε μόνον ὁ κ. Μιστριώτης καὶ οἱ ἀδιάλλακτοι «καθαρευουσιάνοι», ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ δημοτικισταί, ὅσοι εἴτε ἀπεσιόγησαν ἀπὸ τὸν ὀλέθριον ψυχαραισμόν, εἴτε δὲν προσεχώρησαν ποτὲ. Μὲ ἄλλους λόγους, ἂν ἐξαιρέσῃ κανεὶς πέντε-δέκα ἀνθρώπους καὶ τὸν κ. Παλαμά, ὑπακούοντες κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τυφλῶς εἰς τὴν γλωσσολογικὴν καὶ τὴν ἀνέκδοτον γραμματικὴν τοῦ αἵρε-

τάρχου—ἀλλὰ κάποτε καὶ αὐτοὺς ἀκόμη ἐρίζοντας μεταξὺ των,—οἱ ἄλλοι εἶνε ἐχθροὶ καὶ πολέμοι. Τὸ δὲ περίεργον ἐκ πρώτης ὄψεως εἶνε, ὅτι τόσῳ περισσώτερον ἀντίθετοι θεωροῦνται καὶ τόσῳ λυσιπρόδεστερα πολεμοῦνται, ὅσῳ πλησιέστερα στέκονται εἰς τὸν ψυχαραισμόν. Οὕτω π. χ. οἱ ὑπὸ τοῦ κ. Ψυχάρη βαπτισθέντες «μισόγλωσσοι», οἱ ὁπαδοὶ τῆς μικτῆς ἢ τῆς ἐλευθέρως δημοτικῆς,—κατὰ τὸ ἡμῖς ψυχαραισταί,—χαρκτηρίζονται ὡς χειρότεροι καὶ ἀπὸ τοὺς «καθαρευουσιάνους». Ἐν γένει, ἐκτὸς τῶν πέντε ἢ δέκα ἀνθρώπων πού εἴπαμεν, καὶ τοῦ κ. Παλαμά, ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶνε ἐχθροὶ τῆς ιδέας. Τὰ βέλη τοῦ ἀρχηγοῦ στρέφονται διαρκῶς ἐναντίον των. Καὶ δὲν εἰμπορεῖ παρὰ νὰ θαυμάσῃ κανεὶς τὴν ἐπιμονήν, τὸ πείσιμα καὶ τὸ θάρρος ἐνὸς ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος τόσα χρόνια τώρα ἐξακολουθεῖ νὰ μάχεται καὶ νὰ τὰ βάλλῃ μὲ δολόληρον ἔθνος, μόνος αὐτός, ἢ σχεδὸν μόνος, ἐναντίον τῶν πάντων!

Τὸ θάρρος, ναί. Ἀλλ' ἔχει ἄρα γε νὰ θαυμάσῃ κανεὶς, εἰς τὴν ἀπαράδειγματίστον αὐτὴν ἱστορίαν, τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἐνὸς θάρρους, τὸ ὁποῖον καταντᾷ παθολογικόν;

Ὅταν εἰς τὸν ἥσυχον φιλολογικόν μας ὁρίζοντα ἐνεφανίσθῃ μὲ τὸ «Ταξίδι» τοῦ ὁ κ. Ψυχάρης, ἡμεθα μεταξὺ τῶν πρώτων οἱ ὁποῖοι ἐτάχθημεν παρὰ τὸ πλεονόν του. Ἡ ιδέα νάπαλλαχθῶμεν σιγὰ-σιγὰ ἀπὸ τὴν πληγὴν τῆς διγλωσσίας, ἢ μᾶλλον τῆς ἀγλωσσίας, τὴν ὁποίαν πρὶν ἀπὸ τὸν κ. Ψυχάρη, (εἰς τὸν Πρόλογον τῶν «Παρέργων» του, νεφέλωμα καὶ πυρῆνα τῆς μελέτης τοῦ «Τὰ Εἶδωλα») εἶχεν ἡδη ὑποδείξῃ ὁ Ροῦθης,—νὰ ἐφαρμόσωμεν ἐπιτέλους τὸ γλωσσικὸν κήρυγμα τοῦ μεγάλου Σολωμοῦ καὶ νὰ κάμωμεν ὥστε, μὲ τὸν καιρόν, νὰ συναντηθῇ ἡ γραπτὴ πρὸς τὴν ὁμιλουμένην γλῶσσαν δι' ἀμοιβαίας συμπλησιάσεως, ἡ ιδέα αὐτὴ μᾶς εὐρίσκειν ἐνθουσιώδεις ὑπερμάχους. Καὶ τόσον ἐνθουσιώδεις, ὥστε καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἀπεστέργαμεν ἐξ ἀρχῆς κάθε υποχώρησιν καὶ, θεωρητικῶς τοῦλάχιστον, ἐκηρυκτοῦμεθα ἐναντίον παντὸς συμβιβασμοῦ. Τότε ὁμως ὅτιρχε Ψυχάρης καὶ ὅχι ἀκόμη ψυχαραισμός. Ἀλλ' ὅταν ἀργότερα προήλθε καὶ ἡνδρώθη τὸ τέρας, ὅταν εἶδαμεν ὅτι ἡ ἰδέα, ὅπως τὴν ἐνεσάρκωνε καὶ τὴν διεχειρίζετο ὁ κ. Ψυχάρης καὶ οἱ ὀλίγοι ὁπαδοὶ του, διὰ τῆς «προαγωγῆς τοῦ συστήματος εἰς τὰς ἐσχάτας του συνεπειάς», ἦγεν ἀκριβῶς εἰς τὴν ἀντίθετον τῆς προσδοκωμένης λύσιν, ὅτι ἡ γλωσσικὴ ἀποκατάστασις ἐπεβραδύνετο, ἐδυσχεραίνετο καὶ σχεδὸν καθίστατο ἀδύνατος διὰ τοῦ ψυχαραισμοῦ,—μολονότι, καὶ ἂς σημειωθῇ καλὰ, πρὸ αὐτοῦ εἶχεν ἡδη ἀρχίσει,—ἀνεγνωρίσαμεν τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν πλάνην μας, διευτυπώσαμεν τὰς ἀντιρροήσεις μας καὶ ἐτράπημεν μίαν μέσσην ὁδόν, ἡ ὁποία μᾶς φαίνεται καὶ ἡ μόνη ὁδὸς τῆς σωτηρίας.

Εἴμεθα εὐτυχεῖς,—τὸ εἴπαμεν καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνομεν,—διότι εἰς τὴν ὁδὸν αὐτὴν βλέπομεν σήμερον τοὺς περισσώτερους ἐκ τῶν πρώτων φανατικῶν ψυχαραιστῶν. Ὀλίγοι ἀκόμη ἐπιμένουν εἰς τὴν ἄλλην. Ὁμολογοῦμεν δὲ ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοί,—ὅσοι τοῦλάχιστον ἐξ αὐτῶν εἶνε ἄνθρωποι,—ἀποτελοῦν δι' ἡμᾶς φαινόμενον δυσεξήγητον. Ἀποροῦμεν δηλαδὴ πὼς ἡ ἀντίστασις, ἡ ἐχθρότης, ἡ πανταχόθεν ἐκδηλουμένη ἀτέχθεια τοῦ ἔθνους πρὸς τὴν λεγομένην «μαλλιαρὴν» γλῶσσαν, δὲν ἐχρησίμευσεν καὶ εἰς αὐτοὺς, ὅπως ἐχρησίμευσεν εἰς ἡμᾶς, ὡς φάρος φωτίζων τὸν σκοπέλον. Ὁ κ. Ψυχάρης δὲν ζῇ ἐπιτέλους εἰς τὴν Ἑλλάδα; οὔτε ὁ κ. Παλλης, οὔτε ὁ κ. Ἐφταλιώτης. Ἀλλὰ πὼς οἱ ζῶντες ἐδῶ, μεταξύ μας, δὲν ἀντελήφθησαν τί συμβαίνει ἀκριβῶς τριγύρω των, καὶ δὲν ἐπεσώθησαν ὅτι διὰ μίαν ἄρδην ἀνατροπὴν, ὡς ἡ πρὸς στιγμὴν ὀνειροποληθεῖσα, εἶνε πλέον ἀργά, ἀδιστάτως καὶ ἀμετακλή-

τως άργά; Δέν τήν θέλει τὸ Ἔθνος, δέν εἶνε δυνατόν πλέον νά τήν θέλῃ, καί δέν θά τήν θελήσῃ ποτέ. Αὐτό βροντοφωνεῖ σήμερον ἡ γενική ἐχθρότης, ἡ ἀμεύλικτος καί ἀναντίρροτος, ἐναντίον τῶν ψυχαριστῶν. Καί ἡ ἐχθρότης αὕτη ἀποτελεῖ γεγονός, ἀποτελεῖ παράγοντα, τόν ὁποῖον πρέπει νά εἶνε κανεῖς τυφλός ἢ τρελλός διά νά μὴ λάβῃ ὑπ' ὄψει του εἰς τήν κατάστροφωσιν καί τήν λύσιν τοῦ γλωσσικοῦ μας προβλήματος. Μὴν ἀεροβατῆτε! Ὅσον δέν θέλει μαζί σας καί τὸ Ἔθνος, δέν κάνετε τίποτε. Καί ἂν τὰ πράγματα, τὰ ἱστορικά καί τὰ ψυχολογικά τῆς φυλῆς, ἀποδεικνύουν ὅτι εἶνε ἀδύνατον νά τὸ θελήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, ἰδοὺ ἡ τρέλλα καί ἰδοὺ ἡ ματαιοπονία!

Δέν θέλομεν νά ὑποθέσῃ κανεῖς ὅτι ἐντρεπόμεθα διότι μίαν φορὰν ὑπῆρξαμεν καί ἡμεῖς ψυχαρισταί. Ἀπεναντίας κανζώμεθα διά τοῦτο. Ἦτο ἀπὸ τὰ ὄνειρα τῆς νεότητός μας καί ἦτο ὥραϊον ὄνειρον! Κάθε εἰλικρινῆς ἀρεῖται νά τ' ὁμολογήσῃ: Νάποτινάζομεν τὸ βαρὺ καί καταθλιπτικὸν φορτίον τῆς ἀρχαιότητος, — νάποχωρισθῶμεν ἀμεύλικτος τὸν Ἑλληνισμόν, εἰς ὃν εἶνε πλέον νεκρὸς τύπος, καί νά ἐναγκαλισθῶμεν μὲ ἀγάπην τὴν Ῥωμιοσύνην, ἡ ὁποία κατὰ βάθος εἶνε αὕτη ἡ οὐσία τοῦ Ἑλληνισμοῦ, — νά κόψομεν ὅλας τὰς ἀλύσεις πού μᾶς συνδέουν μὲ τὸ πτώμα τοῦ Παρελθόντος καί μᾶς ἐμποδίζουν νά προχωρήσωμεν, ὅπως προχωροῦν τώρα οἱ Βούλγαροι, π. χ. — νά πλάσωμεν πρῶτα πρῶτα μίαν νέαν γλῶσσαν, καλλιεργοῦντες αὐτὴν πού πράγματι ἔχομεν χωρὶς νά τὸ ἠξεύρωμεν, — νάντικαταστήσωμεν ὅλους τοὺς ὅρους τῆς γλώσσης καί τῆς ζωῆς, ὡς καί αὐτὰ ἀκόμη τὰ ὀνόματα τῶν μνηῶν, καί νά λέγομεν Σπορῆν τὸν Νοέμβριον καί Ἀΐ-Δημητρίτην τὸν Ὀκτώβριον, — νάναστηθῶμεν ὡς νέος λαὸς καί νά δημιουργήσωμεν ἐκ τῆς ἀρχαΐζουσας αὐτῆς βαρβαρότητος, ἐπ' αὐτὸν στερεὸν θεμέλιον, ἕνα νέον, ρωμαϊκὸν πολιτισμόν, ἀναδεικνύομενοι μεγάλοι κατὰ πάντα καί ὡς Ἔθνος καί ὡς Κράτος, — ἰδοὺ τί ἀναιρευθῆμεν μίαν στιγμήν. . . Καί ἠθέλαμεν, ὡς εἶπαμεν, νάρχισομεν ἀπὸ τὴν ἀρχήν: ἀπὸ τὴν γλῶσσαν καί ἀπὸ τὴν φιλολογίαν, χρησιμοποιοῦντες τὸ ἀχρηστον ἀλλὰ πολὺτιμον ὕλικόν πού ὑπάρχει, καί ἀνασύροντες εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὴν μεγάλην ἀλλὰ περιφρονημένην τώρα, τὴν λανθάνουσαν καί θαμμένην ἐθνικὴν ζωὴν. . .

Ἰδοὺ διατὶ — τὸ ἐκηρύξαμεν ἀνέκαθεν καί τὸ λέγομεν ἀκόμη, — ὁ ψυχαρισμὸς θεωρητικῶς ἔχει μέγα δίκαιον. Ἀλλὰ καί ἰδοὺ διατὶ, ἀκριβῶς, εἰς τὴν πράξιν καθίσταται ἀδύνατος. Ζητεῖ τὸ καλλίτερον, καί προσκρούει εἰς τὸ Μοιραῖον. . .

Θά σᾶς εἶπουν: Ἡ ἀλήθεια μίαν ἡμέραν θά νικήσῃ. — Ἀλλ' ἂν καί τὸ ὅτι εἶνε πλέον ἀργά, εἶναι καί αὐτὸ μία πικρὰ καί μεγάλη ἀλήθεια;

Καί δυστυχῶς, δέν ἐπιτρέπεται ἀμφιβολία. Εἶνε ἀργά. Ἄν ἐφωτίζοντο οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Ἔθνους πρὸ διακοσίων ἢ πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν, ἴσως — καί τοῦτο μὲ μεγάλον δισταγμόν, — θά ἦτο καιρός. Σήμερον ὅμως, προσάντων μετὰ τὴν ἰδρύσιν καί τὴν ἑκατονταετῆ σχεδὸν λειτουργίαν ἐνὸς Κράτους, τὸ ὁποῖον τυπικῶς μόνον εἶνε ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὸ αἰωνόβιον Οἰκουμένικόν Πατριαρχεῖον, ἡ ὀνειροποληθεῖσα ἐπανάστασις καταντᾷ οὐτοπία. Ἀπόδειξις ἡ ἐχθρότης, περὶ τῆς ὁποίας ἐλέγαμεν εἰς τὴν ἀρχήν, καί ἡ ὁποία, διὰ τὸν προσηκόντων παρατηρητὴν, ἀποτελεῖ φαινόμενον ἀπείρως σπουδαιότερον καί πολὺπλοκιότερον ἀπὸ τὴν συνήθη καὶ εὐκολονόητον ἀντίδρασιν τῶν συντηρητικῶν στοιχείων κατὰ πάσης νέας ιδέας. Ὅχι, δέν εἶνε ἀλλή ἀντίδρασις. Εἶνε ἀπεγνωσμένος ἀγὼν ὑπάρξεως, αὐτοσυντηρησίας. Τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον διαισθάνεται ὡς ἐξ ἐνστίκτου ὅτι, ἂν ἐπικρατήσῃ ὁ ψυχαρισμὸς, αὐτὸ καταστρέφεται. Καί ἀμύνεται μὲ ὅλας του τὰς δυνάμεις. Ὅτι δὲ θά κατεστρέ-

φето, ἡ τοῦλάχιστον θά ἐξημιούτο σημαντικῶς, ἂν προήγето ἡ ψυχαρική ιδέα, εἶνε πλέον ἡ βέβαιον. Καί ἰδοὺ διατὶ:

Μερικοὶ ἄνθρωποι ὀνειροπόλησαν νάναστήσουν τὴν φυλὴν αὐτὴν εἰς Κράτος μέγα καί θαυμάσιον. Ἀλλ' ἂν ἡ φυλὴ δέν ἔχῃ πλέον ἐντὸς τῆς τὰ στοιχεῖα τόσῃ μεγάλῃς ζωῆς, ἀκμῆς καί προόδου; Ἄν δέν εἶνε πλέον ἐπιδεκτικὴ ἐνὸς νέου πολιτισμοῦ, ρωμαλέου, κατακτητικοῦ, ἀπορροφητικοῦ, ὑπερόχου ὡς ὁ ἀρχαῖος; . . Καί, καθὼς φαίνεται, δέν εἶνε. Διότι ἂν ἦτο, τὴν ἰδέαν τῶν πρώτων ὀνειροπόλων θά ἐνεστερνίζετο ἂν ὅχι ἡ πλειονοψηφία τοῦ Ἔθνους, τοῦλάχιστον μία μειονοψηφία ἰσχυρὰ καί σεβαστὴ. Καί κατὰ ἄλλοι ἀκόμη σπουδαιότερον: Ἄν τὸ Ἔθνος αὐτὸ ἦτο προσωρισμένον διὰ μεγαλουργόν ζωὴν, δέν θά ἐπερίμενε βέβαια ὡς ἀπόστολον τὸν κ. Ψυχάρην, ἐμφανιζόμενον πρὸ εἰκοσι μὲν ἐτῶν. Ἀλλὰ θά ἤκουε τοὺς προφήτας καί τοὺς ἀποστόλους, οἱ ὁποῖοι ἐνεφανίσθησαν πολὺ ἐνωρίτερα, μὲ τὴν αὐτὴν περίπου ἰδέαν, κατὰ τὸ σκοτεινὸν παρελθόν. Ὅλους αὐτοὺς τοὺς περιφρόνησε, καί τοὺς ἐμνηκίησε καί τοὺς ἐγκατέλειπεν. Ἦτο ἀργὰ καί τότε ἀκόμη! Ὁμοίως καί τώρα, τὸν κ. Ψυχάρην καί τοὺς ψυχαριστὰς τὸ Ἔθνος χαρακτηρίζει μ' ἕνα στόμα ὡς ἐχθροὺς του καί προδότας. Ἀρα δέν θέλει, καί ἄρα δέν εἶνε. Ὁ Ἑλληνισμὸς — τύπος πλέον καί εἰδωλολατρεία — ἔχει διαποτίσει ἀνιάτως τὸν ὀργανισμόν του, μέχρι τῶν βαθυτέρων του ἰνῶν. Ἐχεῖ μέσα εἰς τὸ αἷμα του πτωματίνην. Ζῇ, ἀλλὰ μόνον. Καί ζῇ ὅσον τῷ χρειάζεται, διὰ νά μὴ θέλῃ νάποθάνῃ.

Καί οὔτε πρέπει νάποθάνῃ! Ἀλλοίμονον ἂν κατεδικάζαμεν εἰς θάνατον ὅλους ὅσοι δέν εἶνε προσωρισμένοι νά μεγαλουργήσουν! Καί οἱ μικροὶ ἐπίσης ἔχουν δικαίωμα εἰς τὴν ζωὴν, καί αὐτοὶ ἐπίσης εἰμπορεῖ νά ζήσουν εὐτυχισμένοι. Ἐ, ὁ ψυχαρισμὸς δέν συντελεῖ δόλον εἰς αὐτὴν τὴν εὐτυχίαν. Ἀπεναντίας προξενεῖ κακὸν εἰς τὸν ὀργανισμόν τὸν ποτισμένον βαθέως καί ἀνιάτως ἀπὸ Ἑλληνισμόν, καί τέτοιον, ὥστε ἂν χαλαρωθῇ ἡ ἐναντίον του ἀμυνα καὶ ἐξαπλωθῇ τὸ κακὸν ἀκόμη, ὁ ὀργανισμὸς τελειώνει. . . Δέν πειράζει, λέγουν οἱ μεγαλοιδεᾶται τοῦ κ. Ψυχάρη ἔχομεν καιρόν μετὰ ἑκατόν, μετὰ διακόσια, μετὰ πεντακόσια ἔτη, — τί εἶνε οἱ αἰῶνες εἰς τὴν ζωὴν τῶν Ἑθνῶν; — θά νικήσωμεν! τότε τὸ Ἔθνος θά ἔχῃ γλῶσσαν, γραμματικὴν καί φιλολογίαν, καί τότε πάνοπλον θά χωρήσῃ πρὸς τὴν μεγάλην ζωὴν, πρὸς τὴν πρόδον.

Ναί, ἀλλ' ὅταν λέγομεν ὅτι εἶνε πλέον ἀργά, ἐννοοῦμεν ἀκριβῶς ὅτι δέν ἔχομεν καιρόν. . . Κανεῖς δέν ἔχει τὴν καλὴν διάθεσιν νά μᾶς περιμένῃ ἕως νά ἐξυπνήσωμεν. . . Ὁ ψυχαρισμὸς ἐννοεῖ νά γράφομεν σήμερον εἰς μίαν γλῶσσαν, ἡ ὁποία κινεῖ τὴν γενικὴν ἀγανάκτησιν καί τὴν ὁποίαν κανεῖς δέν ἐννοεῖ, ἡ κανεῖς δέν θέλει νά ἐννοήσῃ. Ἡ πνευματικὴ κίνησις θά περιορίζετο μετὰ πέντε-δέκα μεμνημένων. Καί ἀφώτιστον, ἀγλωσσον, ἀφιλοσόφητον, ἀνίδεον, ἀκατάρτιστον, γυμνὸν παντὸς ὅτι δίδει τὸ πνεῦμα, — καί τὸ πνεῦμα δίδει καί πλοῦτον, καί στόλον, καί στρατόν. . . — τὸ δυστυχὲς αὐτὸ Ἔθνος θά ἡλαττοῦτο ὁλονέν, ὅπως ἀπεναντίας μεγαλύνει τώρα ἡ Βουλγαρία. Καί θά κατεκτάτο καί πάλιν ὡς Κράτος, καί θά ὑπεδουλόωντο, διὸ νάρχησιν καί πάλιν κατὰ τὴν παλαιάν του συνήθειαν, νά ὀνειρεῖται μίαν ἀνάστασιν. Ἄ, κανεῖς δέν περιμένει! . .

Ἄς μὴ ζητοῦμεν τὰ μεγάλα, ὅταν εἶνε ἀκατόρθωτα. Νά ἐξασφαλίσωμεν, νά διατηρήσωμεν τὸ Ἔθνος αὐτὸ εἰς τὴν μικροῦλάν του ζωὴν, τὴν πανταχόθεν ἀπειλουμένην, καί νά τοῦ τὴν καταστήσωμεν ὅσῳ τὸ δυνατόν εὐτυχεστέραν, τιμαυτέραν, λογικωτέραν, ἰδοὺ, εἰς τοὺς δυσκόλους αὐτοὺς καιροὺς, ποῖον πρέπει νά εἶνε τὸ τολμηρὸν ὄνειρόν μας. Καί ἂν τὸ ἐπιδιώξωμεν αὐτό,

τότε — ἀλλὰ μόνον τότε, — οἱ ἀπόγονοί μας εἰμπορεῖ νά συλλάβουν καί κανένα τολμηρότερον. . .

Οἱ δημοτικισταί, οἱ χωρισμένοι ἀπὸ τὸν ψυχαρισμόν, μᾶς φαίνεται ὅτι εἶνε οἱ μόνοι πού καλλιεργοῦν τὸ ὄνειρον αὐτὸ καί συντελοῦν εἰς μίαν βελτίωσιν. Τὸ ἔργον τῶν ὁμῶς, τὸ ἀληθινὰ προοδευτικόν, τὸ παρεμποδίζουν, μὲ τὴν λυσσώδη ἀντίδρασιν πού γεννοῦν, οἱ ψυχαρισταί. Δι' αὐτὸ ὁ ψυχαρισμὸς πρέπει νά κτυπηθῇ καί νά λείψῃ. Εἶνε κατὰ ἔξω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, ἀπὸ τὴν ζωὴν, καί — ἄς τὸ εἴπωμεν καί ἡμεῖς μαζί του, — ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν. Ἀπεναντίας ἡ «μὴ γλῶσσα» τῶν συμβιβαστικῶν, τὴν ὁποίαν τόσον πολεμεῖ ἐν ὀνόματι τῆς γραμματικῆς ὁ κ. Ψυχάρης, αὕτη σήμερον εἶνε ἡ μόνη ἰδέα ἡ συμφωνοῦσα μὲ τὰ πράγματα. Καί αὕτη ἐπικρατεῖ ὁλονέν καί θά ἐπικρατήσῃ τόσον γρηγορώτερα, ὅσον γρηγορώτερα ἀπομωνοθῶν καί κατασταθῶν ἀκίνδυνοι οἱ ψυχαρισταί. Αὕτη τὴν γλῶσσαν τὸ Ἔθνος ὅλον τὴν θέλει, ἡ τοῦλάχιστον θά τὴν θελήσῃ. Διότι ἔχει μέσα τῆς Ἑλληνισμὸν καί Ῥωμιοσύνην μαζί, ὅπως τὰ ἔχει καί τὸ Ἔθνος. Εἶνε σὰρξ ἐκ τῶν σαρκῶν του, καί ψυχὴ ἐκ τῆς ψυχῆς του. Μήπως αὕτην δέν ἠθέλε, αὕτην δέν ἐδίδασκε καί ὁ Σολωμός; Ἀπὸ δύο λέξεις τῆς αὐτῆς ἐννοίας, δημοτικὰς καί τὰς δύο, ὁ μέγας ἐκεῖνος Διδάσκαλος ἐξέλεγε πάντοτε τὴν ἀρχαίαν. Ἀπεναντίας ὁ κ. Ψυχάρης ἐκλέγει τὴν νέαν. Αὐτὸ καί μόνον ἀρκεῖ διὰ νά κατανοήσωμεν τὴν ἀπέραντον ἀληθῶς διαφορὰν μετὰ τῶν δύο φαινομενικῶς συγγενῶν συστημάτων. Ὁ Σολωμὸς ὀνειρεῖτο νά φθάσωμεν εἰς μίαν γλῶσσαν διὰ τῆς συγχωρεύσεως τῶν δύο τῆς στοιχείων. Ὁ ψυχαρισμὸς ἀποκλείει ὁλοσδιόλου τὸ ἐν. Καί τοῦτο σήμερον, ἀφοῦ πλέον ἑκατονταετῆς λειτουργία ἐλευθέρου Κράτους ἐκαλλιέργησεν ἀποκλειστικῶς σχεδὸν μόνον αὐτό, μόνον τὸν Ἑλληνισμόν, ἀποπνέξασα ὅσον ἡμιόρεσε τὴν Ῥωμιοσύνην! Πού ἠκούσθη τερατωδέστερος παραλογισμός;

Τὸ Ἔθνος λοιπὸν δέν ἀποστέρει τὸν συμβιβασμόν. Εἰμπορεῖ νά μὴ προτιμᾷ ἐπισήμως ἀκόμη τὴν «μὴ γλῶσσαν» ἀπὸ τὴν ὁλοκληρῶν, ἀλλὰ τὴν ἀνέχεται. Καί αὐτὸ εἶνε τὸ πᾶν. Ἡ «μὴ γλῶσσα» θά θανατοουργήσῃ. Τὸ κράμα αὐτὸ θά καταργήσῃ σιγὰ-σιγὰ τὴν διγλωσσίαν. Καί δι' αὐτοῦ θά προαχθῇ ἡ πνευματικὴ ζωὴ, καί μαζί μὲ αὐτὴν ἡ ἐλπίς ὅτι εἰμπορεῖ τὸ Ἔθνος μας νά ζήσῃ ἀκόμη καί νά εὐτυχῇσῃ Ὁ ψυχαρισμὸς τὸ καταδικάζει διὰ παντὸς εἰς τὸ σκότος, — καί τὸ σκότος εἶνε θάνατος.

Οὔτε πρέπει νά μᾶς ἀνησυχῇ διόλου, ἡμᾶς τοὺς ὁπαδοὺς τῆς μικτῆς, τὸ σύμπτωμα τοῦ μιστριωτισμοῦ. Ὁ μιστριωτισμὸς, μὲ τοὺς σεβαστοπολεῖους ἀγῶνας καί τὰς καλοστυπεῖους Γλωσσικὰς Ἑταιρίας, εἶνε ἡ ἀναγκαῖα ἀντίδρασις κατὰ τοῦ ψυχαρισμοῦ. Ὅταν οἱ μὲν ἀρνοῦνται κάθε Ἑλληνισμόν, οἱ ἄλλοι φυσικὰ θάρρηθουν κάθε Ῥωμιοσύνην. Θά ἐκπνεύσῃ ὁ μιστριωτισμὸς, — βεβαιωθῇτε, — ὅταν θά παύσῃ νά ὀργιάζῃ καί ὁ ψυχαρισμὸς.

Αὐτὰς τὰς σκέψεις μᾶς ἐνθύμειν ἡ ἀνιὰ ἀνάγνωσις τοῦ Δ' Τόμου τοῦ κ. Ψυχάρη. Καί ἐπροτιμήσαμεν νά ἐκθέσωμεν αὐτάς, παρὰ νά ἐνδιατρίβωμεν εἰς τοὺς προλόγους καί τὰ παντοειδῆ πολεμικὰ ἢ προσηλυτιστικὰ ἄρθρα τοῦ βιβλίου, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνευρίσκομεν τὰ ἴδια πάντοτε ἐλαττώματα καί τὰ ἴδια προτερήματα τοῦ κ. Ψυχάρη, — αὐστηράν λογικὴν ἀλλ' ἐπὶ βάσεος πάντοτε λανθασμένης, — χάριν κάποτε καί εὐγλωττίαν, ἀλλὰ μικρολόγον ὡς ἐπιτοπλεῖστον καί μικροχαρῆ, — διαλεκτικὴν, κουτοπονηρίαν, χιοῦμορ, γλωσσολογικὴν σοφίαν καί ὅτι ἄλλο θέλετε, — ἀλλὰ προσπάντων γεροντικὴν φλυαρίαν, ἡ ὁποία τώρα — ὕστερα κατήντησε ἀνυπόφορος. Ἐκεῖνη ἡ ἱστορία π. χ. τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος, ἂν δέν εἶνε σωστὸν χρονολόγημα, δέν εἰξεύρομεν πλέον τί εἶνε!

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Ψυχάρης ὡς συγγραφεὺς. «Τ' ὄνειρο τοῦ Γιαννίρη». Βιβλιοκρισία ὑπὸ Γεωργ. Ἀποστολίδου. Ἀθήναι.

ΑΠΟ τὴν Κωνσταντινούπολιν μᾶς ἦλθε πρὸ πολλοῦ μία ὀλιγοσέλιδος, ἀλλὰ πολὺ οὐσιαστικὴ βιβλιοκρισία διὰ τὸ γνωστὸν μυθιστόρημα τοῦ κ. Ψυχάρη «Τ' ὄνειρο τοῦ Γιαννίρη». Συγγραφεὺς τῆς εἶνε ὁ κ. Γεώργιος Ἀποστολίδης δικηγόρος. Ὁ φιλοπαίγμων κριτικὸς δέν εἶνε ἀγνωστος εἰς τὴν νεοελληνικὴν λογογραφίαν. Αἱ ἐφημερίδες καί τὰ κατὰ καιροὺς περιοδικὰ τῆς Βασιλευούσης, καθὼς καί τὸ ἡμερολόγιον Σκόκου, ἐδημοσίευσαν καί δημοσιεύουν ὥραια λογοτεχνικὰ ἄρθρα καί μελέτας τοῦ εὐφυοῦς ἐπιστήμονος. Διότι πρὸ παντὸς ἄλλου ὁ κ. Ἀποστολίδης εἶνε εὐφρέστατος ὅσον καί πολυμαθής. Παρακολουθεῖ τὴν ἰδικὴν μας φιλολογίαν, καθὼς καί τὰς ξένας, μὲ βουλιμίαν ζηλευτὴν. Ἀλλ' ὅ,τι τὸν ξεχωρίζει ἀπὸ τοὺς βυζαντινοὺς λογογράφους, εἶνε ἡ ἀγάπη του πρὸς ὅ,τι ὥραϊον τόσον εἰς τὴν γλῶσσαν, ὅσον καί εἰς τὴν οὐσίαν. Μολονότι ζῇ εἰς τὸ Βυζάντιον, ὅπου οἱ τύποι ἔχουν φάγει πρὸ πολλοῦ τὴν οὐσίαν, μολονότι ἐχρημάτισε καί πρόεδρος τοῦ ἐκεῖ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ ὁποῖου ἔχουν ἀκουσθῇ θαυμάσια πράγματα, ἀλλὰ καί πολλὰ ἀνοήσια γλωσσικὰ, ὁ κ. Ἀποστολίδης μένει πάντοτε ὁ εὐφρέστερος λογογράφος, πού ξέρει ὅσον ὀλίγοι, τί ζητεῖ καί τί πρέπει νά θαυμάσῃ.

Ἐπειτα ὡς δικηγόρος συνειδησιμὸς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός του νά ἐξονυχίσῃ καί τὰς ἐλαχίστας τῶν λεπτομερειῶν, συλλαμβάνει τὸν συγγραφέα τοῦ «Ὀνείρου τοῦ Γιαννίρη» καί εἰς τὰ ἐλάχιστα. Δέν τοῦ ἀφίνει γλωσσικὸν ἢ αἰσθητικὸν σφάλμα πού νά μὴ τὸ σύρῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καί τὸ ἀνασκεύασῃ διὰ ζωντανῶν ἐπιχειρημάτων. Τώρα ἴσως νά μὴ συμφωνῶν καθ' ὅλοκληρίαν μὲ τὰς γενικωτέρας παρατηρήσεις τοῦ κ. Ἀποστολίδου περὶ τῆς καθόλου αἰσθητικῆς τοῦ κ. Ψυχάρη. Οἷοςδήποτε ὅμως καί ἂν διαβάσῃ τὴν μικρὰν αὐτὴν βιβλιοκρισίαν, εἶνε ἀδύνατον ν' ἀρνηθῇ ἕνα πολὺ ἰσχυρὸν bon sens εἰς τὸν συγγραφέα τῆς. Καί αὐτὸ δέν εἶνε ὀλίγον καί θά ἠρξόμην ὀλοφύγως νά τὸ εἶχαν πολλοὶ ἐκ τῶν συγχρόνων λογίων πού ποζάρουν εἰτε ὡς συγγραφεῖς, εἰτε ὡς κριτικοί.

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Τὰ μεσαιωνικὰ μνημεῖα τῆς Ζακύνθου

Η μυροβόλος νῆσος τοῦ Ἰονίου διέσωσεν ἄρωμα παλαιῶν ἀναμνήσεων. Εἰς ὅλην τὴν νῆσον σώζονται ἀκόμη διεσπαρμένα πολὺτιμα διὰ τὸν βίον κειμήλια τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων.

Ἐπιτροπὴ συνεστήθη εἰς τὴν Ζακύνθον διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ κ. Γ. Μαζαράκη, πρὸς διάσωσιν τῶν κειμηλίων τῆς νήσου. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἀπετάθη εἰς τὸ ὕπουργεῖον ζητοῦσα τὴν ἀποστολὴν ἐιδικοῦ ἐπιστήμονος πρὸς ἐξέτασιν τῶν μνημείων τῆς νήσου. Τὸ ὕπουργεῖον ἐστείλε τὸν κ. Ἀδαμαντίου.

Ὁ κ. Ἀδαμαντίου περιήλθε μετὰ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς, καὶ μάλιστα τοῦ κ. Γ. Μαζαράκη καὶ τῶν λογίων τῆς νήσου κ. κ. Σπ. Δὲ Βιάζη καὶ Λ. Ζώη ὅλα τὰ μέρη, ὅπου ἡμποροῦσε νά κρύπτονται ἄξια λόγου ἀντικείμενα χριστιανικὰ καὶ μεσαιωνικὰ καὶ ἐπισταμένως ἐξήτασε τὰ πάντα, ἵνα ὑποβάλῃ ἐκθεσιν περὶ τῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα πρέπει νά ληφθοῦν πρὸς διάσωσιν καὶ συντήρησιν τῶν ἀντικειμένων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔχουν σημασίαν ἐθνικὴν ἢ τοπικὴν.

Ἐν Ζακύνθῳ δύναται νά ἰδῇται Μουσεῖον Μεσαιωνικὸν ἄξιον λόγου. Ἡ ἀπαρχὴ μάλιστα τῆς ἐργασίας ἔγενε. Γλυπτὰ βυζαντινὰ ὑπάρχοντα εἰς χωρίον τῆς νήσου, Βουγιᾶτον καλούμενον, μετακομίσθησαν καὶ ἡσφα-

λίσθησαν προσωρινώς εις τὸ Νομαρχιακὸν κατάστημα.

Ἡ κοινωνία τῆς Ζακύνθου με ἀγάπην παρακολοῦθε καὶ βοηθεῖ τὰς ἐνεργείας αὐτάς. Ὁ δῆμος προσπαθεῖ νὰ εὕρῃ κατάλληλον οἶκημα τὸ ὁποῖον θὰ χρησιμεύσῃ ὡς τὸ Μεσαιωνικὸν Μουσεῖον τῆς Ζακύνθου.

Ὁ κ. Ἀδριαντίνος ἔκαμε δύο διαλέξεις περὶ τῶν μεσαιωνικῶν μνημείων. Τὰς διαλέξεις αὐτάς με ἐνδιαφέρον παρακολοῦθησαν ὅλοι, κυρίαι ἰδίως πολλὰ ἐστόλισαν αὐτάς διὰ τῆς παρουσίας των.

*

ΜΟΥΣΙΚΗ

Αἱ στρατιωτικαὶ μουσικαὶ

Ἡ εἰς τὸν «Παρνασσὸν» γενομένη πρὸ ἡμερῶν ὑποδοχὴ τῶν Γάλλων μᾶς ἔκαμε κατὰ θλίβερά ἀποκαλυπτήρια. Ἡ μουσικὴ τῆς φρουρᾶς σταλεῖσα ἐκεῖ, ἔπαιξε τὸν Ἑλληνικὸν καὶ τὸν Γαλλικὸν ὕμνον, ὡς καὶ τινὰ ἄλλα κοινότατα καὶ τετριμμένα τεμάχια, κατὰ τὸν πλέον ἀηδὴ τρόπον. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἡ μὲν πάντα ἤτο συν τοῖς ἄλλοις καὶ ἀποδεκτικὴν, καθότι πολλοὶ μουσικοὶ τῆς ἐλάμβανον κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν μέρος εἰς διαφόρους ὑπαθρίους μικρομουσικὰς, θέατρα, κινηματογράφους, παραγιοζήδες κ.τ.λ. Ποῖαν ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν αἱ ἐκτελέσεις ἐκεῖναι τῆς μὲν πάντας εἰς ἀνθρώπους ἐρχομένους κατευθεῖαν ἀπὸ ἑνὸς Παρισι, παραλείποντες ἡ ἀναφέρω. Ἐνα πρᾶγμα ὅμως ἤθελα νὰ ἔξενω: πῶς ὁ μουσικὸς ἐκτελεσὶς ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν κ. Θεοτόκης δὲν ἐζήτησε ποτὲ νὰ ἀκούσῃ ἑστώ καὶ μίαν μόνην ἐκτελέσειν οἰουδήποτε τεμαχίου ἀπὸ τὰς στρατιωτικὰς μουσικὰς μᾶς; Διότι εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐὰν τὴν ἤκουε, ὠρισμένως θὰ ἐλάμβανε μέτρα ὀριζικῆς ἀναδιοργανώσεως.

Ἀπὸ τίνος χρόνου αἱ δύο στρατιωτικαὶ μᾶς μουσικαὶ διέρχονται δεινὴν κρίσιν. Ἐκ τούτων ἡ μὲν μία, ἡ τοῦ Πυροβολικοῦ, θεωρεῖται ἤδη διαλελυμένη ὡς ἐκ τῶν μεγάλων αὐτῆς ἀτελειῶν. Τῆς λείπουν ὅλα σχεδὸν τὰ ἀκομπανιμένα, ὅπως λέγεται εἰς τὴν μουσικὴν ἔκφρασιν. Τῆς λείπουν δηλ. ὅλα τὰ τρομπόνια, τὰ κόρνεα, τὰ β' καὶ γ' κλαρίνα, τὸ μπάσο εἶναι σχεδὸν ἀνύπαρκτον, ἡ α' κορνέττα πότε παίζει καὶ πότε δὲν παίζει διότι ἐκτελεῖ κάποτε καὶ χροὴ ἀρχιμουσικοῦ καὶ κατὰ συνέπειαν ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω συνθήκας, ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθῇ τί εἶδους θανατικὰ ἐκτελέσεις τῶν διαφόρων ἔργων διαπραττόνται.

Ἄλλα καὶ ἡ ἄλλη μουσικὴ, ἡ τοῦ Πεζικοῦ, ἂν δὲν παρουσιάζῃ ἀκόμη τὰς ἀτελείας τῆς ἄλλης, τάχιστα θὰ τὰς παρουσιάσῃ.

Αἰτία αὐτῆς τῆς κρίσεως εἶναι ἡ ἐξῆς.

Ἡ Κυβέρνησις, χάριν οἰκονομίας ὀλίγων χιλιάδων δραχμῶν, δὲν ἐπιτρέπει πλέον τὴν ἐκουσίαν κατάταξιν εἰς τὰς στρατιωτικὰς μουσικὰς, αἱ ὁποῖα οὕτω διανεῖζονται τοὺς μουσικοὺς τῶν ἀπὸ τοὺς... κληρωτοὺς! Ἐρωτᾶται λοιπὸν καὶ ὁ ἐλαχίστην ἰδέαν ἔχων μουσικῆς, τί ἡμπορεῖ καὶ τί προσθάνει νὰ μάθῃ εἰς κληρωτὸς εἰς τὸ ὀλιγοχρόνιον αὐτὸ διάστημα τῆς θητείας του διὰ νὰ γείνῃ καλὸς μουσικός; Θεωρίαν; Ἐφαρμογὴν; Τὸ πῶς νὰ κρατήσῃ τὸ ὄργανον; Πρακτικὴν;

Τίποτε ἀπολύτως. Ἡ, καὶ ἂν συμπέσῃ νὰ εἶναι κανὲν τάλαντον, πάλιν, μόλις λήξῃ ἡ θητεία του, φεύγει καὶ ἀφίνει κενόν. Εἰς τὴν Μουσικὴν λοιπὸν ἔτυχε νὰ εἰσδύσῃ ὁ πέλενος τῆς οἰκονομίας, ἐνῶ τόσοι ἀργόμισθοι ἐκμυσοῦν ἀδίκως τὸ χρῆμα τοῦ δημοσίου;

50 χιλιάδες δραχμαὶ δαπανώμεναι ἐφ' ἅπαξ δύναται κάλλιστα νὰ μορφώσουν δύο μουσικὰς πρώτης τάξεως. Ἐκτὸς τούτου εἰς τὰς στρατ. μουσικὰς συμβαίνει ἐν ἄτοπον τὸ ὁποῖον οὐδαμοῦ ἄλλου γίνεται. Οἱ μουσικοὶ τῶν λαμβάνουν μέρος εἰς διαφόρους ἄλλας ἰδιωτικὰς ὁρχήστρας.

Αἱ ὑπαθρίοι ὁρχήστραι, τὰ θέατρα, οἱ κινηματογράφοι, αἱ παντομίμαι καὶ οἱ παραγιοζήδες προσπορίζον-

ζονται ἀπὸ τὰς στρατιωτικὰς μουσικὰς κορνέττες, κλαρίνα, τρομπόνια, μπάσα, τύμπανα κ.τ.λ. Ὅποιαν καλλιτεχνικὴν διαφθορὰν παθαίνουν τὰ ὄργανα αὐτὰ εἰς τὰ μουσικὰ ἐκεῖνα σφαγεῖα εἶναι εὐνόητον.

Πῶς εἶναι δυνατόν μουσικοὶ οἱ ὁποῖοι ξενυχτοῦν εἰς τοιαῦτα μέρη, νὰ παῖξουν τὴν ἄλλην ἡμέραν κλασικὰς ἐκτελέσεις με λεπτότητα, με αἴσθημα καὶ με φιλοκαλίαν; Μὴ δὲν ὑπάρχει ἄρα γε ἀπειρία ἄλλων πολιτικῶν μουσικῶν καὶ ἰδίᾳ Ἑταλῶν οἱ ὁποῖοι θὰ ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιοῦντο εἰς αὐτὰς τὰς μικρομουσικὰς ἀντὶ τῶν στρατιωτικῶν;

Ἄλλὰ καὶ ὑπὸ ἔποψιν προγράμματος αἱ στρατ. μουσικαὶ μᾶς εὐρίσκονται ἀκόμη εἰς τὸ 1850.

Ἀπὸ τότε ἡ Τέχνη προώδεσε καταπληκτικῶς, καὶ τῶν προσδῶν αὐτῶν αἱ μουσικαὶ μᾶς δὲν ἔχουν οὔτε ἰδέαν. Οὕτω ἐν ἔτει 1908 ἀκούονται ἀπ' αὐτὰς τακτικώτατα «Λουτσία», «Τραβιάτα», «Τζουραμέντο», «Αττίλα», «Ναμπούκο», «Σαπφώ», «Μωῦσης ἐν Αἰγύπτῳ» καὶ ἄλλα παρόμοια. Ἄλλ' ἐλησμόνησα. Ἐχει καὶ νέα ἔργα, ἀλλὰ ταῦτα εἶναι τῆς ἐλαφροτέρας παραγωγῆς καὶ ὑπάγονται εἰς τὸν κύκλον μόνον τῶν καφέ-σαντάν, ὅπως λ. γ. ἡ Περικὸλ, τὸ Τσιριμτσιμπίν, ἡ Μασίς, ἡ Τουργόνες ὡς ἐπίσης καὶ διάφορα ἄλλα μαρσάκια καὶ ἀνδρικοειδεῖς πολκίτσες, αἱ ὁποῖαι παρέχονται εἰς τὸ κοινὸν ἐν ἀφρονίᾳ. Ἐὰν δὲ κάποτε συμπέσῃ νὰ ἀκούσῃτε ὀλίγην «Τόσκα» ἢ ἄλλα τοιαῦτα σοβαρὰ ἔργα τῆς συγχρόνου μουσικῆς, σὰς καταλαμβάνει ἀμέσως ἡ ἀγανάκτησις καὶ ὁ οἶκτος, διότι οὔτε οἱ ῥυθμοὶ εἶναι ἀκριβεῖς, οὔτε χρωματισμὸς ὑπάρχει οὔτε ἡ ἐνοργάνωσις εἶναι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς *partitura originale*. Σημειωτέον ὅτι αἱ μουσικαὶ σήμερον δὲν ὑφίστανται πλέον ὑπὸ ἔλεγχον. Διότι ἀποθανόντος τοῦ ἐπιθεωρητοῦ Σάιλερ, ὥφειλε νὰ προήγεται εἰς τοιοῦτον ὁ κ. Γωσὴφ Καίσαρης, ὁ ὁποῖος ὅμως ἀγνοῶντος διὰ ποίους λόγους (δὲν τολμῶ νὰ διανοηθῶ συμφεροντολογικὸς) ἐμποδίζει ὁ ἴδιος τὴν προαγωγὴν του καὶ ἐξακολουθεῖ παραμένων διευθυντὴς τῆς μουσικῆς τῆς φρουρᾶς. Τὸ ζήτημα αὐτὸ ἤλθε κάποτε καὶ εἰς τὴν Βουλὴν καὶ ὠμίλησαν ἐπ' αὐτοῦ ὅπως ἔπρεπε οἱ κ. κ. Βουδούρης καὶ Στράτος ἀλλὰ τὰ αἰώνια καὶ συνεθισμένα «σπουδαιότερα ζητήματα» ἀπρησχόλησαν καὶ πάλιν περισσότερον ἀπὸ τὴν μουσικὴν τοὺς πατέρας τοῦ ἔθνους.

Ἐπὶ τέλους αὐτοὶ οἱ κλασικοὶ ἀρμόδιοι πρέπει νὰ ἐννοήσουν ὅτι προσφέρουν σπουδαιότητα ἐκδούλευσιν καὶ εἰς τὸν στρατὸν ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κοινωνίαν λαμβάνοντες κάποιαν φροντίδα ὑπὲρ τοῦ παρημελημένου αὐτοῦ κλάδου. Διότι εἶναι πλέον ἀναμφισβήτητον ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀφοῦ δὲν ὑπάρχουν λαϊκὰ κονσέρτα, αἱ στρατιωτικαὶ μουσικαὶ εἶναι αἱ μόναι ἱκαναὶ νὰ ἐκλαϊκίσουν τὴν μουσικὴν καὶ νὰ διαπλάσουν τὸ λαϊκὸν μουσικὸν αἶσθημα. ἕνας δὲ ἀληθινὸς καλλιτέχνης ἀρχιμουσικός δύναται νὰ κάμῃ ἀληθινὰ θαύματα. Ἄς φροντίσουν λοιπὸν διὰ τὴν διόρθωσιν αὐτοῦ τοῦ ζητήματος ὅχι τόσο τὸ κάτω-κάτω δι' ἡμᾶς τοὺς Ἑλληνας, ὅσον τοῦλάχιστον διὰ τοὺς ξένους οἱ ὁποῖοι ἐρχόμενοι ἐδῶ νὰ δύνανται νὰ ἀκούουν ἂν ὅχι κλασικὰ ἔργα ἀλλὰ τοῦλάχιστον αὐτὸν τὸν Ἑθνικὸν Ὑμνον!

Θ. Ι. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

Ἀπὸ τὴν Κερκυραν

Εἰς τὸ θέατρον τῆς Κερκύρας εἰς μίαν μουσικὴν συναυλίαν διοργανωθεῖσαν πρὸς τιμὴν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, ἐδόθησαν μέρη τινὰ ἀπὸ τὴν πρώτῃν πρᾶξιν τῆς «Ἀνδρονίκης» τοῦ γνωστοῦ Ἑλλήνος συνθέτου κ. Ἀλεξ. Γκρέκ, καὶ πρὸ πάντων τὸ μπαλέτο (ὁ χορὸς τοῦ Ζαλόγγου), θαυμασίως ἐκτελεσθέντα ὑπὸ τῆς ὁρχήστρας τὴν ὁποίαν διηύθυνεν αὐτοπροσώπως ὁ συμπαθὴς συνθέτης. Ὁ κ. Γκρέκ κατεχειροκροτήθη καὶ ἐπευφημήθη ζωηρῶς ὑπὸ τοῦ τόσο ἐπιφυλακτικοῦ

εἰς τοιαύτας ἐκδηλώσεις, ὅσον καὶ ἐκλεκτικῶς εἰς τὸ μουσικὸν γούστο Κερκυραϊκοῦ κοινοῦ. Τὰς ἐπαξίους ταύτας ἐπιδιοκησάμενος τῶν Κερκυραίων πρὸς τὸν μουσουργὸν συμπόλησεν τὸν συνεμερίσθησαν ὁ Βασιλεὺς καὶ ὁ Διάδοχος, κύπτοντες ἀπὸ τοῦ Βασιλικῶν θεωρεῖον καὶ χειροκροτοῦντες. Ὁ κ. Γκρέκ ἠγαγκάσθη νὰ ἐπαναλάβῃ δις τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μπαλέτου τὸ ὁποῖον ἰδιαιτέρως ἤρεσεν. Ἡ συναυλία αὕτη εἶχε καὶ τοῦτο τὸ εὐάρεστον ἀποτέλεσμα διὰ τὸν κ. Γκρέκ. Ὁ φιλότεχνος δῆμαρχος Κερκυραίων κ. Κόλλας, ἐνθουσιασθεὶς μετὰ τὸ μελόδραμα τοῦ κ. Γκρέκ, ὅπερ (ὡς γνωστὸν ἐπρόκειτο νὰ ἐκτελεσθῇ ἐν Ἀθήναις κατὰ τοὺς τελευταίους Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας ἀλλ' ἂντ' αὐτοῦ ἐπρωτιμύθη ὑπὸ τῆς Ὀλυμπ. Ἐπιτροπῆς ἢ ὁμοῦ) δὲν ἀνεβιβάσθη εἰσεῖτι ἐπὶ σκηνῆς, ἀπεφάσισε νὰ τὸ υἱοθετήσῃ καὶ κατὰ τὴν προσεχῇ χειμερινῇν περιόδον θέλει δοθῇ διὰ πρῶτην φορὰν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου Κερκύρας.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Καλλιτεχνικὴ Ἑταιρεία, Ζάππειον

Πόσες σκέψεις γεννᾷ μὴ ἐκθεσις καλλιτεχνικὴ καὶ ἔξω ἀκόμη ἀπὸ τὸν κύκλον τῆς τέχνης. Βλέπω τόσοις ἀγωνιστὰς πού παλαίουν νὰ φθάσουν ἕνα ὥραϊον ἰδανικόν, καὶ τοὺς θαυμάζω ἀγωνιζομένους ἀχάριστον ἀγῶνα. Καλοὶ ἢ κακοὶ, ὅλοι — ἐκτὸς ἐνὸς ἢ δύο — εἶναι μάρτυρες τῆς ιδέας. Καὶ τοὺς ἀγαπῶ ἀκόμη περισσότερον. Κανένας δὲν εἶναι ἄξιος περιφρονησεως. Καὶ ὁ ἐλάχιστος ἐργάτης τοῦ ὥραιου, προσθέτει καὶ αὐτὸς κάτι στὴν ἐποχὴν του. Ὅλοι μαζί, ἀπὸ τὸν πῶ μικρὸν τεχνίτην ἕως τὸν μεγαλύτερον, ἀποτελοῦν μίαν σκέψιν καὶ μίαν ψυχὴν, πού βαδίζει πρὸς ἕνα σκοπὸν εὐγενικόν. Γι' αὐτὸ, κάθε βῆμα τῆς Καλλιτεχνικῆς Ἑταιρείας πού θέλει νὰ παρουσιάσῃ τὸ ἔργον τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, τὸ παρακολουθῶ με ἐνδιαφέρον καὶ δέλω, εἰ δυνατόν, νὰ φθάσωμεν μονομιᾶς εἰς τὸ ζηλευτὸν σημεῖον πού καθένας ποθεῖ νὰ ἴδῃ τὴν τέχνην εἰς τὴν πατρίδα του.

Ὅμως, καὶ πέρυσι καὶ ἐφέτος παρετήρησα πολλὴν ἐπιείκειαν εἰς τὴν παραδοχὴν ἔργων. Μία ἐκθεσις πού πρόκειται νὰ δεῖξῃ εἰς τὸν κόσμον τὸ ἔργον τῶν ἑλλήνων καλλιτεχνῶν, νὰ μᾶς εἰπῇ πὺς στέκεται ἡ ἑλληνικὴ τέχνη, ἡμποροῦσε νὰ διοργανώνεται μετὰ περισσότεραν αὐστηρότητα. Ἀντὶ 200 ἔργων, ἃς ἦσαν πενήντα μόνον ἔτσι θὰ ἦτο δυνατόν καὶ ἀνετώτερα νὰ τοποθετηθοῦν. Μία ἐκθεσις διαρκῆς, καθ' ὅλον τὸ ἔτος, θὰ διευκολύνῃ πολὺ αὐτὸ πού λέγω. Αὕτη ἂς εἶναι ἕνα εἶδος πρᾶτηρίου. Ἐδῶ, εἰς τὴν Ἑτησίαν Ἐκθεσιν, ἃς δειχνομεν ὅτι ἔχομεν καλύτερον.

Ὅχι ὅτι εἰς τὴν διαρκῆ ἐκθεσιν θὰ γίνετα δεκτὸν ὅτι τύχη· ἀλλὰ θὰ χρησιμεύῃ αὕτη σὰν προπόνησις τοῦ τεχνίτου διὰ τὴν Ἑτησίαν Ἐκθεσιν. Καὶ θὰ εἶναι καὶ ἐκτεθειμένα αἱ εἰκόνες του, προσῆται εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀγοραστῶν, ὅλον τὸ ἔτος. Ἡ ἄμλλα νὰ γίνῃ κανεὶς δεκτὸς εἰς τὴν Ἑτησίαν Ἐκθεσιν, θὰ ὠφελοῦσε πολὺ τὴν τέχνην· καὶ αὐτὸ πάλιν θὰ ἔχῃ τὸν ἀντίκτυπον εἰς τὸ κοινόν, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ μείνῃ βέβαια ἀδιάφορον. Δὲν εἰσέρχομαι εἰς λεπτομερείας. Ἄς σκεφθῇ τὸ Συμβούλιον τῆς Ἑταιρείας καὶ ἃς συζητήσῃ τὸ καλύτερον μέσον πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ πού ἐπιδιώκει. Τότε καὶ ἡ κριτικὴ θὰ εἶναι κατ' ἀνάγκην πῶς αὐστηρά, χωρὶς νὰ χαρίζῃ καθ' ἡμέραν στεφάνια εἰς τὰ μέτρια ἔργα.

Μία λεπτομέρεια διὰ τὰς ἐκθέσεις μᾶς ἃς εἶναι καὶ αὕτη: ἃς τοποθετοῦνται μαζί ὅλα τὰ ἔργα κάθε ζωγράφου. Ἔτσι δὲν θὰ εἶναι κανεὶς ἀναγκασμένος νὰ τρέχῃ σὰν ἀμαρτωλὸς ἀπὸ αἰθουσῶν εἰς αἰθουσῶν, διὰ νὰ σχηματίσῃ ὀλικὴν ἐντύπωσιν ἀπὸ κάθε καλλιτέχνην. Καθετί, καὶ τὸ ἐλάχιστον, βοηθεῖ τὴν ἐπιτυχίαν μᾶς ἐκθέσεως. Καὶ αὐτὸ πού σὰς λέγω εἶναι ἀπὸ τὰ

κυριώτερα. Σήμερα ἂν παραλείπω κανένα ἔργον ἢ τεχνίτην, θὰ ἔχετε ἐσεῖς, Κύριοι, τὸ κρίμα. Ἐγὼ νίπτομαι τὰς χεῖρας καὶ γράφω τὰς ἐντυπώσεις μου ὅπως εἶδα καὶ δὲν εἶδα.

Ἀπὸ τοὺς νεωτέρους, ἕνας πού βλέπει τὴν φύσιν με μᾶτι καλλιτέχνου εἶναι καὶ ὁ κ. Μαθιόπουλος. Προσπαθεῖ πάντοτε νὰ εὕρῃ μίαν ἑμορφή φόρμα διὰ μίαν παράστασιν διακοσμητικὴν καὶ νὰ δώσῃ λεπτοὺς καὶ ἁρμονικοὺς χρωματισμοὺς. Δίπλα ὅμως εἰς στροφάς, καθ' αὐτὸ ποιητικῆς ἑμορφίας, παραδέχεται συχνά ἄλλας πού χαλοῦν τὸ δλον.

Τὸ Παρίσιον ἔχει ὥραϊα ἁρμονισμένα χρώματα. Ἄς μὴν ἀκούῃ ὁ κ. Μαθιόπουλος ἐκεῖνους πού λέγουν ὅτι τὰ χρώματα αὐτὰ δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν φύσιν. Φθάνει πού εἶναι ὥραϊα καὶ τὰ ἐνεπνεύσθη ἀπὸ αὐτὴν. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κρατῇ κανεὶς τὴν γραμματικὴν γιὰ νὰ κυττάξῃ ἕνα ἔργον. Ἐγὼ τοῦ σφίγω τὸ χέρι διὰ τὸ Παρίσιον του. Ἄν τὴν ἰδίαν αἰσθητικὴν ἐντύπωσιν τοῦ βάθους τῆς εἰκόνος μᾶς ἔδιδε καὶ τὸ γυναικεῖον σῶμα με ὅλον τὸ πρῶτον ἐπίπεδον, θὰ ἦτο ἕνα ἀριστουργηματάκι εἰς τὸ εἶδος του. Τώρα ἡ γυναικα ἐκεῖναι εἶναι σὰν μὴ θεὰ τοῦ κ. Βρουῖτου, ξένη μέσα στὸ ὥραϊον τοπίον. Νομίζεις πῶς δὲν χωροῦν καὶ τὰ δύο μαζί στὸ ἴδιον πλαίσιον.

Εἰς ἄλλα ἔργα, ὅπως τῆς Δοξ Λασκαρίδου, ἤθελα περισσότεραν παρατήρησιν καὶ μελέτην. Εἰς τοὺς Παράδες ἑμορφή ἢ ἰδέα καὶ φυσικὴ καὶ ἀφελής. Ὅμως σὰν ἀπὸ χαρτὶ καμωμένα: καὶ ἡ βάρκα καὶ οἱ ψαράδες. Δὲν προξενοῦν τὴν ἐντύπωσιν ἀληθινῶν ἀνθρώπων. Καὶ μία σιλουέττα ἀρκεῖ, διὰ νὰ παραστήσῃ μέσα στὸ μᾶτι πραγματικὴν εἰκόνα. Ὡστε κατὰ ἄλλο λείπει: ἡ ἀλήθεια. Καὶ αἱ διαστάσεις τῆς εἰκόνος πολὺ μεγάλα καὶ παραπλανοῦν τὸν θεατὴν. Ἡ ἄλλη εἰκὼν *Στὴ βρύση τοῦ χωριοῦ* ἔχει καλοὺς τόνους ἀλλ' εἶναι τόσες καλές, καὶ ἄλλες ὅχι, ζωγραφιστὲς βαλμένες ἢ μὴ κοντὰ στὴν ἄλλην, πού δὲν τὰς ἐνώνει τίποτε μεταξὺ των. Ἐκ τούτου ἔλλειψις ἐνδιαφέροντος πρὸς τὸ δλον. Καὶ τοῦτο διότι εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ θέματος ἐργάσθηκε μόνον ἡ σκέψις. Καὶ ἡ σκέψις μόνη δὲν ἀρκεῖ εἰς ἕνα ἔργον τέχνης. Τὰ *Κρυφομυλήματα τῶν δένδρων* δὲν ἔχουν αὐτὸ τὸ ἐλάττωμα. Ἡ εὐρεσις πολὺ ἐπιτυχημένη. Τὸ βουνάκι πρὸ πάντων ὥραϊα ζωγραφισμένο. Θὰ ἐρωτήσετε: Γιατί «Κρυφομυλήματα τῶν δένδρων»; Μήπως ξέρω κ' ἐγώ; Αὕτη ἡ ὑποβολὴ τοῦ τίτλου ἡμποροῦσε καὶ νὰ λείψῃ. Ἄν δὲν τὴν ἔχῃ τὸ ἔργον μέσα του, ὁ τίτλος δὲν ἔμπορεῖ νὰ τοῦ τὴν δώσῃ.

Τὴν ἔλλειψιν αὐτὴν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἐνότητος δὲν τὴν βλέπω βέβαια εἰς τὸν κ. Ε. Θωμόπουλον ὁ ὁποῖος ἐκθέτει περὶ τὰς 40 εἰκόνας καὶ σκίτσα. Μερικαί, ὀλίγαι, σὲ σταματοῦν, κινοῦν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ δειχνουν ζωγράφον πού αἰσθάνεται καὶ μελετᾷ. Δὲν βλέπει μόνον ἀνθρώπους νὰ κινοῦνται ἀλλὰ κατὰ τι βαθύτερον, χαρακτηριστικώτερον. Τὸ Ἄπὸ τὴν *ζωὴν τῶν βουνῶν* μᾶς εἶναι ἀπὸ τὰ καλὰ ἔργα τῆς Ἐκθέσεως. Τὸ σχέδιον ὅμως φεύγει κάποτε.

Ἡ τεχνολογία τοῦ κ. Θωμοπούλου ἔχει ἀρκετὴν ἐλευθερίαν, μοιλονότι κάποτε ἐνοχλεῖ. Ἡθελα νὰ ἔχω τὴν ἐντύπωσιν τῆς εἰκόνος, χωρὶς νὰ βλέπω συχνά, τόσον χυπιτὰ τὸν τρόπον μετὰ τὸν ὁποῖον προσπαθεῖ νὰ ἀποδόσῃ τὴν σκέψιν του. Ἐπιμειν ὅμως εἰς τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν παρατήρησιν πού ἐνέχει τὸ ἔργον του. Ἡ *Φθινοπωρινὴ Προῖα*, ἡ *Βενετία*, τὰ *Μαραμένα Κλίματα* εἶναι με εἰλικρινεῖαν καὶ ἁρμονικὰ ἐργασμένα. Κάποτε παραστρατεῖ εἰς τὸν χρωματισμὸν ἢ εἰς τὸ σχέδιον. Καὶ πρέπει νὰ τοῦ τὸ καταλογίσωμεν ἀφοῦ μᾶς δειχνεῖ καὶ προτερήματα ζωγραφικὰ καὶ ἀντίληψιν.

Ὁ κ. Βικᾶτος ἐκθέτει δύο παλαιὰ ἔργα του. Ἐνα πορτραῖτο *Κεφαλὴ παιδὸς* εἶναι πολὺ καλὰ πλασμένον,

μέ ελεύθερη πινελιά, τιμημένον μάλιστα και με χρυσούν βραβείον. Ο κ. Βικάντος έχει πολλά ζωγραφικά προσόντα. Σχεδιάζει πολύ καλά. Ας περιμένωμεν και άλλα έργα του να τον κρίνωμεν καλύτερα.

Είναι περίπου έπτά χρόνια που είχα ιδίη μίαν εικόνα του κ. Γερασιώτη την οποίαν ώνόμαζε *Κρίνος*. Η σημερινή του *Ανοιξίς* δέν διαφέρει πολύ. Τα πορτραίτα του είνε άπνυχα και λείπει ή αλήθεια. Είς μερικά μάλιστα, με όλην την ειλικρινή προσπάθειαν—θά ήτο άδικον να του τό άρνηθί κανείς—είναι πολύ καταφανής ή έλλειψις αυτή, είς άλλα ολιγώτερον. Ήσυχη όμως και επιμελημένη, δέν προσβάλλει τό μάτι του καθενός.

Νά ένας ζωγράφος που φαίνεται να έχη κάτι μέσα του, ό κ. Έ. Ίωαννίδης. Έργασία που κρύβει απλότητα και ευγένειαν. Με περισσότεραν και επίμονον μελέτην θά φθάση—είμαι βέβαιος—εις την όρθην αντίληψιν του σχεδίου, διότι εκεί δείχνει κάποιαν άδυναμίαν. Είς τους *Στύλους* εύρισκω πολλήν αρχιτεκτονικήν, μολονότι βλέπει κανείς ότι έπροσπάθησε να τό αποφύγη. Τό σκίτσο της *Εκκλησίας* δείχνει ιδιοφυΐαν του καλλιτέχνου. Θά τον παρώτρυνα να ακολουθήση αυτόν τον δρόμον, με την βεβαιότητα ότι θά μάς δώση καλά πράγματα. Ένθυμούμαι ένα έργον του παλαιόν, έσωτερικόν εκκλησίας, τό όποιον μου είχε άφήσει πολύ καλήν εντύπωσιν.

Ο κ. Ράλλης, ό ζωγράφος του *Δείπνου των καλοήρων* τί γίνεται; Αυτά τα δύο που έστειλε, μυρίζουν τέχνην, βιομηχανικήν. Τό ένα ολιγώτερον. Αυτό και δημοσιεύομεν. Αυτός, που ήμπορούσε να δόση πολλόν τόνον εις την *Έκθεσιν* μας, είναι σάν να μην έχη εκθέση τίποτε. Ας δείξη περισσότεραν αγάπην προς την τέχνην και είμαι πρόθυμος να γράψω ό,τι πραγματικώς αξίζει.

Παρακολουθώ μερικά χρόνια τώρα τον κ. Αλεκοριδην. Άνθρωπος συμπαθητικός, με γλυκών χαρακτήρα και μορφωμένος. Βλέπω όλοένα, πολύ σιγά όμως, κάτι να προσθέτη εις την τέχνην του. Τα χρώματα που γίνονται καθαρώτερα και δείχνουν επιμέλειαν και μελέτην.

Η τέχνη του κ. Μποκατσιάμη κατορθώνει να με άφηνη μάλλον άπαθι. Είναι κάτι, πώς να τό ειπώ; ουδέτερον. Υπό έποψιν και εκτελέσεως και εμπνεύσεως. Βλέπει τις περισσότερες φορές ό,τι βλέπουν όλοι οι άνθρωποι. Και τό ζωγραφίζει με τρόπον που δέν ήμπορεί να με έλκύση. Η *Λύσις* του εν τούτοις, ύδατογραφία, έχει κάτι πολύ καλόν: τό βάθος με τά κυπαρίσσια. Φαίνεται να τό αισθάνθηκε ό ζωγράφος και τό άπέδωκε. Άν ήμπορούσε, όπως λέγει περίου ό Δεμαίτη διά την φιλολογίαν, να ήξέυρη εκ των προτέρων κάθε καλλιτέχνης, τί πρέπει να ζωγραφίση και τί να παραλείψη. Άλλ' αυτό φαίνεται να είναι άνθρωπίνως άδύνατον. Τιμώ τον κ. Μποκατσιάμη, ό όποιος και έχει πολλές συμπαθείας εις τό κοινόν των Αθηνών. Ίσως αν ήτο αυστηρότερος προς τον έαυτον του θά μου έδιδε άφορμήν να γράψω θερμότερα. Διότι από τό όλον έργον του ήμπορεί κανείς να διαλέξη πολύ καλās εικόνας.

Τέχνη που κρύβει μέσα της και δύναμιν και αίσθημα, ή όποία άδιάκοπα κάτι ζητεί και μελετά, ακούραστη, αξία τιμής, είναι ή τέχνη της Δος Άσπριώτη. Μας έχει δώσει έως τώρα εκλεκτά δείγματα της ζωγραφικής της. Από τās τρεις εικόνας που εκθέτει έφέτος, μία, ή *Προσωπογραφία*, είναι τελείως έργασμένη. Η πηγή από την οποίαν παίρνει τά θέματά της ή ζωγράφος, είναι ως επί τό πλείστον τό πορτραίτο. Άπ' αυτό εμπνέεται τās διαφόρους συνθέσεις της. Άπλα εις την εκτέλεσιν κρύβουν πολλήν ζωήν, ώστε ή απλότης των ν' αποτελῇ

άρτιον και ενδιαφέρον έργον. Δανείζεται τά στοιχεία από την φύσιν, τά άφομοιώνει με τό θέμα της, τά προσαρμόζει προς αυτό, και ή εντύπωσις έπομένως είναι αληθινή, και τις περισσότερες φορές, όταν καλά και προσεκτικά τό μελετήση, είναι βαθειά πολύ. Η *Άγνή χαρά* ένέχει ολιγώτεραν μελέτην. Έξωτερικεύει πολύ ό,τι ήθέλησε να ζωγραφίση και άδικεί τό έργον. Έν τούτοις αί πτυχαι του φορέματος δείχνουν υπομονετικήν και λεπτήν εργασίαν. Η Δίς Άπριώτη εργάζεται με την ιδίαν ικανότητα και εις την έλαιογραφίαν και εις τό παστέλ. Χρωματισμός σταθερός, που γνωρίζει να τον ποικίλλη κατά βούλησιν, άρμονικά, και ό όποιος προξενεί ευχάριστην εντύπωσιν, μάς διαθέτει σύμφωνα με την σκέψιν και τον χαρακτήρα του μοδελου της.

Έπειτα από χρόνια ή Έκθεσις του Ζαπτείου σολίζεται έφέτος με έργα του κ. Σαββίδη. Μία μικρούτοικη εικών εις την δευτέραν αίθουσαν που παριστά διάφορα παιδάκια να παίζουν, πιασμένα γύρω από τό χέρι, μ' έλκυει γρήγορα. Χορός ψυχών παιδικών γεμίζει την εικόνα, μαγεύει τό μάτι και μεταδίδει ήδονήν ευγενικήν, με την χάριν των μορφών και την ποιήσιν των χρωμάτων, τά όποια έπλάσθησαν από χέρι που γνωρίζει τά μυστικά της τέχνης. Τέχνης εμπνευσμένης κατ' ευθειαν από την έμορφιά της ζωής. Τό έργον αυτό σε σταματά, σε κάμνει να λησμονήσης κάπως την πεζότητα ανθρώπων και πραγμάτων και σε φέρνει άνεπαίσθητως εις άτμοσφαίραν χαράς όνειρευτής. Από τό απλούστερον θέμα, που βλέπομεν κάθε στιγμήν γύρω μας, έκαμεν ό κ. Σαββίδης ένα μουσικώτατον έργον. Χωρίς να χάνεται εις ασκόπους λεπτομερείας, έδωσε εις την εικόνα του λεπτήν αισθητικήν ύπόστασιν άπλως με τό διάγραμμα των σωμάτων και τό χρώμα. Την τρολλήν αγάπην που αισθάνεται μέσα εις τό μοναδικόν θέμα της φύσεως της Άττικής και τό όνειρωδες αυτής, ό ζωγράφος χωρίς καμίαν εκζητήσιν, φυσικώτατα και δι' αυτό τεχνικώτατα, έβαλε στην μικρήν αυτή ζωγραφία.

Θέλω να συχαρώ θερμότατα τον κ. Σαββίδη διά τό έργον του αυτό. Και άκόμα διά τās άλλας του εικόνας. Μία *Σπουδή έσωτερικόν* δείχνει πολλήν τέχνην. Και αγάπην όμως. Γιατί ή αγάπη της τέχνης είναι εκείνη που δίδει τό πιο αληθινόν, τό πιο βέβαιον στοιχείον της έπιτυχίας. Με θαυμασίαν προοπτικήν, με ωραίας διαβαθμίσεις του φωτός και με τόνους άταλούς και λεπτούς μάς δίδει μοναδικήν εντύπωσιν τέχνης μελετημένης, σοφής, ή όποία γνωρίζει που βαδίζει.

Νά, ένας καλλιτέχνης, που όφειλει τό Πολυτεχνείον μας να τον καλέση να διδάξη τους Έλληνες σπουδαστάς. Είς την ήσυχην όμιλίαν του κρύβεται άκριβής και μετρομένη γνώσις των πραγμάτων και ψυχή βαθειά αισθανόμενη. Χαρακτήρ ήρεμος, ευγενικός, κατά βάθος και όχι έξωτερικώς μόνον. Πρό μηνών διαμένων εις τās Αθήνας μελετά με αγάπην τό ελληνικόν φώς έπειτα από την θολήν άτμόσφαιραν του Μονάχου όπου έσπούδασε και έζησε χρόνια τώρα.

Άκόμη ένας ζωγράφος που κινεί τό ενδιαφέρον μου είναι ό κ. Τσιριγώτης. Γνωρίζω τον Κερκυραϊόν καλλιτέχνην από διάφορα έργα του αϊγυπτιακά, όπου πιστά ζωγραφίζει την χαρακτηριστικήν ζωήν του Καΐρου και από την *Έρημόν* του, δημοσιευμένην εις τά «Παναθήναια», ή όποία ένέχει τήσιν ζωήν έσωτερικήν. Αυτήν την διπλήν του ύπόστασιν μάς δείχνουν τά έργα που έστειλεν έφέτος εις τό Ζάπτειον. Τά *Κεράσια* του αληθινά, όλοζώντανα, χυμένα όμως πολύ αφελώς και χωρίς να μάς δίδουν άλλην εντύπωσιν παρά την εικόνα της αληθείας. Ίσως κάποια επιτήδεσις, ή εκζητήσις, χωρίς να ήναι καταφανής εις τον θεατήν θά έδιδε και κάποιαν αισθητικήν ευχαρίστησιν. Αί

όχθαι του Νείλου μάς άποκαλύπτουν τά φανταστικά χρώματα του αϊγυπτιακού φωτός να παίζουν τό ωραϊόν και χαριτωμένο παιγνίδι των επάνω στα ήσυχά νερά του ποταμού. Τά έργα του κ. Τσιριγώτη είναι από τά καλά έργα της έφετεινής εκθέσεως και τό όνομά του είναι πάντοτε ένας παράγων έπιτυχίας.

Από την γλυπτικήν αί εντυπώσεις μου είναι ολίγον ταλαντατευόμεναι. Ο κ. Θωμάς Θωμόπουλος, διά τον όποιον συχνά εργωνώμεν εις τά «Παναθήναια» εξακολουθεί να συγκεντρώνη τό περισσότερον ενδιαφέρον, ιδίως με την προτομήν του *Η μητέρα του Καμύση*. Ο κ. Θωμόπουλος είναι ακούραστος. Εκθέτει διάφορα άλλα έργα του. Παντού μία ευγενική όρμη προς ένα ωραϊόν σκοπόν.

Ο Διάβολος της κυρίας Έλ. Γεωργαντά έχη πολλήν χάριν. Ωραία ή εύρεσις. Κάτι άλλο άκόμη, που θά τό έκαμεν περισσότερον καλλιτέχνημα, θά ήμπορέση ίσως να τό δώση ή καλλιτέχνης άργότερα. Νομίζω είναι ή πρώτη φορά που εκθέτει.

Ο κ. Λύτρας εις ένα μετάλιον μάς δείχνει λεπτήν και ευελπιν εργασίαν.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΕΙΣ τό Παρίσι άπέθανε τελευταίως ό Κωνσταντίνος Έένος. Ο άποθανών λόγιος και δημοσιογράφος ήτο μία από τās γνωστότερας και πλέον συμπαθείς Αθηναϊκάς φησιολογίας, τώσον εις τον πολιτικόν, όσον και εις τον φιλολογικόν κόσμον. Της παλαιότερας εποχής λόγιος, ότε άκόμη ή φιλολογία μας δέν είχε λάβη την σημερινήν της πρόδον, πολύ ένωρίς ενεφανίσθη εις τον φιλολογικόν όρίζοντα σκορπίζων δεξιά και άριστερά εις περιοδικά και εφημερίδας διηγήματα και άρθρα, των όποιων τό παιγνιώδες ύφος πολλάκις ήχημαλώτιζε τον άναγνώστην.

Άνεξάρτητος οικονομικώς εύρισκε τον καιρόν να βυθίζεται εις τās προσφιλείς του φιλολογικάς μελέτας καθώς και εις τό θέατρον εις τό όποιον προσέφερε και αυτός ό,τι ήδύνατο χαμογελών πάντοτε διά τās έπιτυχίας ή άποτυχίας του και καλλιεργών με την αυτήν ήπιον επιμονήν τό καλλιτεχνικόν του όνειρον, που αν δέν ύπηρεσε πολύ μεγάλον ήτο όμως τώσον ωραϊόν και γλυκό.

Ευγενικός τους τρόπους και με την ψυχην πλημυρισμένην από αγάθότητα είχε μίαν άρρητον γλυκύτητα εις την συνομιλίαν, διηγούμενος ως έπιτοπλείστον παλαιότερας άναμνήσεις. Και εις τās στιγμάς του αυτός ήτο πραγματικώς ένα μεγάλο παιδί που άρέσκεται να διηγείται φιλολογικά έπεισοδιάκια που τόσο τέρπον τον άκροατήν.

Κάτω όμως από τās ήρέμους διηγήσεις του εφάινετο ό πολυδιαβασμένος άνθρωπος. Τās προόδους των ξένων φιλολογίων τās παρηκολούθει με πολύ ενδιαφέρον. Ήτο μάλιστα ξετρελαμένος με την Ίσπανικήν φιλολογίαν περί της όποίας έδημοσίευσε μακράν μελέτην Ισπανιστί την οποίαν έβράβευσε διά χρυσού μεταλλίου ή Ακαδημία της Μαδρίτης και που εφύλαττεν ως κόρην όφθαλμοί.

Διδάτωρ της νομικής, χωρίς να μετέλθη τον δικηγόρον ποτέ, και πολιτειολόγος ανεμίχθη επί τινα χρόνον και εις την πολιτικήν από την οποίαν άπεσούρη όταν εξαφνα εύρέθη σχεδόν οικονομικώς κατεστραμένος. Βαρυνθείς τότε τās Αθήνας εις τās όποιās δέν ήδύνατο να ζήση διαπαντός με την συνήθη άποχερίαν του, άπορρίψας τās προτάσεις των διαφόρων φίλων του εις την πολιτικήν οι όποιοι του είχαν προσφέρει θέσιν νομάρχου, έπηρε την γυναικούλα του, μίαν

εύφρεστάτην και καλοκάγαθον κυρίαν και με την θλίψιν εις την ψυχην μετέβη εις τό Παρίσι, όπόθεν έστειλεν εις τό «Σκρίπ» ενδιαφερούσας άναποκρίσεις.

Τά τελευταία αυτά χρόνια ό Κωνστ. Έένος κατεγίγето και εις την συγγραφην όγκώδους έργου που θά έφερε την έπιγραφην «Ίστορία της Ίσπανικής φιλολογίας» και τό όποιον ίσως να έμεινεν ήμιτελές, όπως έμεινεν άπραγματοποίητον τό όνειρόν του του να έπανιδη τās προσφιλείς του Αθήνας διά τās όποιās ήσθάνετο τήσιν νοσταλγίαν.

Z.

ΠΡΟΧΘΕΣ έγενε ή πρό πολλού μελετωμένη άνακομιδή των όστων του μεγάλου εθνικού ευεργέτου Γεωργίου Άβέρωφ. Αί Αθήναι από του άνωτάτου άρχοντός των μέχρι του τελευταίου πολίτου παρηκολούθησαν την σεμνήν τελετήν, όχι από περιέργειαν ως συνήθως συμβαίνει εις τοιούτου είδους περιστάσεις άλλ' από μίαν ειλικρινή εκτίμησιν προς τον δημιουργόν ωραίων έργων.

Ο Γεώργιος Άβέρωφ διά τον ελληνικόν λαόν ήτο ως ένας μεγάλος ποιητής ή πολιτικός. Έκαλλιέργησε και αυτός με την αυτήν έντασιν της ψυχής του τό αγαθόν όπως οι ποιηται τό ωραϊόν ένισχύοντες τά όνειρα των λαών τά όποια έρχονται να πραγματοποιήσουν βραδύτερον οι μεγάλοι πολιτικοί.

Φτωχό παιδάκι από τό Μέτσοβον, όπως οι περισσότεροι σχεδόν των Ήπειρωτών έφυγε και αυτός από την πατρίδα του διά να βυθισθί μέσα εις την βιοπάλην. Η τύχη φαίνεται, ότι τον συνεπάθησεν. Είδεν ότι ό προστατευόμενός της είχε την ευμορφία εκείνη της ψυχής που λέγεται άντοχή εις τον άγώνα της ζωής, και από τον όποιον εξέλθε θριαμβευτής. Ο πρώτος θρίαμβος έφερε τους λοιπούς. Δέν του έφερον ίσως την παιδείαν, αλλά ή πείρα του έδωκε την αντίληψιν των αναγκών της φυλής του και έστράφη προς την ευποίαν.

Τό τί προσέφερε εις τον βωμόν του αγαθοῦ, τό πανελληνιον τό γνωρίζει. Έθυσε και αυτός εις τό όνειρον με τον χρυσόν όπως άλλοι θυούν με τό πνεῦμα των, και έκαμεν ό,τι έχει ύπερτατον καθήκον να κάμνη κάθε πολίτης Έλλην που έχει επίγνωσιν της άποστολής του.

Δι' αυτόν τον λόγον αί Αθήναι προχθές παρηκολούθουν σιωπηλαί την άνακομιδήν των όστων ενός αληθινοῦ Έλληνος, ενός μεγάλου και βουβού ποιητοῦ, ενός ήρέμου ιερέως του αγαθοῦ.

Z.

ΜΑΣ γράφουν από τό Κάϊρον ότι εις τό εκεί θέατρον της Έσβεζίας ό θίασος του κ. Κωνσταν. Σαγιώρ έδωκεν εις την τιμητικήν του διασάρχου του τον «Μπρισαντώ» έργον του Γάλλου άκαδημαϊκού Κλαρετύ γραφέν επίτηδες διά τον έταίρον της Γαλλικής Κομφιδίας Φερωντύ.

Ο Μπρισαντώ τον όποιον ύπεδύθη ό κ. Σαγιώρ είνε ένα από τά δυσκολώτερα έργα του συγχρόνου Γαλλικού θεάτρον. Από την πρώτην πράξιν μέχρι της τελευταίας περιγράφει μετά πολλής δυνάμεως τά θεατρικά παρασκήνια και αρχίζει ως κομφιδία διά να καταλήξη εις ένα από τά σαρακινώτερα δράματα της θεατρικής ζωής. Είνε ή μελέτη και ή σύγκρισις της παλαιάς και της νέας ύποκριτικής τέχνης εντός της όποιās συγκρούονται ή παλαιά σχολή των ρομαντικών με τās υπερβολάς και τά μεγάλα λόγια, με την νέαν ή όποία επιζητεί πανταχού την φυσικότητα και την αληθή αναπαράστασιν της πραγματικής ζωής.

Τό έργον αυτό καθ' έαυτό δέν είνε διά τον πολλόν κόσμον διότι προϋποθέτει ένα κοινόν άνεπτυγμένον που να έχη έστω και άμυδράν αντίληψιν της τέχνης. Αυτό όμως δέν ήμποδισε τον κ. Σαγιώρ να ύποδυθί τελείως τό πρόσωπον του «Μπρισαντώ» και να κάμη εις τους εκλεκτοτέρους εκ των θεατών τον την ευχαρίστον εκκληξιν ότι ένας αληθινός καλλιτέχνης δύνα-

ται νὰ μεταμορφώσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπὸ ἰσχυρὸν κωμικὸν εἰς ἰσχυρότατον τραγικόν. Τὸ ἀτύχημα ἦτο ὅτι τὸ κοινὸν μὴ ἀντιλαμβανόμενον τὰς ψυχολογικὰς μεταπτώσεις τοῦ καλλιτέχνη ἐχειροκροῖται καὶ ἐγγέλα ἐκεῖ ὅπου ἔπρεπε ν' ἀκροῖται μετὰ εὐλαβείας καὶ σιωπῆς.

Ο κ. Παπαντωνίου γράφει εἰς τὸ «Ἐμπρὸς» ἀπὸ τοῦ Παρισι: Τὰ ὀκτὼ δέκατα τῶν γυναικῶν εἰς τὸ Παρίσι βάφονται. Γυναῖκα, ἡ ὁποία δὲν εἶνε βαμμένη, θεωρεῖται ἀσχημὴ. Αἱ γυναῖκες συνήθως ἔχουν τὰ βαφικὰ εἶδη στὴν τσέπη των, καὶ τελειοποιοῦν τὸ βάψιμό των εἰς τὸ καφενεῖον, ἐνώπιον τοῦ κόσμου. Χεῖλη γυναικὸς ἀβαφα εἶνε ἀδύνατον νὰ ἰδῇς. Μάτια ἐπίσης. Αἱ γυναῖκες τῆς καλλιτέρας τάξεως βάφονται μὲ τέχνην τόσο λεπτήν, ὥστε θὰ ἔλεγεσ ὅτι τὸ χρῶμα ποῦ ἔχουν εἶνε φυσικόν, ἐὰν δὲν ἦσο βέβαιος ὅτι βάφονται. Ἡ γυναῖκα, ἡ ὁποία δὲν εἶνε βαμμένη ντρέπεται νὰ μῆτῃ εἰς καφενεῖον.

Ἡ κόμμιωσις τῶν Παρισινῶν γυναικῶν εἶνε ποίημα τέχνης καὶ ὁμορφίης. Ἀλλὰ καὶ αὕτη εἶνε ψευτικὴ. Οὐδέποτε Παρισινὴ θεωρεῖται καλῶς χτενισμένη, ἐὰν δὲν ἔχη προσθέσει μαλλιά ξένα εἰς τὰ δικά της. Μόνον μὲ πολλὰ μαλλιά, κατὰ τὴν ἀντίληψίν των, ἡμπορεῖ ν' ἀναδειχθῇ τὸ κεφάλι καὶ νὰ σταθῇ τὸ κατέλλο.

Ἐνας ἱατρός καὶ λόγιος ὁ ὁποῖος ἔκαμε διέλεξιν εἰς κάποιον σαλόνι, εἶπε πρὸς τὰς κυρίας:

«Ἐάν ἡξεύρετε ἀπὸ ποῦ προέρχονται αὐτὰ τὰ ξένα μαλλιά ποῦ φορεῖτε, θὰ ἐσχηκόνοντο ἐκ φρίκης αἱ ὀλίγαι τρίχες ποῦ εἶνε ἰδικαί σας...»

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Εἰς τὴν Γερμανίαν ἐτέθη εἰς τοὺς διαφόρους κριτικούς καὶ συγγραφεῖς τὸ ἐρώτημα «ἂν τὸ θέατρον εἶνε μέσον ἐκπολιτισμοῦ τῶν λαῶν». Πλείστοι συγγραφεῖς ἀπήντησαν διαφοροτρόπως ἀλλ' ὅλοι ἐκφράζονται εὐνοϊκῶς ὑπὲρ τοῦ θεάτρου.

Ἀληθὴς θησαυρὸς εἶνε αἱ ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ τοῦ Μπετόβεν αἱ δημοσιευθεῖσαι τελευταίως. Ὅλαι ἀπευθύνονται πρὸς τὸν ἀνεμὸν τοῦ τοῦ ὁποῖου ἡ ἀγνωμοσύνη δὲν περιγράφεται καὶ ὅστις εἶχε γίνῃ ἀφορμὴ μεγάλων θλίψεων εἰς τὸν διάσημον μουσουργόν.

Ἡ διεθνὴς γλῶσσα «Ἐσπεράντο» κατὰ τὰ φαινόμενα ἀρχίζει νὰ κάμῃ πολλὰς προόδους. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν οἱ σοσιαλισταὶ δημοσιεύουν πλείστα ἄρθρα εἰς τὸ γλωσσικὸν αὐτὸ ἰδίωμα, τὸ ὁποῖον ἐπιθυμοῦν νὰ καταστήσουν γλῶσσαν τῆς διεθνούς δημοκρατίας τῶν ἐργατῶν.

Ἡ «Νέα Ἐπιθεώρησις» τοῦ Βερολίνου δημοσιεύει ἀνεκδότους ἐπιστολάς τοῦ ποιητοῦ Γεωργίου Χέρβεργ, ὅστις γεννηθεὶς τὸ 1817 εἰς τὴν Βυρτεμβέργην εἶχεν ἀποσυρθῇ ἀπὸ τοῦ 1851 εἰς τὴν Ζυρίχην μακρὰν πάσης πολιτικῆς κινήσεως βυθισμένος εἰς τὰς μελέτας του. Ὁ μουσικὸς Δίστ ὅστις τὸν εἶχε στενῶτα γνωρίσει τὸν ἀπεκάλει, ὡς ἐκ τῶν πολλῶν του γνώσεων, Φόουστ.

Εἰς τὴν Κοπεγχάγην ἀπέθανε τελευταίως ὁ πρεσβύτερος τῶν Δανῶν ποιητῶν Χόλζετ Δράχμαν τοῦ ὁποῖου τὸ ποιητικὸν ἔργον ἦτο τόσο ποικίλον καὶ πλούσιον.

Αἱ τελευταίως ἀνακαλυφθεῖσαι κωμωδία τοῦ Μενάνδρου θὰ συμπεριληφθῶν εἰς τὰ προγράμματα τῶν ἀνωτέρων σπουδῶν καθ' ὅλα τὰ Γερμανικὰ Πανεπιστήμια.

Εἰς τὸ Κάϊρον συνεστήθη καλλιτεχνικὸς σύνδεσμος μὲ πρόεδρον τὸν κ. Ῥαγκαβάν, γεν. γραμματέα τὸν κ. Ν. Καραβίαν καὶ μέλη τοῦ διοικητικοῦ Συμβουλίου κ. κ. Θάλειαν Φλωρᾶ - Καραβία, Περιζελή Τσιρινιώτην,

Θεοφ. Δημητρίου Ξωγράφου, Νικολ. Χατζηπέτρον δικηγόρον, Δημ. Καλλιμάχον καὶ Ἀριστ. Ἰερωνυμίδην

Τὴν 20 Ἀπριλίου ἔγειναν εἰς τὸ ἀνάκτορον Τσαρσκιος - Τσέλο τῆς Πετροπόλεως οἱ γάμοι τῆς Μ. Δουκίσσης Μαρίας Παυλόβνας, κόρης τῆς πριγκίπισσης τῆς Ἑλλάδος Ἀλεξάνδρας, μὲ τὸν πρίγκηπα Γουλιέλμον τῆς Σουηδίας.

Ἡ ἰδέα τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν κερδίζει ὀλοὲν ἔδαφος. Καὶ ὁμοῦ εἰς τὴν γερμανικὴν Βουλὴν ὅπου ἐπρόκειτο νὰ ὑποβληθῇ σχετικὸν νομοσχέδιον, ἐπρόβλεπετο τόση ἀντίδρασις ὥστε ἠναγκάσθησαν νὰ τὸ ἀναβάλουν. Διετάχθησαν ὁμοῦ αἱ ἀρχαὶ νὰ δίδουν τοιαύτας ἀδείας ὅταν ζητοῦνται.

Ὁ Κάιζερ ἀνεχώρησε ἀπὸ τὴν Κέρκυραν διὰ τὴν Λευκάδα καὶ τὴν Ἰθάκην καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὴν Πόλιν.

Ἀπέθανε ὁ στρατηγὸς Τύρ, ὁ ὁποῖος εἶχε ἐπιχειρήσει τὴν τομὴν τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, χωρὶς νὰ ἡμπορέσῃ νὰ τὴν περατώσῃ.

Εἰς τὸ Μόντε-Κάρλο ἔγινε πρὸ ἡμερῶν μία μεγάλη συναυλία, τῆς ὁποίας τὸ πρόγραμμα περιελάμβανε ἀποκλειστικῶς μέρη ἐκ τοῦ μελοδράματος ἡ «Δόγισσα» τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φιλοτέχνη ὁμογενοῦς κ. Ν. Συναδινού. Ἡ κριτικὴ καὶ τὸ μουσικώτατον ἀκροατήτιον ἔκρινε τὸ ἔργον τοῦ κ. Συναδινού εὐμενέστατα.

Κατὰ μίαν δημοσιευθεῖσαν ἐν Ἀμερικῇ στατιστικῇ, εἰς τὰ δύο μεγάλα μελοδραματικὰ θεάτρα τῆς Νέας Ὑόρκης ἐδόθησαν 256 παραστάσεις. Ἐκ τῶν παρασταθέντων μελοδραμάτων 145 ἦσαν ἰταλικά (ἐκ τούτων 52 τοῦ Βέρδη καὶ 23 τοῦ Πουτσίνι), 71 γαλλικά καὶ 40 μόνον γερμανικά. Κατὰ τὴν λήξασαν ἐφτεμερινὴν χειμερινὴν περίοδον τὰ βαγνέρεα ἔργα παρημελήθησαν περισσότερον ἀπὸ ἄλλοτε.

Ὁ Καρούζο διὰ 56 παραστάσεις εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἐπληρώθη 56,000 δολλάρια. Δηλαδή 1000 δολλάρια καθ' ἑσπέραν.

Ἡ «Μελέτη» — Ἀπρίλιος — δημοσιεύει ἐν συνεχείᾳ τὸν «Ὀδηγὸν τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης» τοῦ Φουρτβαϊγ-γλερ, μεταφρασμένου ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Σωτηριάδου. Ἐπίσης χαρακτηρισμὸν τοῦ Παλαδιασμοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Κακλαμάνου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κον Ν. Σ. Σμύρνην — Κάτι καλὸν κρύβει τὸ ποίημά σας ἀτελὸς ὁμοῦ ἐκφρασμένον. Σὰν νὰ ἔμεινε ἡ εἰκὼν στὴ μέση. Ἐλπίζομεν νὰ μᾶς στείλετε τίποτε καλύτερον ἄλλην φορὰν.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Πνευματικὴ Ἰδιοφυΐα ὑπὸ Ἀριστοτέλους Κουρτίδη (Ἀπόσπασμα «Ψυχιατρικῆς καὶ Νευρολογικῆς Ἐπιθεωρήσεως»). Ἀθήνα.

Galathia drame en 2 actes d'après Vassiliadis, par A. Madra. Paris Sansot, fr. 2.

Dunkelheiten Novellen von Max Hochdorf. Berlin.

ΖΗΤΕΙΤΑΙ τὸ διπλὸν τεῦχος τῶν «Παναθηναίων» Ἰουλίου 1907. Ὅποιος θέλει ἂς μᾶς γράψῃ εἰς ποῖαν τμήν τὸ παραχωρεῖ.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: Ἐν Λονδίῳ (22 Fenchurch street), Ἀλεξανδρεία, Καῖρῳ, Χαρτοῦμ (Σουδάν), Κωνσταντινουπόλει (Γαλατᾶ καὶ Σταμπούλ), Σμύρνη, Θεσσαλονίκη, Καβάλλα, Πειραιεῖ, Πάτραις, Βόλῳ, Σύρῳ, Καλάμαις, Χανίοις, Ἡρακλείῳ, Ρεθύμνῳ (Κρήτης).

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 31^{ΗΣ} ΜΑΡΤΙΟΥ 1908

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Ταμείον καὶ Ἐθνικὴ Τράπεζα	Δρ.	8,614,321.58
Διαθέσιμα παρὰ ταῖς ἐν Ἑνδρῳπῃ Τρ. εἰς χρ.	»	4,519,520.57
Χρυσὸς καὶ Συνάλλαγμα εἰς χρυσόν.	»	3,038,189.99
Προεξοφλήσεις Κεντρικοῦ καὶ Ὑποκαταστημάτων	»	13,311,924.87
Λ/σμοὶ τρέχοντες εἰς χρυσόν καὶ δραχμὰς		
ἐπὶ ἐνεχρῶν χρεωγράφων	»	59,352,565.47
ἐπὶ ἐμπορ. καὶ ἄλλων ἐγγυήσεων	»	21,213,669.06
ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτων	»	9,695,831.55
Δάνεια ἐπὶ ἐνεχρῶν χρεωγράφων	»	2,720,159.33
Προσωρινοὶ τρέχοντες λ/σμοὶ εἰς χρυσόν καὶ δραχμὰς	»	11,930,989.97
Χρεώγραφα καὶ τοκομερίδια εἰς χρυσόν καὶ δραχμὰς	»	13,235,148.95
Ὁμολογίαι Ἐθνικῶν Δανείων καὶ Δάνεια εἰς Δήμους, λιμένας καὶ λοιπὰ Νομικὰ πρόσωπα	»	7,034,908.50
Καταστήματα καὶ κτήματα	»	2,396,035.—
Ἐξόδα ἐγκαταστάσεως Κεντρικοῦ καὶ Ὑποκαταστημάτων	»	712,496.51
Ὑποκαταστήματα καὶ διάφορα	»	2,001,057.60
	Δρ.	159,776,818.95

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Ἑταιρικόν	Δρ.	40,000,000.—
Ἀποθεματικὸν τακτικόν	»	8,915,000.—
» ἔκτακτον	»	500,000.—
Ὁμολογίαι φρ. χρ. 2 1/2 ἑκατ. ἐξοφλητέαι τῇ 1η Ἰουλίου 1924	»	2,750,000.—
Καταθέσεις εἰς χρυσόν καὶ δραχμὰς	Δρ.	74,417,520.65
Ταμειυτήριον	»	5,442,425.40
Ταμείον συντάξεων ὑπαλλήλων	»	395,853.35
Ἐξωτερικοὶ λ/σμοὶ εἰς χρυσόν	»	25,347,446.23
Ἐπιταγαὶ πληρωτέαι	»	1,323,592.11
Γραμμάτια εισπραχθέντα εἰς χρυσόν καὶ δραχμὰς	»	457,291.21
Μερίσματα πληρωτέα	»	227,690.—
	Δρ.	159,776,818.95

Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς

Z. K. ΜΑΤΣΑΣ

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου

Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ Προεξοφλήσεις, Εἰσπράξεις γραμματίων, Προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, Ἀνοίγει τρέχοντες λ/σμοὺς ἡγγυημένους καὶ ἐν γένει ἀναδέχεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης τραπεδικαιωμάτων, Ἐνοικιάζει χρηματοκιβώτια εἰς ἰδιώτας, Δέχεται καταθέσεις χρημάτων εἰς χρυσόν καὶ τραπεζογραμμάτια πληρώνουσα τόκον:

3	%	εἰς πρώτην ζήτησιν
3 1/2	%	διὰ καταθέσεις ἔξ μηνῶν
4	%	» » ἐνὸς ἔτους
5	%	» » δύο ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα

Διὰ τὰς εἰς τὸ Ταμειυτήριον τῆς, λειτουργοῦν καθ' ἐκάστην, καταθέσεις ὡς καὶ διὰ τὰς χάριν ἀγαθοεργῶν σκοπῶν, πληρῶναι τόκον 4 1/2%.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ 31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1908

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ		31 Μαρτίου 1908	29 Φεβρουαρίου 1908
Ταμείον	εις μεταλλικόν	Δρ. 3,033,468	48 3,151,346
	» τραπεζικά γραμμάτια Ἰονικῆς Τραπεζῆς	322,375	— 375,305
	» κερματικά γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα	1,073,836	— 1,596,444
Ἐξωτερικοὶ λογαριασμοὶ	Ἀντίτιμον μεταλλικοῦ Τραπεζῆς εἰς τὸ ἔξωτερον	45,099,580	92 41,580,892
	Προῖόν ἐκδοθέντος Ἐθνικοῦ δανείου εἰς χρυσόν	—	—
	Ἑλληνικῶν Σιδηροδρόμων 4 ο/ο τοῦ 1902	4,548,170	83 5,532,313
Δάνειον πρὸς τὴν Ἑλλ. Κυβέρνησιν ἐπ' ἀναγκ. κυκλ. τραπ. γραμματίων		63,778,575	42 63,778,575
	διδραχμίων καὶ μονοδραχμίων	10,500,000	— 10,500,000
Ὁμολογίαι Ἐθνικῶν δανείων	Εἰς χρυσόν Δρ. 24,709,175.—	59,019,375	— 52,699,375
	τραπ. γραμ. 34,310,200.—	—	—
Ἐθνικὸν «Γεωργικὸν Θεσσαλικόν» δάνειον		—	1,524,857 93
Προεξοφλήσεις		25,304,603	30 24,859,715 49
Καθυστερήσεις προεξοφλήσεων		2,948,085	03 2,852,625 68
Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λογαριαμοὶ ἐπ' ἐνεχύρῳ χρηματογράφων		16,052,237	80 16,089,661 10
Δάνεια ἐπ' ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων		6,002,852	52 7,956,192 36
Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ ὑποθήκῃ		67,623,227	06 67,959,070 27
Δάνεια εἰς δήμευ. λιμένας καὶ λοιπὰ νομικὰ πρόσωπα		43,649,242	44 46,652,934 79
Χορηγήσεις εἰς γεωργοκτηματίας		15,121,962	35 14,483,252 05
Καθυστερήσεις χορηγήσεων εἰς γεωργοκτηματίας		4,626,097	19 4,543,035 02
Μετοχαὶ εἰς ἐγγωρίους ἐταιρείας		4,662,218	— 4,654,798 —
Συμμετοχὴ εἰς Τράπεζαν Κρήτης		1,250,000	— 1,250,000 —
Ὁμολογίαι λαγ. δαν. Ἐθν. Τραπ. τῆς Ἑλλάδος 2 1/2 % (εἰς τραπ. γραμμ.)		805,390	— 817,390 —
Καταστήματα Τραπεζῆς καὶ κτήματα ἐξ ἀναγκαστικῶν ἐκποιήσεων		8,850,519	05 8,822,399 08
Ἀπαιτήσεις ἐπισφαλεῖς		2,971,732	13 2,940,903 68
Ἔξοδα ἐγκαταστάσεως (ἰδίως δαπάνη κατασκευῆς τραπ. γραμματίων)		1,474,686	37 1,472,291 87
Διάφοροι λογαριασμοὶ		2,637,210	07 1,555,699 30
Λογαριασμοὶ τρίτων ἐν τῷ ἔξωτεριῳ		1,766,134	05 5,495,851 83
Λογαριασμοὶ ἐξαγορᾶς συμμετοχῆς Κυβερν. εἰς κέρδη ἐκ τραπ. γραμματίων		1,290,240	— 1,290,240 —
Ἐξαγορὰ προνομίων Προνομ. Τραπεζῆς Ἡπειροθεσσαλίας		800,000	— 800,000 —
Προμήθεια τροπῆς λαχειοφόρου δανείου εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια		200,000	— 200,000 —
Διάφορα		858,737	74 720,089 74
Δρ.		396,270,565	75 396,155,260 99

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ		31 Μαρτίου 1908	29 Φεβρουαρίου 1908
Μετοχικὸν κεφάλαιον	Δρ.	20,000,000	— 20,000,000 —
Ἀποθεματικὰ κεφάλαια		13,500,000	— 13,500,000 —
Τραπεζικὰ γραμμάτια ἐν κυκλοφορίᾳ			
I. διὰ λογαριασμὸν τῆς Κυβερνήσεως	Δρ. 63,778,575.42		
II. Τραπεζῆς	55,375,749.01		
Κερματικὰ γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα		119,154,324	43 122,395,956 23
Καταθέσεις ἄνευ τόκου εἰς μεταλλικόν		10,500,000	— 10,500,000 —
Καταθέσεις ἄνευ τόκου		8,079,180	65 8,375,001 26
Ἐπιταγαὶ πληρωτέαι		13,515,581	69 10,885,595 55
Μερίσματα πληρωτέα		1,440,968	23 804,314 23
Διεθνὴς Οἶκ. Ἐπιτροπὴ (λ. σμὸς καταθέσεων ἐκ Εἰς χρυσόν Δρ. 635,822.49 δημ. ὑπεγ. προσόδων) » τραπ. γραμ. 7,264,984.16		358,065	— 489,900 —
Υπηρεσία Ἐθνικῶν δανείων εἰς χρυσόν		7,900,806	65 7,571,133 43
Υπηρεσία Ἐθνικῶν δανείων εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια		5,894	30 126,901 20
Καταθέσεις Δημοσίου εἰς χρυσόν		313,055	12 482,007 12
Καταθέσεις Δημοσίου ἐπὶ τόκῳ εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια		2,386,279	54 2,022,968 78
Ἐντοκοὶ κατὰθ. Δημ. εἰς χρυσόν διὰ τὴν κατασ. τοῦ Σιδ. Πειραιῶς-Δεμερλῆ-Συνόρων		714,331	48 3,014,322 62
» τραπ. γραμμ.		4,548,170	83 5,532,313 83
Καταθέσεις ἐντοκοὶ		91,699	21 19,960 07
Λαχειοφόρον δάνειον Τραπεζῆς 3 % εἰς χρυσόν		112,685,284	39 110,344,316 63
» 2 1/2 % εἰς τραπ. γραμμάτια		42,449,880	— 42,449,880 —
Υπηρεσία λαχειοφόρου δανείου Τραπεζῆς 3 % εἰς χρυσόν		20,476,000	— 20,476,000 —
» 2 1/2 % εἰς τραπ. γραμμάτια		1,677,632	— 1,745,090 —
Καταθέσεις ταμειωτηρίου		230,430	— 319,152 50
Διάφορα		10,757,818	58 10,705,158 20
Δρ.		5,776,163	65 4,396,189 34
		396,270,565	75 396,155,260 99

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 7 Ἀπριλίου 1908.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου
Π. Α. ΚΟΥΤΣΑΛΕΞΗΣ

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ

Ἀθήναι. — Ὀδὸς Ἑρμοῦ
Πλούτος γραφικῆς ὕλης. — Ἐν-
τυπα καὶ ἐπισκεπτήρια καλλι-
τεχνικά. — Ἐργοστάσιον φαιέλ-
λων τέλειον. — Χάρτης τυπογρα-
φικὸς λευκὸς καὶ ἑξωφύλλων
παντὸς εἴδους καὶ ποιότητος.
Ἐθνηνία, ταχύτης, ἀκρίβεια.

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΤΟ ΦΑΛΗΡΟΝ
ΙΩΑΝ. Κ. ΚΟΝΤΣΙΜΕΛΟΥ
Παράρτημα ἐν Ἀθήναις
Ὀδὸς Χαλκοκονδύλη 34α.

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ
ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ
πρὸς 80 λεπτὰ ἢ δὲ
ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ
ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

ΤΕΪΑ ΚΥΑΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ
BLUE CROSS TEA

Εἶναι τὰ ἀριστα τῶν Τεΐων, συσκευάζονται εἰς πακέτα
καὶ κυτία ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐπίβλεψιν ἀνωτέρων
ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Σητεῖται ἐπὶ ἐκά-
στου πακέτου ἢ κυτίου τὸν ΚΥΑΝΟΥΝ ΣΤΑΥΡΟΝ.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ εἰς τὰ πρώτης τάξεως Ἐδωδιμο-
πωλεῖα Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Βό-
λου, Πατρῶν, Σύρου, Ἀργοστολίου, Λαμίας καὶ Κρήτης.

Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΛΛΑΣ. — Ἐν Πειραιεῖ (Στοὰ Ριζάρη).

Ι. Ι. ΜΙΝΕΤΤΑΣ. — ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. ΔΙΕΥΘ. ΜΙΝΕΤΤΑΣ

Τὸ παρὰ τὸ Χρηματιστήριον τραπεζικῶν γραφείων *Ι. Ι. Μινέττα* προμηθεύει οἰονδήποτε
ποσὸν ὁμολογιῶν τῶν κάτωθι Ἑλληνικῶν Ἐθνικῶν Δανείων εἰς τὰς τρεχοῦσας τιμὰς τῶν Χρη-
ματιστηρίων Ἀθηνῶν, Λονδίνου καὶ Παρισίων τὰς ὁποίας θεωρεῖ ὡς τὰς ἀσφαλεστάτας, συμπε-
ρωτέρας καὶ εὐκολώτερον διαπραγματευσίμους.

Δάνειον τῶν 120 ἑκατομ. τοῦ 1881 ἀποδίδ.	τόκον 4 1/2 %
» 135 (Μονοπωλείων) τοῦ 1887	» 4 1/2 %
» 125 (Πάγιον) » 1889	» 4 1/2 %
» 76,350,000 (Ἡνοποιημένον) » 1898	» 5 %
» 11,750,000 (Σιδ. Π. Κ. Μετ.) » 1900	» 5 %
Ἀναλαμβάνει ἐπίσης τὴν προμήθειαν καὶ τῶν ἑξῆς ἀρίστων Ἑλληνικῶν ἀξιών:	
Ὁμολογίαι Λαχειοφόροι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς δίδουσαι τόκον	2 3/4 %
Μετοχαὶ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς	5 1/4 %
» Τραπεζῆς Ἀθηνῶν	7 %
» Τραπεζῆς Κρήτης	4 1/2 %
» Τραπεζῆς Ἀνατολῆς	6 1/2 %
» Σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν — Πειραιῶς	6 1/4 %
» Θεσσαλίας	6 1/4 %
» Ἐταιρία Διαχειρίσεως Δημοσίων Προσόδων	4 1/2 %
» Σιδηροδρ. Πειραιῶς — Ἀθηνῶν — Πελοποννήσου	5 %

Καὶ προσφέρεται τὴν ἐκτέλεσιν πώσης Τραπεζικῆς καὶ Χρηματιστικῆς ἐργασίας δεχόμενον
ἐντολὰς ἐκ τε τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἑξωτερικοῦ.
ΣΗΜ. Ὑπολογιζομένων τῶν τόκων πρὸς τὰς τρεχοῦσας τιμὰς καὶ τὰ μερίσματα τοῦ τελευταίου ἔτους.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐντοκοὶ καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς
τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα
καὶ λίρας στερελίνας ἀποδοτέας εἰς ὀρισμένην προθε-
σμίαν ἢ διαρκεῖς. Αἱ εἰς χρυσόν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι
αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο
ἡ κατάθεσις, εἰς χρυσόν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὀψεως (cheque)
ἐπὶ τοῦ ἑξωτερικοῦ καὶ ἐπιταγῆν τοῦ ὁμολογιοῦχου.
Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώ-
νονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστηματι καὶ τῇ αἰτήσει

τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς,
ἐν Κερκύρᾳ δὲ Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ διὰ τῶν Ὑπο-
καταστημάτων τῆς Ἰονικῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι τῶν καταθέσεων

1 1/2	τοῖς	%	κατ'	ἔτος	διὰ	κατὰθ.	6	μηνῶν
2	»	»	»	»	»	»	1	ἔτους
2 1/2	»	»	»	»	»	»	2	ἔτων
3	»	»	»	»	»	»	4	ἔτων
4	»	»	»	»	»	»	5	ἔτων

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται
κατ' ἐντολὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικῇ ἢ ἀνώνυμῃ.

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΣΥΣΤΑΘΕΙΣΑ ΤΩ 1839

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 315.510

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Κερκύρα, Κεφαλληνία, Ζακύνθω, Πάτραις, Πειραιεῖ, Τριπόλει.

Καταθέσεις. Ἡ Ἰονικὴ Τράπεζα Limited ἀπὸ τῆς 1^{ης} Ἰουνίου 1907 καὶ μέχρι δευτέρας εἰδοποιήσεως, δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμματία ἐπὶ τόκῳ ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους:

2 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι 100,000 Δρ. — 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ πέραν τῶν 100,000 Δρ. — 3 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 3 μῆνας. 3 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν. — 4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἔτη μέχρι 4 ἐτῶν. — 4 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ ἐπέκεινα τῶν 4 ἐτῶν.

Ἡ Τράπεζα δέχεται ἐπίσης καταθέσεις εἰς chèques ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἑξῆς: 3 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν. — 3 1/4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας. — 3 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 1 ἔτος. — 4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

Αἱ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς ὃ εἶδος ἐγένετο ἢ κατάθεσις, παντὸς δικαίωματος χαρτοσήμου ἐπιβαρύνοντος τὸν καταθέτην.

LA REVUE

ANCIENNE REVUE DES REVUES

Sommaire du 1er Mai. — Paul Hubault, La France comme maison de jeu. — Alfred Pereire, La question du drapeau tricolore. — Émile Faguet, Le dossier secret de Fouché. — Jehan d'Ivray, La jeunesse égyptienne. — Paul Pissou, Un d'Orléans ignoré. — Fernand Gregh, Chez les poètes. — Charles Simond, Une nouvelle romancière anglaise. — Xavier Roux, Le mouvement dramatique etc. etc.

ΛΟΥΤΡΑ ΚΥΛΛΗΝΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1 ΜΑΪΟΥ ΕΩΣ ΤΕΛΟΥΣ ΙΟΥΛΙΟΥ

Ἐκκλησίαι, Κατάστημα λουτρῶν τέλειον, Μέγα Ξενοδογεῖον μὲ πᾶσαν ἄνεσιν. Ξενῶν, Ἑστιάτοριον, Καφενεῖον, Παντοπωλεῖον, τιμαὶ εἰς ὅλα μέτρα, Φυτεῖαι, Κήποι, Ἐκδρομαί.

Εἰσιτήρια διαρκείας 30 ἡμερῶν ἑξ Ἀθηνῶν

A' Δρ. 50, B' 38, Γ' 22

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Κολώνια

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Κομωδίες Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Γαλακτοκομεῖα

Ι. Χρυσάκης, ὁδὸς Φιλελλήνων 4.

Βιβλιοδετεῖα

Σ. Ἀμπατζόπουλος, ὁδὸς Κολοκοτρώνη 7.

Φαρμακεῖα

Π. Βασιλείου, ὁδὸς Σταδίου καὶ Αἰόλου.

Εἰσδομιοπωλεῖα

Β. Ἀπόττου πρὸς τὴν Γουλιέλμου, ὁδὸς Σταδίου 9.

Καφεζυθεστιατόρια

Πανελλήνιον, ὁδὸς Πανεπιστημίου-Προαστείου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ THOMSON HOUSTON

ΕΔΡΑ: ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΜΕΤΟΧΑΣ: ΔΡΑΧΜ. 10.000.000. * ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ: ΦΡ. ΧΡ. 10.000.000

Κεντρικὸν Ἐργοστάσιον ἐν Νέῳ Φαλήρῳ. Σταθμοί: Ἐν Ἀθήναις, Πειραιεῖ, Νέῳ Φαλήρῳ καὶ Κηφισίῳ. — Ἠλεκτρικὴ κίνησις τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ Σιδηροδρόμου καὶ τῶν Τροχιοδρόμων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Περιχώρων. — Προνόμιον φωτισμοῦ δι' ἠλεκτρισμοῦ καὶ ἀερίου τῶν πόλεων Πειραιῶς, Πατρῶν, Σύρου, Καλαμῶν, Ἀργοστολίου καὶ Χαλκίδος. — Ἠλεκτρικὸς Τροχιοδρόμος Πατρῶν.

Ἡ Ἑταιρία ἀναλαμβάνει ἐγκαταστάσεις φωτισμοῦ καὶ κινητηρίου δυνάμεως καὶ ἐν γένει πᾶσαν ἐργασίαν σχετιζομένην μὲ τὸν ἠλεκτρισμὸν ὑπὸ πάσας αὐτοῦ τὰς μορφάς. — Προμηθεύει παντὸς εἶδους ὕλιν ἠλεκτρισμοῦ καὶ ἰδίᾳ ὄργανα καὶ μηχανὰς THOMSON HOUSTON τῶν ὁποίων εἶναι

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ